

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**TAKIM SPORLARINDA MÜCADELE EDEN SPORCULARIN
BAŞARI MOTİVASYONLARININ KARŞILAŞTIRILMASI:
K.K.T.C. ÖRNEĞİ**

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BAHİR ARNAL

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. OSMAN EMİROĞLU

LEFKOŞA – 2021

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**TAKIM SPORLARINDA MÜCADELE EDEN SPORCULARIN
BAŞARI MOTİVASYONLARININ KARŞILARŞTIRILMASI:
K.K.T.C. ÖRNEĞİ**

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BAHİR ARNAL

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. OSMAN EMİROĞLU

LEFKOŞA – 2021

KABUL VE ONAY

Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bahir ARNAL'ın “**Takım Sporlarında Mücadele Eden Sporcuların Başarı Motivasyonlarının Karşılaştırılması: K.K.T.C. Örneği**” başlıklı tezi 24/6/2021 tarihinde jürimiz tarafından Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye: Prof. Dr. Caner Açıkada (Jüri Başkanı)

Üye: Doç. Dr. Nazım Serkan BURGUL

Üye: Yrd. Doç. Dr. Osman EMİROĞLU (Danışman)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. K. Hüsnü Can BAŞER

Sağlık Bilimleri Enstitü Müdürü

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmayla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarımı ihlal edici bir davranışımın olmadığı beyan ederim.

Bahir ARNAL

TEŞEKKÜR

Öğretmen olmak ayrıcalıktır. Bu şansı bulmuşken, lisans ve yüksek lisans eğitimimde bana emek veren, yol gösteren ve öğretmen olarak beni topluma kazandıran Yakın Doğu Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Öğretmenlik bölümünde görev yapan tüm öğretmenlerime teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans tez araştırmamı gerçekleştirme sürecimde, kıymetli zamanını bana ayırıp, güler yüzünü ve samimiyetini gösteren, tecrübeleri ve bilgi birikimi ile yoluma ışık tutan ayrıca lisans eğitimim boyunca gösterdiği disiplinli ve çalışkan öğretmen modeliyle bana rol model olan tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Osman EMİROĞLU'na saygıyla teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımdaki en büyük saygıyı hak eden insan, en zor anımda beni sahiplenip lisans eğitimimi bitirmem için maddi ve manevi her türlü desteği sağlayan canım anneannem Sultan Ballı'ya sonsuz teşekkürlerimi sunar ellerinden öperim.

Yüksek lisans eğitimi almam için beni ikna eden ve beni bu stresli sürece laik gören hayattaki en büyük şansım ve başarım olan eşim Ayfer Arnal'a çok teşekkür ederim. Yüksek Lisans eğitimimin ilk gününden tez savunma tarihime kadar geçen bu süreçte bana her türlü desteği vermiş ve en büyük motivasyon kaynağım olmuştur. Bu zorlu zaman diliminde gösterdiği sabır, şefkat ve sevgi ile bana ilham kaynağı olmuştur.

Bu yoğun geçen süreçte en değerlilerimin zamanından çalıp bu çalışmaya yoğunlaştığım ve yeterince ilgilenemediğim kızım Masal Arnal ve oğlum Ayaz Arnal'ın bana gösterdikleri sabır ve anlayış için çok teşekkür ederim.

Bahir ARNAL

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	III
BEYAN.....	IV
TEŞEKKÜR.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
TABLolar LİSTESİ.....	XI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XII
ÖZET.....	XIII
ABSTRACT.....	XIV

I. BÖLÜM

GİRİŞ

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Proplem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Problem Cümlesi.....	4
1.4. Alt Problemler.....	4
1.5. Hipotezler	5
1.6. Araştırmanın Önemi.....	5
1.7. Sınırlılıklar.....	6
1.8. Sayılıtlar.....	6
1.9. Tanımlar.....	6
1.10. Kısaltmalar.....	7

II. BÖLÜM

ALANYAZIN VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2. ALANYAZIN VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
2.1. Sporun Anlamı ve Evrensel Yapısı.....	8
2.2. Performans Kavramı.....	10
2.2.1. Performans değerlendirmesi.....	12
2.3. Sportif Performans.....	15
2.3.1. Sportif Performansı Geliştiren Psikolojik Faktörler.....	16
2.3.1.1. Uyum.....	16
2.3.1.2. Grup çeşitliliği.....	17
2.3.1.3. Grup dinamiğini azaltan etmenler.....	18
2.3.1.4. Rekabet duygusu ve kazanma hırsı.....	19
2.3.1.5. Hedef belirleme.....	20
2.3.1.6. Liderlik.....	21
2.3.2. Sportif Performansı Etkileyen Psikolojik Faktörler.....	22
2.3.2.1. Zihinsel faktörler.....	22
2.3.2.2. Algı	22
2.3.2.3. Dikkat.....	23
2.3.2.4. Kararlılık.....	23
2.3.2.5. Hafıza.....	24
2.3.2.6. Duygusal faktörler.....	25
2.3.2.7. Motivasyon.....	25
2.3.2.8. Korku ve kaygı.....	26
2.3.2.9. Stres.....	28

2.3.2.10. Özgüven.....	28
2.3.2.11. Saldırganlık.....	29
2.4. Spor Psikolojisi.....	31
2.4.1. Spor psikolojisi evrensel yapısı.....	31
2.5. Spor Psikoloğu (Mentor).....	34
2.6. Motivasyon.....	34
2.6.1. İçsel motivasyon.....	36
2.6.2. Dışsal motivasyon.....	36
2.6.3. Motivasyon çeşitleri.....	36
2.6.3.1. Yetersiz motivasyon.....	36
2.6.3.2. Aşırı motivasyon.....	37
2.6.3.3. Yeterli motivasyon.....	37
2.7. Sporda Motivasyon.....	37
2.7.1. Başarı motivasyonu kuramı.....	40
2.7.2. Başarı gereksinimi kuramı.....	43
2.7.3. Hedef gerçekleştirme kuramı.....	44
2.7.4. Yükleme kuramı.....	45
2.8. Kişilik.....	46
2.8.1. Kişilik gelişimini etkileyen etkenler.....	47
2.8.1.1. Biyolojik etkenler.....	47
2.8.1.2. Çevresel etkenler.....	48
2.9. Futbol.....	49
2.10. Basketbol.....	50
2.11. Voleybol.....	52
2.12. Hentbol.....	53

2.13. İlgili Araştırmalar.....	54
2.13.1. KKTC’de yürütülen araştırmalar.....	54
2.13.2. Türkiye’de yürütülen araştırmalar.....	55
2.13.3. Yurt dışında yürütülen araştırmalar.....	59

BÖLÜM III

YÖNTEM

3. YÖNTEM.....	61
3.1. Araştırmanın Modeli.....	61
3.2. Evren ve rneklem.....	61
3.3. Veri Toplama Araçları.....	62
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	62
3.3.2. Spora özgü başarı motivasyon lçeği.....	63
3.3.2.1. Gç gösterme güdüsü.....	63
3.3.2.2. Başarıya yaklaşma güdüsü.....	64
3.3.2.3. Başarisızlıktan kaçma güdüsü.....	64
3.4. Verilerin Toplanması.....	64
3.5. Verilerin Analizi.....	65

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4. BULGULAR VE YORUM.....	66
----------------------------------	-----------

BÖLÜM V

TARTIşMA

5. TARTIşMA.....	78
-------------------------	-----------

BÖLÜM VI
SONUÇ VE ÖNERİLER

6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	93
6.1. Sonuç.....	93
6.2. Öneriler.....	95
KAYNAKÇA.....	96
EKLER.....	119
ÖZGEÇMİŞ.....	124

TABLULAR LİSTESİ

Tablo	Sayfa No
1. Sporcuların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılım tablosu.....	66
2. Sporcuların Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğine verdikleri yanıtlar...	68
3. Sporcuların Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği puan tablasu.....	70
4. Sporcuların cinsiyetine göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği puanlarının karşılaştırılma tablosu.....	71
5. Sporcuların yaş grubuna göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği puanlarının karşılaştırılma tablosu.....	72
6. Sporcuların eğitim durumuna göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği puanlarının karşılaştırılma tablosu.....	73
7. Sporcuların branşına göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği puanlarının karşılaştırılma tablosu.....	74
8. Sporcuların lisanslı spor yaşına göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği puanlarının karşılaştırılma tablosu.....	76
9. Sporcuların spor psikoloğu ile çalışma durumuna göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu puanlarının karşılaştırılma tablosu.....	77

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil		Sayfa No
1.	Görev ve Bağlamsal Performans.....	14
2.	Motivasyon, içsel ve dışsal olarak performansa doğru izlediği yol.....	39

ÖZET

TAKIM SPORLARINDA MÜCADELE EDEN SPORCULARIN BAŞARI MOTİVASYONLARININ KARŞILARŞTIRILMASI: K.K.T.C. ÖRNEĞİ

ARNAL, Bahir

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Osman EMİROĞLU

HAZİRAN 2021

Günümüz spor dünyasında sportif performansı artırmak için çeşitli araştırmalar yapılmaktadır. Bu çalışma ile sporcuların başarı motivasyonlarını incelenip değerlendirme yapılmıştır. Araştırmanın amacı, Takım Sporlarında Mücadele Eden Sporcuların Başarı Motivasyon düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesidir. Araştırmanın evrenini, Kuzey Kıbrıs'ta Futbol, Hentbol, Basketbol ve Voleybol branşlarında mücadele eden Süper Lig sporcuları oluşturmaktadır. Örneklemi ise, 125 kadın ve 246 erkek toplamda ise 371 sporcu oluşturmaktadır.

Sporculara, Google Form aracılığı ile araştırmacı tarafından hazırlanan "Demografik Bilgi Formu" ve Willis tarafından geliştirilen ve Tiryaki ve Gödelek (1997) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan "Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği-(SÖBMÖ)" uygulanmıştır. Ölçek geneline ilişkin alfa katsayısının 0,805 olduğu belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen bulguların istatistiksel incelenmesinde (SPSS) 24.0 yazılımı kullanılmıştır. Sporcuların demografik özelliklerine göre SÖBMÖ aldıkları puanları Kolmogorov-Smirnov testi, QQ plot grafiği ile normal dağılıma uyum gösterdiği belirlenmiştir. Sporcuların cinsiyeti ve spor psikoloğu ile çalışma durumlarına göre bağımsız örneklem t testi, yaş grubuna eğitim durumuna, branşına ve lisanslı spor yaşına göre ANOVA kullanılmıştır.

Sonuç olarak, kadın-erkek arasında başarı motivasyon farkının olmadığı saptanmıştır. Ayrıca sporcuların yaşı ve akademik seviyesi yükseldikçe başarı motivasyonlarının artmakta olduğu gözlenmiştir. Branşlar arası başarı motivasyonları incelendiğinde, futbolcuların başarı motivasyonları diğer branşlara göre yüksek olduğu saptanmıştır. Lisanslı sporcu yaşı ve spor psikoloğu ile çalışma değişkenleri incelendiğinde ise anlamlı farklılık gözlenmediği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Başarı motivasyonu, Futbol, Basketbol, Hentbol, Voleybol*

ABSTRACT

INVESTIGATION OF SUCCESS MOTIVATIONS OF INDIVIDUALS IN TEAM SPORTS IN TRNC

ARNAL, Bahir

Physical Education and Sports Department

Advisor: Asst. Assoc. Dr. Osman EMİROĞLU

JUNE, 2021

The aim of research is "Success Motivation of Individuals Struggling in Team Sports in TRNC" according to some demographic variables. The population of the research consists of Super League athletes competing in Football, Handball, Basketball and Volleyball branches in TRNC. The sample consists of 125 women and 246 men and 371 athletes in total.

“Demographic Information Form” prepared by the researcher via Google Form and “Sport-Specific Achievement Motivation Scale” developed by Willis and adapted into Turkish by Tiryaki and Gödelek (1997) were applied to the athletes. The alpha coefficient for the overall scale was determined to be 0.805. SPSS 24.0 software was used for statistical operations. It was determined that the S-SAMS scores of the athletes according to their demographic characteristics were in accordance with the normal distribution with the Kolmogorov-Smirnov test and the QQ plot graph. Independent sample t-test was used according to the gender of the athletes and their working status with the sports psychologist, ANOVA was used according to the age group, education level, branch and licensed sports age.

As a result, it was determined that there was no difference in achievement motivation between men and women. In addition, it has been observed that the motivation for success increases as the age and academic level of the athletes increase. When the success motivations between the branches were examined, it was observed that the success motivation of the football players was higher than the other branches. When the variables of the licensed athlete's age and working with the sports psychologist were examined, it was concluded that there was no significant difference.

Keywords: Success motivation, Football, Basketball, Handball, Volleyball

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Araştırmanın ilk bölümü olan giriş kısmında; sırasıyla problem durumu, araştırmanın amacı, problem cümlesi, alt problemler, hipotezler, araştırmanın önemi, sınırlılıklar, sayıltılar, tanımlar ve kısaltmalar bölümlerine yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Futbol, Basketbol, Voleybol ve Hentbol gibi popüler branşlara yapılan maddi manevi yatırımlar ve taraflı tarafsız büyük izleyici gruplarının sporculara hissettirdiği psikolojik baskı sonucu, çıktıkları müsabakalarda her zaman kazanmaları beklenmektedir. Bu beklenti sonucunda gözlemlenen stres ve kaygı bozuklukları, sporcunun performansını ve motivasyon durumunu olumsuz şekilde etkileyebilmektedir. Sporcunun müsabaka ortamında verimli şekilde mücadele edebilmesi ve beklenen performansı gösterebilmesi için kontrol altına alması gereken bazı psikolojik durumlar oluşmaktadır. Bunlar seyirci ve taraftar baskısı, antrenör ve yönetici baskısı, müsabakada başarılı olma kaygısı yanı sıra müsabaka ortamının fiziksel şartları da sporcuyu olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Aydın, 2001).

Elit seviyedeki sporcular incelendiğinde, fiziksel özelliklerinin branşlarına çok uygun ve mükemmel ölçülerde olduğu gözlenmektedir. Ayrıca bunun yanında psikolojik durumlarına bakıldığında güdülenme, kaygılarını azaltma ve yönetme, odaklanma ve ulaşılabilir hedefler koyarak ilerleme gibi geniş kapasiteleri olduğu gözlenmektedir. Tüm bunlar düşünüldüğünde psikolojik faktörlerin sportif performansa olan olumlu ve büyük boyuttaki etkisinin göz ardı edilemeyeceği bilinmektedir (Koç, 2004).

Sporcuların fiziksel yeterlilik düzeyi, maksimum performans göstermesinin tek başına yeterli olmadığı bilinmektedir. Optimal performans için psikolojik kapasite en az fiziksel kapasitesi kadar önem arz etmektedir. Çeşitli duygu karmaşası yaşayan sporcuların, fiziksel durumu çok iyi olmasına rağmen yeterli performansı sergileyememesi bu durumu açıklayabilir (Gürer ve Ark, 2016). Zihinsel dayanıklılığın, sportif ortamlarda stres, kaygı ve stresle başa çıkma ile de ilişkisi

olduğu kabul edilebilir. Stres ve kaygının zihinsel dayanıklılık ile ilişkisine yönelik Jones (2002) yaptığı araştırma incelendiğinde; zihinsel dayanıklılığı iyi olan sporcuların daha çok çalıştıkları, kaygı, stres ve baskıyla baş etme güçlerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Jones, 2002; Ekmekçi ve Miçoğulları, 2018).

Gelişen spor ve güncellenen spor biliminin katkısıyla sportif performansın artırılmasında fiziksel ve kondisyonel yeteneklere nispeten zihinsel özelliklerinde geliştirilmesi gerektiğinin önemi vurgulanmıştır. Psikolojik faktörlerin sportif performansa etkileri konusunda en önemli duygulardan biri motivasyondur. Motivasyon durumu ile başarı kelimeleri özellikle sportif faaliyetlerde büyük anlam taşımaktadır. Amaç doğrultusunda motive edici etkenler etkisiz kaldığı zamanlarda, sporcunun performans ve başarı oranında düşme görülmektedir (Aslan ve Kuru, 2002). Zihinsel dayanıklılık ve sporcunun kendisi ile konuşma puanları arasında olumlu bir bağlantı bulunan bir diğer araştırma ise Bayköse'nin 2017 yılında yapmış olduğu çalışmada yer almaktadır. Kendi kendini güzelce motive edebilen, pozitif olmaya yöneltebilen, bilişsel olarak sağlıklı düşünebilen sporcuların zihinsel dayanıklılıkları yüksek olan sporcular olduğu gözlemlenmektedir.

Branşa uygun fiziksel özelliklere ve eşit antrenman ortamlarına sahip bir çok yetenekli sporcu üst düzey seviyelere ulaşmaya zorlanmaktadır. Bu durum genel olarak yetenekli fakat yetersiz kalan tüm sporcuları açıklamaktadır. Elit seviyelere çıkmak ve başarıyı yakalamak için en önemli etkenlerden biri motivasyondur (Erkal, 1986). Motivasyon (güdülenme), kişinin davranışını uyarıcı, önceden belirlenen amaçlara yönlendiren, içsel ve dışsal çeşitli faktörler tarafından uyarılan ve başarı arzusu ortaya çıkaran dürtü veya dürtüler bileşkesidir (Moradi, Bahrami & Amir, 2020). Genel kavramda motivasyon, farklı içsel ve dışsal nedenler ile beraber kişinin davranışını uyarıcı, uyarılan davranışların enerji ve şiddet seviyesini düzenleyen, kişinin davranışlarına yol gösteren ve sürekliliğini koruyan tüm bu mekanizmanın çalışmasını sağlayan fizyolojik ,biyolojik ve sosyolojik etkileri barındıran duygusal yapıdır (Akbaba, 2006). Sporcuların güdülenmesi ve güdülenme sürecinin devam ettirilmesini yapılandırmak sanıldığı kadar kolay gerçekleşmeyebilir. İnsan, doğası gereği birbirinden farklı düşüncelere sahip olduğu için güdülenme sürecinde de ihtiyaçlar farklılık gösterebilir. Şeker (2017) yılında gerçekleştirdiği çalışmada, bir sporcunun motive olma seviyesi ile bireysel hedefleri arasında, sporcunun amaçlarına bağlı olarak farklılık gösterdiği bilgisine ulaşılmıştır.

Sporcuyu belirli ve sistemli eyleme yönlendiren uyaranların tümüne motivasyon denir. Başarı motivasyonunun uzun yıllardır netlik kazandırmak istediği bir konu da bireylerin fiziksel faaliyetlere katılma sebepleri olmuştur. Geçirilen bu süreçte insanların yön kazanmasında önemli bir rol oynayan motivasyon, oldukça kuvvetli bir etkiye sahiptir (Bora, 2013).

Atkinson, başarılı olma güdüsü ile başarısızlıktan kaçınma güdüsü olarak başarı motivasyonunu iki farklı şekilde incelemiştir. Farklı kişilik yapılarından, başarılı olma güdüsü, elde edilmiş başarıdan gurur duyma, kişisel tatmin gibi deneyimleri yaşama şeklinde ifade edilen, başarısızlıktan kaçınma güdüsü ise kaybedilen başarıdan utanç duyma veya mutsuzluk deneyimlerini yaşama özelliği şeklinde belirtilmiştir (Tazegül, 2013).

Başarı motivasyonu, sorumluluk altındaki bir görevi profesyonelce yapma, dört dörtlük halde başarma, süreçte meydana gelecek problemlerin üstesinden gelme ve diğer bireyler ile karşılaştırıldığında en iyisini yapma olarak tanımlanmıştır. Başka bir deyişle, başarı motivasyonu, başarısızlığa karşı bir savaş, direniş, bir görevi layıkıyla yerine getirebilmek için sarf edilen emek olarak ifade edilebilir. Burada bireylerin tümü huzursuzluk ve rahatsız edici durumlardan kaçınma eğilimindedir. Başarı motivasyonunun içsel bir bağı olmasına rağmen dıştan gelen uyarıcılar sebebi ile etki altında kalabilmektedir. Dışsal faktörlerin temelinde amaçların uygunluğu, faaliyette bulunma nedeni ve ödüller olduğu gözlemlenmektedir. Kısaca, başarı motivasyonu, kişinin başarıyı elde edebilmek için mücadele etmesi ve bu konuda ısrarcı olmasıdır. Başarı motivasyonu sergilenen bu ısrarcı mücadelenin arkasındaki sebepleri açıklamaktadır (Tazegül, 2013).

Rekabetin büyük, kazanımların anlamlı, sporcular ve antrenör amaçları doğrultusunda bütünleşmiş ve her zaman kazanmayı hedefleyen profesyonel takımlarda sporcu psikoloğu olarak çalışmak oldukça heyecan vericidir (Bond, 2001).

Spor psikologları (Mentor), 1976 yılından itibaren profesyonel ve elit takımların yanında var olmaya başlamışlardır. Sporculara birçok açıdan destek sağlayan spor psikologları, özellikle sporcuların performansa dayalı başarılarının artırılmasına yönelik hizmet vermektedirler. Sporcuların performanslarına yönelik sorun teşkil eden, onları başarısızlığa sürükleyebilecek etkenlerle mücadele etmelerine ve kolayca üstesinden gelebilmelerine karşı rehberlik etmektedirler (Koruç ve Bayar, 2006).

Spor psikolojisi akademik çalışmaların, K.K.T.C.' de sayılı olduğu yapılan literatür taramasında gözlenmektedir. K.K.T.C.' deki gelişmiş üniversitelerin yapmış olduğu araştırmalara bakıldığında ise spor psikolojisi alanına ait iki araştırma olduğu gözlenmektedir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sporcularının başarı motivasyon düzeyleri, kaygıları, beklentileri ve sportif performanslarına etkileri üzerine yetersiz araştırma olması ülkemiz sporu adına büyük eksiklik olduğu düşünülmektedir.

İlgili araştırma, K.K.T.C. 'deki Futbol, Hentbol, Basketbol ve Voleybol branşları ile çalışmasının nedeni ülkenin en popüler branşları olması ve bu branşların en elit sporcuları barındırmasıdır. Yapılan çalışma ile sporcuların branşlar arası başarı motivasyonu farklılıklarını ortaya çıkarmak ve değerlendirmesini yapmak hedeflenmiştir. Bununla birlikte antrenörlerin ve yöneticilerin spor psikolojisi alanına olan farkındalıklarını artırmak amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Futbol, Hentbol, Basketbol, ve Voleybol branşlarındaki sporcuların çeşitli demografik özelliklerine göre başarı motivasyon düzeylerinin incelenmesi ve sporcuların branşlar arası başarı motivasyon farklılıklarını karşılaştırmayı amaçlamaktadır.

1.3. Problem Cümlesi

KKTC'deki Futbol, Hentbol, Basketbol ve Voleybol branşlarındaki sporcuların başarı motivasyon düzeylerinin belirlenmesinde önemli rol oynayan değişkenlerin, sporcuların başarı motivasyonlarına etkileri nelerdir?

1.4. Alt Problemler

Bu araştırmanın amacı, futbol, hentbol, basketbol ve voleybol branşlarındaki sporcuların kişisel özellikleri baz alınarak, motivasyonlarının başarı performanslarıyla ilişkisini belirlemektir. Bu ana hedef doğrultusunda çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. Sporcuların motivasyon düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Sporcuların motivasyon düzeyleri ile yaş değişkenliği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Sporcuların motivasyon düzeyleri ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Sporcuların motivasyon düzeyleri ile branşları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Sporcuların motivasyon düzeyleri ile lisanslı sporcu yaşları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
6. Sporcuların motivasyon düzeyleri ile sporcu psikoloğu ile çalışmaları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.5. Hipotezler

H1: Takım sporlarında yer alan bireylerin başarı motivasyonları farklılık göstermektedir.

H2: Erkeklerin kadınlara oranla başarı motivasyonu daha üst seviyededir.

H3: Futbol branşındaki sporcuların diğer takım sporlarındaki sporculara kıyasla başarı motivasyonları daha yüksektir.

1.6. Araştırmanın Önemi

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kültürünü benimsemiş, dünya tarafından tanınmayan ve değersizleştirilen sporcularımızın motivasyon durumu, kaygıları ve beklentileri açısından sportif performanslarına etkileri üzerine bir çalışma bulunmaması araştırmanın önemini ve değerini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda aşşağıdaki hedeflerin başarılması açısından araştırma önem kazanmaktadır;

- Sporcuların motivasyon düzeylerini belirleyerek, başarılı olmak için göstermeleri gereken sportif performans arasındaki ilişkinin incelemesi
- Sporcuların motivasyonlarına etki eden çeşitli faktörlerin saptanması ve değerlendirilmesi

- Ülkemizde pek yaygın olmayan spor psikolojisi alanının yapılan araştırma ile desteklenmesi
- Ülkemizdeki spor insanların spor psikolojisine olan farkındalığını artırması
- Gelecekte yapılacak olan çalışmalara ışık tutması

1.7. Sınırlılıklar

1. Araştırma KKTC 'deki; Lefkoşa, Gazimağusa, Girne, Güzelyurt ve Lefke ilçelerinde yer alan sporcularla sınırlıdır.
2. Araştırma Futbol, Hentbol, Basketbol ve Voleybol branşlarındaki en üst seviye liglerde (süper lig) mücadele eden sporcularla sınırlıdır.
3. Araştırma büyükler katagorisineki (A takım) 18 yaşından büyük sporcularla sınırlıdır.
4. Araştırma nicel boyutta çalışılmış ve sporculara uygulanan 6 adet demografik bilgi sorusu ile Sporda Başarı Motivasyonu Ölçeği uygulanmıştır.

1.8. Sayılılar

Bu araştırma, aşağıdaki konular düşünülerek uygulanmış ve sayılılar ifade edilmiştir.

1. Çalışmaya katkı sağlayan ve anketlerin uygulandığı spor branşlarındaki sporcuların araştırmaya tüm içtenlikleriyle katıldığı varsayılmıştır.
2. Anket sorularına sporcular tarafından verilen yanıtlar mevcut psikolojik durumlarını ve gerçek düşüncelerini yansıttığı varsayılmaktadır.
3. Araştırmaya katılan sporcuların yetenek ve deneyim gibi kişisel farklılıklarının olmasına rağmen, anket sorularını aynı şekilde algıladıkları varsayılmıştır.

1.9. Tanımlar

Spor Psikolojisi: Sporcuların, öğrenme sürelerini kısaltmasına yardımcı olması, antrenmanlarda yüksek verimlilik sağlanması ve doruk performansa ulaşma yolunda önüne çıkabilecek tüm handikapları zarar görmeden atlatabilmeleri için çalışan psikoloji ve sporun alt bilim dalıdır (Yeltepe, 2007).

Sportif Performans: Rekabet içerikli aktivitenin gerektirdiği fiziksel, kondisyonel, tekno-motorik ve psikolojik yetenekleri en iyi şekilde sergilemektir.

Motivasyon: Motivasyon (güdülenme), kişinin davranışını uyararak, önceden belirlenen amaçlara yönlendiren, içsel ve dışsal çeşitli faktörler tarafından uyarılan ve başarıya arzusunu ortaya çıkaran dürtü veya dürtüler bileşkesidir (Moradi, Bahrami & Amir, 2020).

Başarı Motivasyonu: Başarı motivasyonu, hedeflenen amaç doğrultusunda layıkıyla çalışmak, başarı hissiyatını kusursuz yaşamak, yaşanabilecek sıkıntıları zarar almadan atlatabilmek, rakiplerine karşın daha çok kazanmayı isteyen olarak anlatabiliriz (Tiryaki, 2000).

1.10. Kısaltmalar

BKG : Başarısızlıktan Kaçınma Güdüsü

BYG: Başarıya Yaklaşma Güdüsü

GGG: Güç Gösterme Güdüsü

KKTC: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

PD: Performans Değerlendirme

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)

II. BÖLÜM

ALANYAZIN VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Sporun Anlamı ve Evrensel Yapısı

İnsanoğlunun varoluşu kadar eski bir maziye sahip spor, sosyal ve toplumsal yaşantımızın vazgeçilmez ögesi olarak bilinmektedir. Ekonominin değişmesiyle ortaya çıkan durumlar, insan popülasyonunun artmasıyla oluşan şehirleşme, endüstriyel işletmelerin artması ve insan hayatında oluşan verimsiz zamanların sonucu yaşanan hareketsizlikten sağlık problemleri gibi sorunların artması ile birlikte spor alanında yeni kavramlar üretilmiş ve her geçen gün sosyal yaşantımızda daha çok ihtiyaç duyulan hale gelmiştir. Sporsal etkinlikler genel olarak profesyonel çatı altında toplanmasının yanında, insanların nitelikli ve öncelikli hedeflerin arasında bulunan sağlıklı yaşam düşüncesi sporsal faaliyetlere katılmalarını sağlıyor (Koruç ve Bayar, 2006). Spor kelimesini açıklayabilecek çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Sporu anlatmak için tanımlar değişkenlik göstermesine rağmen, verilen tanımlar hep aynı noktada buluşmaktadır (Dever, 2013).

Sporsal etkinlikler insanların sosyal yaşamında gün boyunca kullandıkları fiziksel hareketleri içermektedir. Dünya geneline yayılmış olan sporsal etkinlikler gün aşırı artarak devam ederken insanlar çeşitli branşlara eğilim göstermektedir. Sporun insan hayatında bu derece büyük öneme sahip olması yüzyıllardır sosyal yaşantımızda yer almasından süre gelmektedir. Eski çağlardan bu yana gelişerek olgunlaşan spor kültürünü insan hayatından çıkarmak imkansız olduğu düşünülmektedir (Dever, 2013).

21. yy'da ekonomik, sosyal ve kültürel olarak toplumların ilerlemesinde pay sahibi olan sporsal etkinliklere insanoğlu, farklı beklenti ve hedeflerle dâhil olmaktadır. Kişilerin spor aktivitelerinde aktif rol almasının altında birçok sebep yatmaktadır. Bu sebeplerin temelinde, psikolojik ve fiziki yönden sağlıklarını, var olan karakterlerini geliştirme, kişiliklerinin yapılanmasına destek olma, yapabileceklerinin sınırını genişleterek çevresi ile uyumunu maksimum seviyeye çıkarma, daha sosyal bir birey olmasını sağlama, çabalama becerisini artırma, hırs ve heyecan duygularını aktifleştirip rakipleri ile yarış içinde olma hissi kazandırma ve de bulunduğu spor

faaliyetlerine dair yapılan müsabakalarda zafer elde etme gibi nedenler bulunmaktadır (Aytan, 2010). Tüm bu olumlu sebeplerin yanı sıra spor aktiviteleri bazen de insanların gözünde olumsuz tarafları ile görülmektedir. En profesyonel şekilde sürdürülen spor faaliyetleri genellikle en fazla olumsuz durumları kapsayanlardır. Bu olumsuzluklar, hırçınlaşma ve agresif davranma, güncel toplumsal problemlere karşı çekinik durma, kendine haddinden fazla yüklenme ve bedenine zarar verme noktasına gelme, yasaklı madde (doping) kullanımı gibi davranışlar ile örneklendirilebilir. Bu bağlamda yenilikçi ve gelişen çağa ayak uyduran toplumlarda spor aktivitelerine sadece olumlu yönleri ile bakmak mümkün değildir. Negatif açıdan da bakabilmek, tüm bu gerçeklerin bilincinde olmak gerekmektedir (Yaprak ve Amman, 2009). Alan yazın taraması yapıldığında spor kavramı ile ilgili olarak yapılan tanımların içerisinde sporun insanlara kazandırdığı özellikler aşağıda verilen maddelerde söz edilmektedir;

Spor, insanların boş vakitlerini değerlendirmek için başvurdukları aktivitelerdir. Spor, aktiviteleri bireylerin bir arada çalışma becerilerine, takım ruhu geliştirmelerine ve dolayısı ile sosyal uyum becerilerine katkı sağlamaktadır. Spor, aktivitelerinde yer alan sporcuların belirli bir zamandan sonra popüler kimliğe sahip olmalarına olanak sağlamaktadır. Spor, planlı ve istikrarlı bir çalışma yeteneği kazandırma, bireyde galibiyet duygusunu canlandırma ve buna bağlı içsel güdülenmeyi uyaran bir özelliktir. Spor, insanların iç dünyasında var olabilecek olumsuz duygulardan olan saldırganlık hissini ortadan kaldıracak niteliktedir. Spor, insanların asosyallikten sıyrılıp topluma uyumlu bir şekilde katılmalarını sağlamada iyi bir etkidir. Bu da spora sosyolojik bir yön kazandırmaktadır. Spor, toplumun agresifliğini bastıran toplumu daha sakin kılan bir yapıya sahiptir. Spor, faaliyet gösteren bireylerin ödüllendirildiği bir müsabakadır. Spor, aynı zamanda politik tarafı da olan bir faaliyettir (Balkis, 2019).

Spor tanım olarak, bireysel veya takımsal oyunlar şeklinde uygulanan, sıklıkla müsabaka formatında olan, belirli değişmez kurallara sahip ve herhangi bir çıkar gözetmeksizin yapılan fiziki aktivitelerin bütünü denilebilir (Selçuk, 1980).

Spor bireyin karakter ve kişilik yapısını nitelendiren davranışlar, oyunlar ve müsabakalardır. Bu açıdan bakacak olursak sporu eğitimdeki bir araç olarak değerlendirebiliriz. Her ne kadar amaç istirahat etmek, eğlenceli vakit geçirmek olsa da temelinde sosyal açıdan topluma uyum sağlama ve toplum içerisine adapte

olmaktır. Öncelikle bireyi idealistik olmaya yönlendiren spor, elde edilmeyi amaçlanan hedefin sonucuna çok hızlı bir şekilde alınmasına olanak sağlar. Toplulukların aralarındaki mesafeleri yıkıp biraraya gelmelerini sağlar. Dolayısı ile ülkelerin yakınlaşması ve kaynaşmasında önemli bir rol oynar (Savaş, 1993).

Spor, bireylerin ferdi veya grup halinde dış görünüşlerini, ruhsal durumlarını, düşünme becerilerini, baştan belirlenmiş bir strateji ve belirgin kurallar çerçevesinde yapılandırıp gelişmesine katkı sağlamaya yönelik faaliyetlerin hepsine verilen genel tanım şeklinde ifade edilmektedir (Sevim, 1995).

Spor, bireyin hem hoş vakit geçirmesini sağlamak hem de kendisini eğitmesine katkı koymak için yapabileceği bir faaliyettir. Bireysel yapılabileceği gibi grup halinde de uygulanabilir olan spor, özgün kuralları ve stratejileri olan bedeni ve zihni geliştiren bir uğraştır (İkizler, 1993). İnsan, ülke ekonomisinin kalkınmasında en temel unsur olarak nitelendirilir. Bunun yanında kültürlerin ve sosyal hayatın gelişiminde de önemli rol oynayan insanın fiziksel ve psikolojik yönden daha sağlıklı olmasını sağlamak sporun görevlerindedir. Hayatında sporu barındıran bireyler kimlik belirleme, karakteristik özelliklerinin gelişimi, beceri elde etme, bilgi dağarcığını genişletme, topluma uyum ve sosyalleşmede kolaylık, insanlarla ve ülkeler arası dayanışma, aynı ortak paydada uzlaşma, mücadeleye bağlı adrenalin duyma, başarıma arzusu kazanma gibi konularda hayatında sporu barındırmayanlara nazaran çok ileridedirler. Bunun sebebi sporun yukarıda bahsi geçen konuların gerçekleşmesi amacı ile gerçekleştirilen faaliyetler bütünü olmasından kaynaklanmaktadır (Yetim, 2000). Kitlelerin hayatına bir çok farklı açıdan giren spor bireylerin dikkatini çekebilmiş, onların ilgi odağı olmayı başarmış ve toplumsal nitelik kazanmıştır (Kılıcıgil, 1998).

2.2. Performans Kavramı

Performans için literatürde bir çok tanım bulunmasına rağmen en kısa yoldan bir işi layıkıyla başarmak şeklinde tanımlanabilir. Performans aynı zamanda, bir faaliyetin önceden kararlaştırılan kural ve kriterlere ne derece uygunluk gösterdiğinin veya önceden kararlaştırılan hedeflere ne derece yaklaşıldığının göstergesi şeklinde de tanımlanabilir (Çevik ve Ark., 2008)

Performans kelimesi dilimize Fransızcadan gelmiş olup, zamanla işleyen bireyin yapması gerekeni en doğru şekilde başarması sonucunda ele geçirdiği nitel ve nicel sonuçları göstermektedir (Bozkurt ve Turgay, 1998).

Emek veren bireylerin uğraştıkları işi belirlenen zamanda ne ölçüde başarabildiklerini ifade eden olgu performanstır. Bu bağlamda performansı, belirlenen noktaya varabilmek için oluşturulan plan ve programlar doğrultusunda varılan son durum veya çalışma sonunda elde edilenleri kalite bakımından ifade eden kavram olarak açıklayabiliriz (Songur, 1995).

Performansın ortaya çıkmasında rol oynayan etmenlerden biri de bireylerin iş ortamındaki başarılarının çevresel faktörlere göre değişim göstermesidir. Performansa etki eden birçok faktör vardır. Bunlar genel olarak; ferdi, örgüt bazında, kitlesel, kültürel ve ekonomik olarak sınıflandırılabilir. Ferdi faktörler kişinin özünde taşıdığı kazanmaya, başarmaya yönelik güdüler, yetenekleri ve kabiliyetlerini yansıtmaktadır. Örgütsel faktörlere bakacak olursak, bunlar; informal, formal, çapraz, yatay, dikey ilişkiler, bireyin çalışma ortamında maruz kaldığı koşullar, örgütsel iş ve yapı tasarımları ayrıca işletmenin insan kaynakları ve yönetmeye dair kurulan stratejiler, planlardır. Kitlesel faktörler bireyin yakın çevresini oluşturmaktadır. Bu çevreyi, aile, arkadaşlar, referans grupları, bireyin aktif üye olduğu dernek veya kulüpler oluşturmaktadır. Performansa etki eden bir diğer faktör olan kültürel faktör çalışanın değer ve inançlarını, eğitim, siyasi ve hukuksal çevresini kapsamaktadır (Eke, 1988).

Performans, karşılaşılan fiziki eforlara uyum sağlama ve onlara uyumlu geri dönüt verebilme kapasitesi şeklinde tanımlanabilir. Bireyin performansı ve uygunluk düzeyi, kendisinin enerjisini aerobik ve anaerobik durumlarda ne derece kullanabileceği, nöromüsküler fonksiyonu ki bu kaslardakki kuvvet, endurans ve strateji olarak tanımlanabilir, ölçülerek saptanabilir. Bunlara ek olarak performans ve uygunluk değerlendirilirken bireyin moral ve motivasyonu, taktiklerini içeren psikolojik faktörler de göze alınmalıdır (Yaşar, 2010). İnal, 2011 performansı bireyin çalıştığı branşta erişebildiği maksimum başarı seviyesi olarak tanımlamıştır (İnal, 2011).

Herhangi bir fiziksel faaliyet esnasında, gereken psikolojik, fizyolojik ve biyomekanik verim bize performansı yansıtmaktadır. Müsabaka sırasında bu verimin dışa yansıma düzeyi ise bizlere performans düzeyini göstermektedir.

Aşağıda verilen üç madde performansı oluşturan etmenleri göstermektedir.

1. Nöro müsküler (sinir-kas ileti)
2. Enerji oluşumu (aerobik-anaerobik)
3. Psikolojik etmenler (motivasyon)

Performansı net bir şekilde tanımlamak, yaşamın neredeyse her aşamasında var olduğu için biraz zordur. Performans kavramı, yansıttığı süreçlerin türüne göre farklılık gösterebilir. Performansın sözlükteki anlamına bakacak olursak, bir çalışmanın hangi düzeyde yapıldığının veya ne derece başarı sağlandığının geri dönütü, başarının kendisi ya da bireyin üzerine vazife olan görevini istenilen zaman ve ölçütlerde yapması şeklinde ifade edilmiştir (Ediz, 2004). Kimi durumlarda performans somut bir çıktı olarak kendini göstermektedir. Bu da performansın "verimlilik" veya "başarı" kelimeleri ile aynı anlamda söz edilmesine olanak sağlamıştır. Dolayısı ile performansın en geniş açıklaması "başarı" veya "başarım" kelimeleri ile ifade edilmeye uygundur. Yapılan tanıma ek olarak performansın, bireyin kendine görev sınırları içerisinde, baştan konulmuş kabul edilebilir kurallar çerçevesinde ilgili görevin üstesinden gelmesi şeklinde de ifade edilebilir (Çelik, 2017).

2.2.1. Performans Değerlendirilmesi

Performans kavramını tanımlarken örgütler arası farklılıklara göre bu tanımların değişebileceği gibi performans değerlendirme kavramında da aynı durum söz konusudur. Performans değerlendirme, performansın hangi aşamada olduğuna bakılarak yönetilmesi gereken strateji ve planların başarı sağlayabilmesi adına çok büyük bir rol oynamaktadır. Dolayısı ile performans değerlendirmenin yönetim aşamasının kritik bir noktası olduğunu söyleyebiliriz. Birey takım içerisinde var olsa bile sıklıkla dikkat edilen bireyin şahsi başarı seviyesini saptamak olmaktadır. Bu durumu özellikle spor alanında gözlemlenmektedir (Mondy ve Martocchio, 2016).

Sporcuların performanslarını organize ederken duruma daha geniş bir perspektiften bakabilmek için performans değerlendirme süreçlerini dinamik bir yapıda değerlendirmek gerekmektedir (Uyargil, 2008). Burada söz edilen dinamik değerlendirmede ana hedef, şahısların öz amaçları adına karşılıklı konuşabilmek,

doğru performansa gerekli motiveyi sağlayabilmek ve etkili bir gelişim kaydedebilmek adına gerekli olan ortamı yaratmaktır (Luecke, 2008).

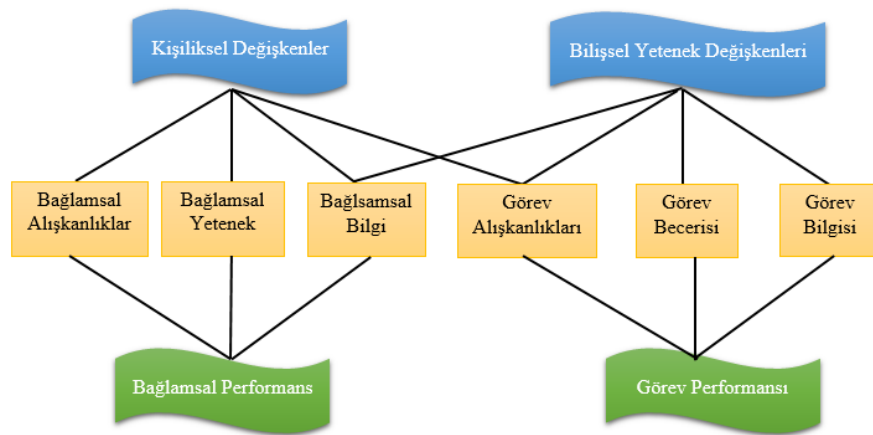
Performans değerlendiemenin sağladığı yararlar aşağıda verilen maddelerce özetlenmiştir (Çalık, 2003);

- Uygulamada yapılması gerekenlere kesinlik ve açıklık kazandırılması
- Uygulamaya koyulacak işlerin hangi strateji ve teknikler ile yapılacağının o işe katkı koyacak tüm personel ile birlikte organize edilmesi
- Terfi ve ücretlerin artışı gibi durumlarda karar verme süreçlerine katkı koyması
- Bireyin kişisel gelişimi için noksan olan durumlarda destek sağlayacak kararlar için bilgi ve kaynak sağlaması
- Kulüplerin amaçlarını hem buldukları zaman içerisinde hem de ileriye dönük olarak uygulayabilmesi.

Üstte belirtilen maddelerden yola çıkarak söylenebilir ki performans değerlendirme sayesinde, spor birimlerinde görevli eğitimcilerin ve sporcuların zayıf oldukları noktalar, yaptıkları ve yapabilecekleri hatalar, ne derece etkin oldukları gibi yönleri gözlemlenebilir. En önemlisi ise sporcuların özdeğerlendirmelerini yapıp zayıf yönlerini keşfedip geliştirmeye odaklanmaları, onların etkinliğinin tespit edilmesine katkı sağlamasının yanında doyum hazzının artmasına da sebep olacaktır. Özetleyecek olursak sporcuların güçlü ve eksik taraflarının gün yüzüne çıkarılması, sergilediği performansın artmasına ilişkin farklı ve denenmedik yolların bulunması PD (Performans Değerlendirme) sayesinde başarılabilmektedir (Çalık, 2003). Dolayısı ile PD sayesinde sporcular antrenölerin onlardan ne gibi bir performans beklediği, buldukları takımda ki ana görevlerinin ne olduğu ve üzerine çalışıp geliştirmesi gereken yanlarının belirlenmesi konusunda netlik kazanacaktır. Bu kazanç sporcuların önceden planladığı süre zarfında amaç ve hedeflerine gereken başarı ile ulaşabilmesine katkı sağlayacaktır (Özler, 2013). Diğer alanlara nazaran spor alanında yapılan performans değerlendirmede bir çok farklı teknik vardır. Yapılan değerlendirme çeşitli süreçleri kapsayabilmektedir. Öncelikle her alanda olduğu gibi performans değerlendirmenin hazırlık aşaması bulunmaktadır. Bu süreç sporculara olduğu gibi antrenörlere de yardımcı olmaktadır. Sporcu, sağlıklı ve başarılı bir performans değerlendirme için önceki performanslarını düşünmelidir. İkinci olarak uygulanacak olan süreç güçlü ve zayıf performansın değerlendirmeye dahil edilmesini içermektedir.

Değerlendirme sonuçlarının heyecanla ve merakla beklenebilmesi için iyi bir performans geçmişine sahip olmak gerekmektedir. İyi bir performans gösterilmediyse durumun daha farklı olması muhtemeldir. Hedeflenen nokta ile gösterilen performans kıyaslandığında arada noksanlıklar var ise bu kötü performansın en büyük habercisidir. İlk olarak, sporcunun sahip olduğu amaca daha kapsamlı bir açıdan yaklaşmak sergilenen kötü performansın, sporcunun kendi tarafından değiştirilebilir olmasına olanak tanır (Luecke, 2008). Son zamanlarda literatür incelendiğinde performansın çoğunlukla görev odaklı olduğu gözlenmektedir. Buna rağmen yapılan son araştırmalara ek olarak performans, görev performansı ve bağlamsal performans şeklinde iki farklı nitelikte tanımlanmaya başlanmıştır. Bağlamsal performansa da önem verilmesi spor bilimleri dalında yapılan araştırmalarda sporcu performansına bilgi dağılımı olması açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Demirtaş, Bayram & Özdevecioğlu (2014) yaptıkları çalışmada kişilerin iş yerinde buldukları süre ve mesai saatleri dışında kalan zaman diliminde sergileyecekleri boş vakit faaliyetleri, kişisel hobileri gerçekleştirmeleri, yürüyüşe çıkmaları, birçok farklı amaca hizmet eden sosyal kurslarda bulunmaları, herhangi bir sportif faaliyette aktif olmaları onların fiziken ve ruhen daha sağlıklı olmalarına büyük katkı sağlayacağı ortaya konmuştur. Bu bağlamda başarıya giden yolda performanslarının artış gösterebileceği ve hem bağlamsal hem de görev performanslarının bu durumdan pozitif olarak fayda sağlayacağı ileri sürülmüştür (Demirtaş, Bayram & Özdevecioğlu, 2014). Aşağıda görev ile bağlamsal performans ifade edilmiştir.

Şekil 1: Görev ve Bağlamsal Performans

Kaynak: Motowildo, Borman ve Schmit,1997

Görevlerin açıklamalarına ilişkin yapılan performans görev performansı olarak bilinmektedir. Bir faaliyetin en temelinde yer alan sorumluluklar görev performansının etkenleri arasında maksimum değere sahiptir (Jawahar ve Carr, 2007). Alanla ilgili tarama yapıldığında görev performansı ile bağlantılı toplanan verilere ek olarak bu performans oluşturulan iki değerli unsur olduğu vurgulanmıştır. Bu unsurlar, "teknik-yönetimsel görev performansı" ve "liderlik görev performansı" şeklinde isimlendirilmiştir. Organize etme, plan yapma ve düzen oluşturma gibi liderlik merkezli görevlerin dışında kalan diğer tüm görevler teknik-yönetimsel performansı yansıtmaktadır. Liderlik görev performansı ise çalışanların moral ve motivasyonu, rehberlik, yönetim işleri, geri dönütleri sağlama gibi insanı ve insan ilişkilerini odak noktası edinen görevleri içermektedir (Conway, 1999). Akbıyıklı & Dalkılıç (2020) gerçekleştirdikleri araştırma sonucunda elde ettikleri verilere bakıldığında, lider üye değişiminin alt boyutları arasında olan sadakat ve mesleğe olan saygı, kavramsal ve görev performansını ciddi boyutlarda olumlu şekilde etkilediği ve lider üye değişim seviyelerinin sporcuların performanslarını oluşturmada önemli bir etken olduğu saptanmıştır.

2.3. Sportif Performans

Spor Bilimleri alanında yapılan araştırmalar arasında performans kavramı incelendiğinde, sporcuların buldukları branşta yapılan faaliyetlere ne ölçüde karşılık gösterebileceği veya yapılan fiziki çalışmalara yönelik yansıttığı uygunluk düzeyi olarak tanımlandığı görülmektedir. Sporcularda performans ölçümü yapılırken bakılan üç unsur; sporcunun aerobik veya anaerobik enerjiyi kullanabilme yetisi, nöromusküler testler ve psikolojik etmenlerdir. Kısaca spor bilimlerindeki performanstan bahsedecek olursak, sporcunun erişebileceği maksimum başarı düzeyi diyebilmek mümkündür (Çalışkan, 2001).

İncelenen bir diğer araştırmanın sonuçlarına bakıldığında sporcu performansının açıklanmasında birbirini nitel ve nicel bağlamda etkileyen bir çok faktörün olabileceği gözlemlenmiştir. Bu faktörler için ilk olarak araştırılması gereken noktanın performansa ne ölçüde etki edeceği olması önerilmiştir. Dolayısı ile potansiyel performans yaklaşımının ortaya koyduğu; sporcunun yeterince çalışarak istenilen hazırbulunuşluğa erişebilmesi ile ancak %75' ini kullanabileceği ve arda kalan oranı

da psikolojik açıdan geliştirme yöntemleri ile elde edebileceği görüşünü dikkate almak faktörlerin belirlenmesine katkı sağlayacaktır (Konter, 2006). Yukarıda bahsedilen %75'den arda kalan kısmı oluşturan psikolojik etmenler sporcu performansında göz ardı edilemeyecek kadar önemli bir alanı kapsamaktadır. Bireysel performans, spor branşının ferdi veya takımsal olmasına bakılmaksızın her iki durumda da hayati önem taşımaktadır. Kulüp üyesi bir sporcunun bireysel performans düzeyi doğru orantılı olarak kişinin kulübünü de ilgilendirmektedir. Bu sebeptendir ki antrenörlere sporcularının bireysel performanslarını artırmalarında önemli roller düşmektedir. Bunlardan en önceliklisi ise antrenörlerin sporcularına yönelik hal ve davranışlarıdır. Sporcunun yarışma veya antrenman öncesi antrenöründen işiteceği her söz, göreceği her muamele ve davranış direkt olarak onun performansına etki edecektir. Bu da sporcunun alacağı en küçük bir olumsuz tepkinin, performansını düşüreceğinin en büyük göstergesidir. Sporcunun performansındaki gerileme ise kendini ve dolayısı ile kulübü olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Çakmak, 2006).

Performansın kendini göstermesinde başarı ve motivasyonun bağlantılı bir ilişkisi bulunmaktadır. Branşı ne olursa olsun bir sporcunun en büyük gayeleri arasında antrenman veya müsabakalarda maksimum performansı sergilemek vardır. Bu yüzden sporcunun moral ve motivasyon seviyesi yükseldikçe performansını daha verimli bir şekilde sergileme ihtimali de günyüzüne çıkmaktadır. Tüm bunlara bakarak, sporcunun beklenen başarıya varabilmesi için teknik bilgi ve taktiklerinin yanında iyi bir motivasyona da sahip olması gerektiği hem gerçekleşen müsabakalarda gözle görülür bir durumdur hem de alanla ilgili yapılan bilimsel çalışmalarda özellikle altı çizilmektedir (Özgün & Ark, 2017). Gürer, Bektaş & Kural (2018) yılında yaptığı çalışmada sporculara psikolojik performans envanteri uygulanmış ve sonuç olarak, sporcuların psikolojik durumları ile motivasyon düzeylerinin yüksek olması sportif performanslarını artırdığını göstermişlerdir.

2.3.1. Sportif Performansı Geliştiren Psikolojik Faktörler

2.3.1.1. Uyum

Grup dinamiği, o grupta yer alan bireylerin işi beklenen kriterlere uygun olarak yapabilme, amaç ve hedeflere varabilme yeteneğidir. Çoğunlukla grup morali ve grup liderliği kavramları ile alakalıdır. Grup morali ve grup liderliğinin istenilen işlevi

gerçekleştirebilmesi için öncelikli olarak grup normlarının belirlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu normlar kendiliğinden veya başka bireyler tarafından saptanabilir. Sporda grup normlarının kendiliğinden oluşması pek gözlenen bir durum değildir. Bunun en büyük sebebi normların grubun varlığından önce belirlenmiş olmasıdır. Grup oluşurken bu takıma dahil olan her birey normları bilir kabul edilir ve onlara uygun hareket etmesi beklenilir. Grup içerisindeki normlara uymak sporda zorunluluktur. Ancak takımın sergileyeceği başarı veya başarısızlık durumlarına göre normlarda değişiklikler yapılabilir. Ancak normlarda yapılabilecek değişimler dahi önceden belirlenmiştir ve bu değişikliklere uyum sağlamak sporcuyla pek zorlayacak şeyler değildir. Sporcuların uyumlu davranışları grubun hayata geçmesini sağlar (Çalışkan, 2001).

2.3.1.2. Grup Çeşitliliği

Takımın birlikteliğinin birden fazla farklı tarafları olabileceğini, takım içerisindeki çeşitliliğe bakarak anlayabiliriz. Grup çeşitliliğini kolay yoldan saptanan taraflar ve altta kalan taraflar olmak üzere iki farklı çizelgeden incelemek gerekmektedir. Ancak bu iki çizelge aynı yerde buluştuğunda takım içerisindeki çeşitlilik göz önüne çıkabilmektedir (Mitchell, 1986).

Alanla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında grup çeşitliliğine sebep olan faktörlerin ne olabileceği ve bu durumun performansı nasıl etkilediği konularına pek değinilmediği gözlemlenmektedir. Kimi çalışmalarda araştırmacılar çeşitliliğin iyi olabileceğini savunurken kimileri de çeşitliliğin verimliliğe kötü yansıtacağını bu açıdan sakıncalı bir durum olduğunu savunmaktadırlar (Laçınler, 1997). Carron ve Dennis (2001), bireysel faktörlerden biri olan kişisel hazzın, takım halinde oynanan sporlarda görev ve sosyal çeşitliliğin gelişebilmesinde en önemli etken olduğunu vurgulamışlardır.

Ergün ve Eyisoy (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise, belirlenen, birbirinden farklı 10 spor takımının çeşitli branşlardaki üyelerine etkin takım özellikleri ile ilgili anket uygulanmış ve burada bahsi geçen özelliklerin takım performansına olan etkileri incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göz gezdirildiğinde, uyuşma, bağlam ve süreç olgularının takımların takımsal başarısına etki ettiği gibi takım etkinliğine de ciddi derecede fayda sağladığı görülmektedir.

2.3.1.3. Grup Dinamiğini Azaltan Etmenler

Oyuncu değişikliği: Takımdan bir sporcunun ayrılması veya takım içerisine yeni bir sporcu katılması grup ilişkilerini bir anda değiştirebilmektedir. Genellikle büyük farklar yaratacak değişimlerden uzak durulmalıdır. Üst düzey değişimler grubun takım ruhuna ve kurulan birlikteliğe zarar verebilir.

Grup biçimlendirilmemelidir: Takım içerisindeki sporcuların farklı konular hakkındaki görüş ve önerileri, savundukları bakış açısı, inandıkları doğrular grup tarafından bilinmemektedir. Takım içerisindeki herkesin ortak bir düşüncede buluşmasını beklemek yanlıştır.

Çok sayıda grup üyesi: Grup mevcudundaki fazlalık grubun iletişim ağında hasara sebep olmaktadır. Kalabalık gruplarda doğrudan iletişim koşullarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu tür gruplar kimi grup dinamikçileri tarafından sosyal grup şeklinde tanımlanır. Sosyal gruplar ülke bazında oldukça kalabalıktır. Özellikle üye sayısı 15'in üzerinde olan gruplarda ilişki kapasitesi aşılmış olur.

Grup üyelerinde bireyselleşme: Bireyler arasındaki uyum grubun birlik ve bütünlüğünü sağlamaktadır. Takım içerisindeki bir üye öncelikli olarak şahsi özelliklerine değer verip gün yüzüne çıkarıyorsa bu durum onun grup dışında kalmasına sebep olabilir.

Sınıflama: Bir grup içerisinde yer alan bireyler aynı zamanda birbirlerine karşı da sorumludur. Bu birbirlerine olan bağlarını göstermektedir. Her bireyin kendi içinde belli bir sınıflama yapısı oluşturması grup içinde uyum problemleri yaşamalarına neden olabilir. Birey, grup içerisinde sevilen veya sevilmeyen tarafları ile göze batarsa güçlü veya zayıf yönlendirme koşullarını ortaya çıkabilir.

Alt grup oluşumu: Üyelerin bir grupta barınması diğer grup üyeleri ile aralarındaki ilişkilere bağlıdır. Oluşan bu yapının grup dinamiğine kimi zaman olumlu kimi zaman ise olumsuz yansıdığı görülmektedir. Özellikle takımın müsabakalarda yaşayacağı başarısızlık durumlarında grup üyelerinin birbirlerine karşı suçlayıcı tavır almak yerine birlik olabilmeleri çok büyük önem taşımamaktadır (Çalışkan, 2001). Morali ve Doğan (1997) yapılan araştırmada sportif performansın takım çalışması ve bütünlüğü ile ilgili olduğunu, görev birlikteliğinin takım üzerinde büyük etki oluşturduğu bulunmuştur.

2.3.1.4. Rekabet Duygusu ve Kazanma Hırsı

Rekabet; hedef ve amaçları aynı olan, elde etmek istediği başarı ve üstünlük konusunda ortak noktada buluşan bireyler, topluluklar veya toplumların birbirleri ile olan çekişmesidir. Bir ortamda rekabet olabilmesi için iki zıt güç olması şarttır. Rekabetin gerçeğe dönüşmesi için en az iki birey ve bu bireylerinde bir ortak hedefi olmalıdır. İki birey olabileceğinin yanında iki toplum veya iki toplulukta rekabeti gerçekleştirebilir. Bunun yanında, "En büyük rakibim benim" cümlesinde ifade edildiği gibi bir kişinin kendi kendisi ile de bir rekabeti olması mümkündür. Rekabeti bir mücadele olarak görebiliriz fakat her mücadelenin bir rekabet olacağı söylenemez. Mücadelenin daha da özelleştirilmiş bir türüdür, rekabet (Erdemli, 2002).

Spor kendi doğası gereği yapısında rekabeti barındırması en büyük özelliklerindedir. Bir şampiyonu hangi özelliklerinin şampiyon yaptığından bahsedilirken, galip gelen sporcuların taşıdığı güdüler ve rekabeti hangi güdülerin oluşturduğu konusunda günümüzde yeterince veri bulunmamaktadır. Buna rağmen, Martens'in müsabakaları bir süreç olarak ifade ettiği ve rekabet davranışını dört aşamada açıkladığı yaklaşımın en popüler yaklaşım olduğu bilinmektedir. Martens bir bireyin rekabetçi oluşunu kişilik özelliklerinin önemli bir parçası olarak görmektedir (Tabachnick & Fidel, 2001).

Her bireyin doğasında kazanmaya karşı istek ve arzu vardır. Kazanma iç güdüsü insan ruhunun kaçınılmaz bir parçasıdır. Sporcularda bunun en bariz örneğini özellikle de müsabakalarda gözlemleyebiliriz. En basit dostluk maçlarında, kazanmanın pek de önemli olmadığı müsabakalarda bile sporcuda kazanmaya karşı olan hırsın kendini göstermesi sporda kazanmanın normal bir hale geldiği ve bu duygunun kaçınılmaz olduğu ile açıklanabilir (Akandere & Ark, 2018).

Sporcularda birçok sebepten dolayı yaratılan veya kişiliğinde barındırdığı bu yoğun kazanma hırs ve arzusu sporcunun sportif ahlaktan uzaklaşmasına sebep olmaktadır (Akoğlu & Ark., 2019). Visek & Watson (2005) yaptığı araştırmada sporcuların spora aktif katılma durumları arttıkça, ahlak dışı davranışların daha belirgin olmaya başladığı gözlemlenmiştir.

2.3.1.5. Hedef Belirleme

Sporda amaç ve hedeflerini önceden saptamak performansa etki eden birçok psikolojik faktörden biridir (Çepikkurt & Yazgan, 2012). Hedef belirlemek sporcunun erişmesi gereken noktayı bilmesini sağlarken aynı zamanda var olan performansını da ne sürede ne derece artırması gerektiğini saptayabilmesini sağlaması açısından büyük önem taşımaktadır (Toros & Ark, 2010). Bireyin kendine olan güvenini geliştirmeyi amaç edinen en değerli tekniklerden biri de hedef belirlemedir (Yıldırım, 2013). Hedefe ulaşabilmek için ne gibi niteliklere sahip olunması gerektiğini saptamak için yapılacak ilk adım hedef koymaktır. Bu bağlamda, birey performansını geliştirmek için kendince stratejiler üretip uygularken, hedef belirlemek antrenöre de rehberlik etmesi açısından oldukça önemlidir (Balkis, 2019).

Alanla ilgili literatür tarandığında yapılan araştırmaların sonuçları, hedef belirlemenin bireyin sportif performansı olumlu etkilediği yönündedir. Buna ek olarak sportif performansa hedef belirlemenin etkisi dört şekilde incelenmiştir. Bunlar;

- Genel görevlerin konsantrasyonunu sağlayarak harekete geçme
- Sarf edilen çabayı ve yapılan işe odaklanmayı artırmak
- Yaşanılan olumsuz duygularda (örneğin, yenilgi, stres, sıkıntı) dayanabilme gücünü artırma
- Problem durumunda ve yeni bir görev verildiğinde çözüm yöntemlerinin gelişimine destek vermesi (Toros & Ark, 2010).

Sporda hedef koymanın performansa olan etkileri incelendiğinde en önemli unsurun, sporcunun hedefe odaklanmasını sağlamak olduğu görülmektedir. Sporcuların önceden belirlediği hedefleri olmadığında dikkat ve ilgileri dağılabilir, başka taraflara yönelebilirler. Böyle durumlarda performans olumsuz yönde etkilenebilir ve hatta gerileyebilir. Hedef koymak ise sporcunun tüm ilgisini amaca kilitler. Sporcu hedefini odak noktası haline getirdiğinde ise gerekli çabayı sarf edip performansını geliştirir. Sporcular kendilerine egzersiz hedefi belirleyerek fiziki kapasitelerini artırabilir ve böylece başarıya daha hızlı erişebilirler. Sporda hedef koymak sporcu için bir nevi bağlılığını ve yapılan işe sadakatini güçlendirir. Hedefi olan sporcuların daha mücadeleci daha uzun süreçlerde çabalayan bireyler olduğu tespit edilmiştir. Buna örnek verecek olursak; bir futbolcu daha isabetli şutlar atmabilmek için antremanlarda vuruş tekniğine kısa bir süreliğine odaklanır. Halbuki vuruş yeteneğini geliştirebilmek

için kısa bir süre değil daha uzun vadede çaba sarf etmek gereklidir. İşte bu noktada hedeflerin önceden belirlenip sporcuya sunulması uzun vadede sabırla bıkıp usanmadan bu vuruş için sporcunun antrenman yapıp kendini geliştirmesini sağlar (Durdubaş, 2013).

Toros, Bayansalduz & Duvan (2010) yılında yapmış oldukları çalışmada, futbolda sporcuların yapmış oldukları antrenmanlara ek olarak birlikte gerçekleştirilen hedef belirleme çalışmalarının, penaltı atışlarına olumlu bir etki sağladığı gözlemlenmiştir. Dolayısı ile hedefleri önceden belirlemenin, sporcunun performansını önemli ölçüde artırdığı kanısına varılmıştır. Bu da performans artışında yalnızca fiziksel değil psikolojik faktörlerin de değerli olduğunu ortaya koymuştur.

2.3.1.6. Liderlik

Bireyleri bir araya toplayarak kişisel olarak güçlerini, moral motivasyonlarını, cesaretlerini, enerjilerini canlı tutmak, amaç ve hedeflerine ulaşmak için çıkacakları yolda ihtiyaç duyacakları desteğin ne olduğunu belirleyip bunu sağlamak gerekmektedir. Tüm bunların gerçekleşmesini sağlamak için bir lidere ihtiyaç duyulmaktadır (Eren, 2000). Literatür tarandığında liderlik kavramı ile ilgili bir çok tanım bulunduğu gözlemlenmektedir. Bu tanımlardan bir tanesi liderlik için şu açıklamayı yapmıştır: Bir grup bireyi ortak amaç doğrultusunda aynı ortamda buluşturup bu amaca doğru ilerlerken onları cesaretlendirme kabiliyetidir (Eren, 1996). Liderlik için yapılan bir başka tanımda ise liderliğin, grup üyelerince sözlü olmayan ortak düşünceleri veya arzuları bir amaç olarak tespit eden ve üyelerin bu bağlamda harekete geçmesini sağlayan kişi olarak bildirmiştir. Yapılan bu tanıma bakılacak olursa grubun yönetim ve idaresini sağlamak için liderin güçlü bir etkileme ve ikna kabiliyetine sahip olması gerekmektedir. Lider kişi var olan bu gücünü korumak, grup içi yönetimde istikrarı sağlayabilmek için yasal yetkiler, ödül ve ceza uygulamalarından faydalanabilir (Talukan & Erçelikcan, 1999). Günümüz liderlerine bakılacak olursa, en belirgin ve olması gereken özelliklerinin yönetme yeteneği olduğu görülmektedir. Lider herşeyden önce kendi kendini doğru bir şekilde yönetebilmelidir ki diğer grup üyelerine de bunu en iyi şekilde uygulayabilsin (Peker, 2000).

2.3.2. Sportif Performansı Etkileyen Psikolojik Faktörler

Spor adına başarıyı yakalamak ve bu durumdaki faktörleri ortaya çıkarmak da literatürde merak uyandıran araştırmalar bulunmaktadır. Dolayısı ile en önemli konulardan biri ise sporcuların sergiledikleri performanslarıdır. Spor bilimindeki araştırmacılar, sporcu performansı üzerine uzun zamandır çalışmakta ve sporcunun performansına etki edecek durumları incelemektedir (Vealey, Hayashi, Garner ve Giacobbi, 1998).

2.3.2.1. Zihinsel Faktörler

Hayatımızdaki bir çok aşamada veya sporcular için antreman ile müsabakalarda bizi başarıya götürecektir hareketlerimizin sevk ve idaresinde zihinsel süreçler hayati önem arz etmektedir. Dikkat, algı, öğrenmenin gerçekleşmesi, bellek gibi zaman dilimleri ile zekadan meydana gelen zihinsel yetenek ve beceriler, beyine giren bilginin işlenip kalıcı olmasında ilk koşulu oluştururlar. Buna rağmen tek başlarına etkileri düşüktür. Sporcu burada hem zihinsel hem de duygusal faktörlerin birleşimi ile davranış sergilemekte ve o şekilde rakip ile seyirci kitlesini daimi olarak etkisi altında bırakabilmektedir (İkizler, 1993).

2.3.2.2. Algı

Gün içerisinde bizim dışımızda ve içimizde gelişen birçok olayla karşılaşırız. Bu olayların farkına varma, duyularını yorumlama ve onlara anlam yükleme sürecine algı denir. Bireyin zihninde kendisi ve çevresi ile ilgili oluşan tablo algı sayesinde. Algıyı iç ve dış olarak ikiye ayırmak mümkündür. İç algı bireyin kendi kendisi ile ilgili bilgileri zihnine alma ve farkında olma süreci iken, dış algı ise bireyin çevresindeki canlı cansız tüm varlıklarla ilgili bilgi toplamasının şeklidir (Eberspaecher, 1984).

Öğrenme süreçlerinin tanımının yapılmasında gerekli unsurlardan biri de spordaki iç ve dış algının ayrımıdır. Belirli bir hareketi uygulayabilmek için ihtiyaç olan beceri öğrenilirken iç algı, ilgili beceri seviyesi arttıkça hareketlerin sevk ve idaresinde zamanla artan bir biçimde dış algının yerine geçer ve onu arkasında bırakır. Bir birey eğer sarf ettiği hareketin ne derece doğru olduğunu bire bir kendisi öğrenirse algılamasında çok daha kolay ve yerinde olur. Bu durumda olayı dış gözden algılayan

spor eğitimcisinin vereceği nasihat ve tavsiyeler değerini gittikçe kaybeder (Eberspaecher, 1984).

Algıyı dıştan birçok faktör etkilemektedir fakat bunların içinde en önemlisi sosyal çevre olarak bilinmektedir. Gerek fiili gerekse hayali bir sosyal baskı altında olan sporcu topluluğun fikrine ayak uydurma eğilimine girdiği gözlemlenmektedir. Sporcunun üzerindeki dış baskılar onun davranışlarını bire bir etkilemektedir. Yönetimin, antrenörünün veya izleyicilerin beklentileri sporcunun üzerinde ciddi bir baskı unsuru oluşturmaktadır (Baumann & Henschen, 1986).

2.3.2.3. Dikkat

Dikkat; düşünme, algılama ve hayal etme unsurlarından oluşan psikolojik fonksiyonların bilerek ve isteyerek harekete geçirilmesi olarak tanımlanabilir. Duyu organları odaklanılacak şey ne ise ona yönelir ve böylece hiçbir detayın gözden kaçmaması sağlanır. Ciddi bir odaklanma ve konsantrasyon ile gözler o noktaya kilitlenir. Duyu organlarının hareketine paralel olarak sporcunun vücudunda da değişiklikler ve olaya adaptasyon meydana gelir (Baumann, 1994).

Sporcular her daim göz önünde oldukları için müsabakaların öncesi, sonrası ve oynandığı esnada çok hassas ve dikkatli olmaları gerekmektedir. Müsabaka sırasında sporcu gereğinden çok uyarı alırsa, kendisine bu uyarıları değerlendirme kapasitesi de yüklenmiş olur. Böyle durumlarda sporcu aldığı uyarılar arasında bir seçime gitmek zorunda kalır. Müsabaka esnasında kaygı, stres, gürültü gibi dış unsurlar var olduğu için sporcunun o anda gelen uyarılar içinden seçim yapıp dikkatini verebilmesi oldukça zorlaşır ve hatta kimi zaman imkansız olur. Yaşanan bu sürece binayen sporcuda oluşan zihinsel ve fiziksel yorgunluk, içinde bulunulan müsabakaya ait sorunun çözülmesine ve başarıya giden yolda doğru kararlar verebilmeye yönelik davranış sergileme ihtimalini de oldukça düşürebilir. Bu seçimin kolaylaşması gelen bilgilerin keskin farklılıkları olması ile ilgilidir (Rushall ve Lippman, 1997).

2.3.2.4. Kararlılık

Sporcular özellikle müsabakalarda seri bir şekilde çeşitli seçenekler arasında karar vermek durumunda kalırlar. Oyun esnasında verilen bu kararlar neredeyse saniyenin

binde birindedir. Verilen kararın gözden geçirilme sürecinde var olan durumuna göre imkanı var ise sakinliğini koruyup çok hızlı karar vermekten uzak durmalı ve son reaksiyonlarını gerçekleştirmeden önce öngörülü davranıp en doğru karara ulaşmaları gerekmektedir.

Örneğin; bir hentbolcu top eline geldiğinde pas vermeden önce rakip takımın sahasına doğru top sürüyor ve aynı zamanda gözleri takım arkadaşlarının üzerinde oluyor. Bu hentbolcu antrenör ve diğer oyuncuların defalarca yaptıkları uyarıları dikkate almaksızın nadir olarak topu hızlıca ve direk olarak oyuna sokmuştur. Tüm ihtimaller sporcu tarafından algılandıktan sonra aralarından birini seçme ve pasını en doğru noktaya atma konusunda hızlıca bir karara varma eylemini başarıyla yerine getirememiştir.

Sporcuların vereceği anlık kararlar sonucunda müsabakanın hikayesi an ve an değişmektedir. Bu durumdan ötürü yaşanan bu kısa zaman dilimi içerisinde en doğru kararı vermek için sporcuların psikolojik yönden güçlü ve kendinden emin hissetmesi gereklidir.

2.3.2.5. Hafıza

Müsabakalarda istenilen başarıya ulaşmada en hassas noktalardan birisi de kazanılmış bilgi, deneyim ve becerilerin sonraki antrenman veya müsabakalara da yansıtılması, hatta geliştirilerek tekrarlanabilmesi için bunların akılda tutulmasıdır (İkizler, 1993).

Sporda uzun süreli hafıza ayrı bir önem taşımaktadır. Özellikle oyunlarda top kullanılan sporlar için uzun süreli hafıza, belirli hareketlerin sonucunda nasıl bir cezaya çarptırılabilceği ile alakalı kurallar hakkında bilgileri kapsar. Bir sporcu veya hakem için "tecrübeli" sıfatı kullanılabilirse, büyük çoğunlukla onun uzun süreli belleğinin güçlü ve önceden edindiği bilgileri müsabakalara uyumlu bir şekilde aktarabildiği anlatılmak istenmektedir (Gabler & Ark, 1986).

Eberspacher, hafızayı yapısal olarak ifade etmek adına amerikan futbolu oynayan sporcular üzerine bir çalışma yürütmüştür. İlgili çalışmada, müsabaka esnasında kendisine faul yapılan bir sporcunun, olayın üzerinden belirli bir zaman geçtikten sonra, yapılan bu faul ile ilgili tam olarak ne hatırladığı araştırılmıştır. Faul yapıldığında, aradan birkaç dakika geçtiğinde oyunculara ne hatırladıkları soruluyor

ve faulün hangi sporcu tarafından, ne şekilde yapıldığını unuttukları sonucuna varılıyor. Oysa ki, faul gerçekleşikten en geç 20 saniye içerisinde olaya maruz kalan sporcuya sorulduğunda tüm detayları hatırlamış ve ayrıntılı olarak anlatmışlardır. Bu sporcuların aynı olayı belli bir süre geçtikten sonra da anımsadıkları görülmüştür. Olayın hemen ertesinde veya belirli bir süre geçtikten sonra yaşananların bariz bir şekilde hatırlanmasının sebebi, sporcuya yöneltilen soru ile dikkatinin faule odaklanması ve böylece olayın uzun süreli hafızada muhafaza edilmesinin teşvik edilmiş olmasıdır (Eberspacher, 1984).

2.3.2.6. Duygusal Faktörler

Bireyin iç dünyasında oluşup gelişen olaylar ile çevresindeki mevcut duruma ait koşulların veya somut bir beklentiye ait gerçek olma ihtimalinin değerlendirilmesi ile psikolojik başarının ikinci kademesinde bulunan duygusal faktörler ortaya çıkar. Yapılan bu değerlendirme ile sporcularda ve hakemlerde, mutluluk ve gurur gibi olumlu yada sinir, korku, stres, gönülsüzlük gibi olumsuz duygular gözlemlenmektedir (İlg, 1991). Bu bölümde, müsabakalarda duygusal faktörler ile ilgili araştırmalara en çok konu edilen motivasyon, korku, stres, özgüven ve saldırganlık anlatılacaktır.

2.3.2.7. Motivasyon

Yaşanılmış koşullarla bağlantılı olup bir harekete geçirme etkisi ile spor faaliyetlerine yol açıp sürdürülmesini sağlayan süreç, motivasyon olarak tanımlanmaktadır. Belirli bir motivasyon süreci içerisinde aynı anda zihinsel ve duygusal faktörler etkilidir. Yapılan araştırmalar, motivasyonu öncelikli olarak zihinsel bir süreç olarak tanımlamakta ve bu görüşü desteklemektedirler (Baysal ve Tekarslan, 1998)

Örneğin, bir takım eğer kendisinden daha iyi bir takımla müsabaka yapıyorsa ve onların daha güçlü olduklarının bilincindeyse, ayrıca sergileyecekleri çabanın yarışmayı o takıma karşı kazanmalarında etkili olmayacağını fark ettiyse bu durum takımın oyun üzerindeki etkisini kaybetmesine sebep olur. Bir başka durum ise, gerçekleşecek müsabaka sonucunda takımın kazanamaması halinde küme düşme riski varsa o takımın oyuncularını da müsabaka üzerindeki kontrolü etkileyeceklerdir. Müsabaka esnasında kontrol kaybı yaşanması, çok fazla derecede isteksizlik yaratan

bir olgu olarak yaşanır. Bu isteksizlikte birçok olumsuz davranışı peşinde getirir. Sporcu böyle bir durumda müsabakaya olan konsantrasyonunu kaybedip motivasyonunun seviyesini düşürürse kontrolünü kaybetmesi yüksek ihtimalle olağandır. Kontrol kaybı ile birlikte hayal kırıklığı, asilik, endişe, stres gibi daha birçok olumsuz durum oluşabilir (İkizler, 1993).

Müsabakalarda başarı ile motivasyonun ilişkisi arasında incelenmesi gereken bir nokta da seyirci faktörüdür. Seyirciler varlıkları ile cesaret verici veya kırıcı, yıkıcı olabiliyorlar. İşte tüm bu seyirci davranışlarının oyun esnasında sporcuyu ne şekilde etkilediği bahsedilmesi gereken önemli bir noktadır. Müsabaka esnasında oyuncu gol pozisyonuna giderken yaptığı bir hata seyirciler tarafından farklı şekillerde tepki görebilir. Onların varlığı sporcudaki aktivasyon düzeyini artırabiliyorken, performansın düşmesine, motivasyonun yıkılmasına ve beklenen başarıya ulaşmada olumsuzluklara yol açabilir. Sporcular önemli maçlara çıkacağında kendilerini göstermek, yeteneklerini ispatlamak ve kabul görülmeyi hedeflemektedirler. Bu bağlamda seyirci varlığı sporcudaki motivasyon düzeyini oldukça etkilemektedir. Özgün & Arkadaşları (2017) inceledikleri çalışmanın sonucunda, hentbolcuların mutluluk seviyelerindeki artışın, spora özgü başarı motivasyon seviyesini bire bir etkilediği ve bu durumun hentbolcuların sportif performanslarında olumlu artışı gözlenmiştir.

2.3.2.8. Korku ve kaygı

Herhangi tehlike arz eden bir olay veya nesnenin algılanması ya da yalnızca zihinde canlandırılması esnasında bireylerin göstermiş buldukları tepkiyi, korku olarak ifade etmek mümkündür. Ruhsal bir tepkinin ana koşulu, gerçek olsun veya olmasın mutlaka ortada tehdit içeren bir unsurun bulunmasıdır. Gerçek korku, soyut olmayan tehdit edici bir nesneye karşı olabilir (Gabler, 1988).

Örneğin, yapılan müsabakada saha zemininin oyuna uygun olmaması, kötü olması sebebi ile oyuncunun sakatlanma ihtimalinin olması veya etkili bir şekilde koşamamasıdır. Bu tehdit edici bir unsura yönelik olabildiği için müsabaka esnasında sporcuda başarısızlık korkusuna yol açabilir. Korku ve strese yol açan bir başka durum da önemli bir müsabaka öncesi sporcunun gereğinden fazla yoğun antrenman sürecinden geçiyor olmasıdır. Bu durum oyuncuda fiziksel ve psikolojik yüklenme

yaratabilecek niteliktedir. Eğer bir mentor ile çalışılırsa sporcu böyle bir durumdan kurtulup psikolojik olarak rahatlayabilir. Sporcuyu korkularından arındırmak için öncelikli olarak sebepleri araştırılmalı ve bunlara çözüm getirecek kişiye özel metotlar geliştirilmelidir.

Kaygı, normal bir durumda korkuya yol amayan uyarıların birtakım korku tepkisine yol aması halidir. Evrensel niteliğe sahip olan kaygı unsuru özellikle futbol ve futbol ile alakalı herşeyin üzerine ne derece etki edebileğine netlik kazandırılması gerekir. Ancak bu şekilde ortaya konan performansda daha başarılı olunabilir. Böylece kapasitelerini daha faydalı olacak hale getirebilir (Gabler, 1988).

Oyuncular spor hayatları boyunca birçok çeşit stres faktörlerinin etkisi altında kalmaktadırlar. Her bir faktör aynı zamanda sporcuda ki kaygı düzeyine de etki etmektedir. Sporcunun motorik, taktik ve teknik bilgi birikimleri istediği kadar iyi olsun, eğer bunu ma içerisinde oyuna yansıtamıyorsa hiç bir anlamı olmaz. Bu sebeplerdir ki performansın ortaya konması yalnızca fizyolojik bir unsur olamaz. Sporcunun performansını ve becerilerini bire bir aktarabilmesi için psikolojik durumunun iyi olması gerekmektedir. Bu nedenle sporcuların performansını doğru bir şekilde ortaya koyabilmesinde sahip olduğu kaygı düzeyi yüksek önem arz etmektedir. Sporcunun taşıdığı kaygı düzeyi maçın ilerleyişini olumsuz açıdan etkileyebilir (Dohmen, 2008).

Kaygı düzeyi ince beceri gerektiren sporlar ile kalın beceri gerektiren sporlar arasında farklılık göstermektedir. İnce becerilere sahip olunması bir sporcunun saniyenin binde birinde vereceği kararları etkilemektedir. Müsabakalarda maçın son dakikalarına doğru sporcuların hata yapma olasılıkları artar. Bunun en büyük sebeplerinden biri de artan yorgunluğun akabine beyine giden oksijenin azalışı, yükselen kan basıncı ve kalbin dakikalık atış sayısındaki yükseliştir. Tüm bunlar fizyolojik bir olgudur. Bu durumu yargılamak maçın ilk dakikalarında ve ortasında olduğu kadar parlak olmayabilir. Diğer bir sebep de ortam baskısıdır ki baskının algıyı bozduğu bilinmektedir. Başaran & Ark. (2009) yılında yapmış oldukları bir araştırmada sporcuların branşlarındaki farklılıklara bakılmaksızın, belirli bir kaygı düzeyinde olmaları gerektiği ve bu düzeyin yüksek veya alçak olmasında sporcuların tecrübeleri önemli faktör olduğu belirlenmiştir.

2.3.2.9. Stres

Stres sporculara birçok açıdan zarar vermektedir. Bunlardan bazıları; fiziksel enerjileri, kazanabilecekleri zaferler, tüm hobi, zevk ve eğlenceleridir. Sporcu taşıdığı stresten dolayı becerikli olmadığını düşünebilir ki bu da sporcuda özgüven eksikliğine sebep olur. Psikolojik stres sporcunun bin bir emekle uzun sürede geliştirdiği becerilerini sergilemelerine zarar verip sporcunun yaşayabileceği akış deneyimi konusunda engel teşkil edebilir. Ayrıca stres, sporcunun çeşitli sakatlık yaşamasına, erken emeklilik fikrinin oluşmasına sebep olabilecek gizli ve sinsi bir hastalıktır. Bu durum sürantrenmana yansiyabilir. Stres yalnızca sporculara değil antrenör, teknik direktör ve diğer tüm yardımcı çalışanlar içinde geçerli bir unsurdur. Bu sebeple kendimize yardımcı olabilmek ve stresle başedebilmek adına stres yönetimi uygulamalarının bilincinde olmak gerekir (Altungül, 2006).

Sporcunun stres düzeyi arttıkça dolaylı olarak fizyolojik açıdan kan basıncında, kas gerginliğinde, ter bezi faaliyetlerinde ve kalp vuruş sayısında da artış olduğu gözlemlenmektedir. Bunun yanında solunumun sıklaştığı ve sporcunun göz bebeklerinin irileştiği de bilinmektedir. Stres anında beyin ve kaslar daha fazla oksijene ihtiyaç duyar ve kanda alyuvarların sayısında artış olup, iç organlardaki kan seviyesinin azalışı ile sindirim yavaşlar. Ayrıca, zihinsel açıdan dikkat ve odaklanma azaldığı için algılamada zayıflık ve hafıza kaybı yaşanabilir. Sporcu böyle bir durumda kendini psikolojik açıdan güvensiz hisseder ve huzursuzluk, karamsarlık, yetersizlik duygularına bağlı olarak korku devreye girer. Tüm bunlar sporcunun sahip olduğu performansını antrenman veya müsabakaya yansıtamamasına sebep olur. Var olan konsantrasi dağılır, koordinasyonunu yitirir ve dolayısı ile teknik ve taktik hareketlerinde sıkça hatalar ortaya çıkar (Altungül, 2006). Özdevecioğlu & Yalçın (2010) alanla ilgili yaptıkları bir araştırmada sporcuların bir seviyeye kadar stres düzeylerinin başarı ve performansı olumlu şekilde etkilediği ancak stres ile saldırganlık arasındaki pozitif bağın yüksek olduğu ve stres seviyesinin arttıkça saldırgan davranışların da artmakta olduğu gözlenmiştir.

2.3.2.10. Özgüven

Özgüven iç ve dış güven olarak iki başlık altında açıklanmıştır. Bireylerin kendileri ile barışık ve özdeşmiş olduğuna dair duygu ve düşüncelerine iç güven denir. İç güveni

yansıtan unsurlar, özsaygı, özsevgi, kendini tanıma, belli başlı amaçlar koyma ve pozitif bir düşünce yapısına sahip olmaktır. Dış güven ise bireyin kendine olan memnuniyetini dış çevreye yansıtmasıdır. İletişim ve duygu kontrolü dış güveni oluşturan unsurlardandır (Akagündüz, 2006).

Özgüven bireyin başarılı olmak konusunda ki beceri veya yeterliliğinin genel duygu formudur (Michael & Benjamin, 2004). Bireyin ondan beklenen ya da arzu edilen bir davranışı ve bir hareketi gerçekleştirme durumuna olan inancı şeklinde ifade edilebilir (Weinberg ve Gould, 2003). Sporda özgüven ise çok fazla düzeyde başarı beklentisi olarak tanımlanabilir. Alanla ilgili çalışan araştırmacılar, güvenli olan sporcuların şahıslarına ve en önemlisi istenilen başarıyı yakalayacaklarına, bu başarıya giden yolda ihtiyaç duyulan potansiyellerini ortaya çıkaracak fiziksel ve zihinsel becerinin kendilerinde var olduğuna inandıklarını ifade etmişlerdir (Yıldırım, 2013).

Bu durumun da güçlü bir özgüvene sahip sporcuların stresli oldukları anlarda bile telaşsız ve rahat olabilmelerine yardım eden önemli bir faktör olduğu söylenmektedir. Jones ve Swain'e göre özgüveni üst düzeyde olan sporcuların diğer sporculara kıyasla kaygı düzeylerini kolaylıkla kontrol altına alabildiklerini ayrıca olumlu davranış sergileyen ve odaklanabilen sporcular olduğunu ortaya koymuşlardır (Jones ve Swain 1995).

2.3.2.11. Saldırganlık

Spor alanında saldırganlık ve kaba kuvvet olaylarının da ciddi bir önemi vardır. Bu tarz olumsuz olaylar müsabaka esnasında sporcular arasında, izleyiciler arasında ve hakeme yönelik şeklinde yaşanabilir. Yaşanan bu olumsuz olaylar ilk bakışta spora yakışmayan hareketler olsa da bu gibi durumlara karışanlar sergiledikleri davranışlarına birçok farklı gerekçeler üretmektedir. Asıl olan, sporun "barış, kardeşlik, dostluk" olarak ifade edildiği toplumları birbirlerine kaynaştırdığı vurgulanmaktadır (Özbaydar, 1987).

Saldırı, bireyin bilerek ve isteyerek sosyal çevresine psikolojik veya fiziki yönde bir zarar verecek davranış sergilemesidir. Saldırganlık ise, insanda, saldırı davranışını sergilemeye yönelik olan sürekliliği olan bir eğilimi ifade eder (İkizler, 1993).

Saldırganlık davranışı sporda sık görülen bir davranıştır. Bu durum, sporcunun kişilik özelliklerine, antrönörünün verdiği taktik ve stratejilere, seyirci ve basın baskısına bağlı gelişebilir. Özellikle takım halinde oynanan sporlarda, "agresif savunma", "agresif oyun" şeklinde ifade edilen, saldırganlık davranışını yansıtan bazı terimler kalıcı hale gelmiştir. Bahsi geçen agresif terimi onaylanan bir durumu işaret eder. Belirlenen kurallar çerçevesinde desteklenir, üstelik ödüllendirilir. Lakin, rutin yaşantımızda sergilediğimiz agresif davranışlar ya toplumsal kurallarla, ya da koyulan yasalar ile kısıtlanmıştır ve bu alanda yaptırım uygulanır. Dolayısı ile sporda hangi davranışların saldırgan olarak kabul edilip edilemeyeceği net olarak belirtilmelidir (Doğan, 2004).

Sporda sadece fiziksel saldırganlığın değil, sözel ve duygusal saldırganlığın da varlığından söz edilmelidir. Sözel saldırganlıkta amaç karşıdakini incitmek, ona zarar vermek, küçük düşürmek gibi eylemlerdir. Küfür, hakaret, alaycı tavırlar ve bu gibi söylenen tüm aşağılayıcı sözler sözel saldırganlığın niteliğindedir. Duygusal saldırganlık ise karşısındakine duygusal açıdan zarar vermek, onu ruhsal bakımdan zedelemek, sıkıntıya sokmak, güvenini ve cesaretini kırmak gibi amaçları barındırır. Genel açıdan bakıldığında fiziksel ve sözel saldırganlıkta bünyelerinde bir nebze duygusal saldırganlığı da taşımaktadırlar (Akyüz & Ark., 2002).

Günümüzde sporcunun fiziki yapısının kusursuz olması spor alanındaki performansını artırmada tek başına yeterli bir faktör değildir. Fiziki yapısı kadar psikolojik durumu da performansın ileri taşınmasında önemli rol oynamaktadır. Fiziki açıdan müsabakaya hazır bulunan sporcu manevi yönden psikolojisini etkileyecek olumsuz bir olay ile karşılaştığında yeterli performansı sergileyip istenilen başarıya ulaşmada sorun yaşamaktadır (Tavacıoğlu, 1999, Erkan, 1998 ve Akarçeşme, 2004). Elit sporcuların mükemmel fiziki yapılarının yanında, güdülenme düzeylerinin, moral ve motivasyonlarının, problem durumlarına karşı hakimiyetleri, odaklanma ve amaç belirleme gibi psikolojik kapasitelerinde gayet iyi olduğu gözlenmektedir (Koç, 2004). Tüm bu durumlar ele alındığında çıkarılması gereken sonuç, spor performansını üst düzeye çıkarmada psikolojik durumun göz ardı edilmemesi gerektiğidir (Civan, Arı, Görücü ve Özdemir, 2010).

Konter, 2006 yılında yapmış olduğu çalışmasında sporcunun fiziksel, taktiksel ve teknik hazırlığının yetersiz olmasından çok psikolojik yönden yetersiz olmasının

performansında daha büyük olumsuzluk ve gerilemelere yol açabileceğini vurgulamıştır. Sporcuların bir çok kez başarısızlık yaşamalarının sebebinin psikolojik yetersizlik olduğu düşünülmektedir (Konter, 2006).

Son yıllarda yapılan araştırmalar incelendiğinde psikoloji dalındaki yeteneklere verilen ilgi ve değerin artmasına rağmen buna yeterince vakit ayrılmadığı gözlenmektedir. Bu durumun temelini Weinberg ve Gould, üç maddede açıklamaya çalışmışlardır. Bunlar:

Bilgi Eksikliği: Kimi spor eğitimcilerinin ve de sporcuların psikolojik becerileri aktarma veya hayata geçirme konusundaki eksik bilgi birikim durumudur.

Psikolojik Becerileri Yanlış Anlama: Psikolojik becerilerin sonradan kazanılabileceğine, karşıt görüş geliştirenler bunun doğuştan sahip olunabileceğine inanmaktadırlar.

Zaman Yetersizliği: Antrenman süresine karşı spor kulüplerinin yetersiz kalması (Weinberg ve Gould, 2003).

Günümüzde antrenörler kendi imkanlarıyla sporcularına zihinsel antrenman yaptıkları fakat bunun pek de faydalı olmadığı antrenörler tarafından düşünülmektedir. Bir çok yönetici veya antrenör sporcularını taktik, strateji, fiziki güç, teknik bilgi konularındaki sorumlulukları yerine getirmesi gereken kişiler olarak görürler fakat psikolojik hazırlığı sözel olarak geçiştirmeye yönelirler. Yapılan bu davranış başarıya giden yolda noksanlıklar yaratmaktadır. Gerek sporcular gerekse onları çalıştıranlar psikolojik hazırlığa daha çok önem verip onun sağlayacağı olumlu yönleri göz ardı etmemelidirler. Bu konuda daha çok bilgi sahibi olmalı ve uygulamalıdır (Erdoğan, Zekioğlu & Dorak, 2014).

2.4. Spor Psikolojisi

2.4.1. Spor Psikolojisi Evrensel Yapısı

Bir spor bilimi dalı olan spor psikolojisinin sporcuya pek çok faydası vardır. Bunlardan bazıları; yapılan antrenmanların verimini daha yüksek düzeye çıkarma, taktik ve teknik bilgiyi öğrenme sürecini kolaylaştırıp hızlandırma, başarıya giden yolda karşılaşılabilecek ruhsal engelleri yok etme, performansı olumsuz etkileyen psikolojik faktörleri en aza indirme olarak söylenebilir. Dünya içerisinde spor yapan veya yapmasa bile izleyici olarak takip edip ilgilenen her ülkeden her uygarlık düzeyinden

insan vardır. Sporun kapsadığı bu faaliyet alanının karşılaştığı sorunlarla ilgilenen dal spor psikolojisi olarak tanımlanmaktadır. Spor psikolojisi sayesinde ortaya çıkan deneysel ve teorik sonuçlar spor bilmine büyük katkı sağlamaktadır (Koruç, 1992).

Spor psikolojisinin tarihi yapısı incelendiğinde 19. y.y'ın sonunu başlangıç zamanı olarak kabul ediliyor olsa da kimi yazarlar spor psikolojisinin kökenini antikçağ, Platon ve Aristo'ya dayandırmaktadır. Örnek verilecek olursa, iyi performans elde edebilmenin belli başlı becerilere sahip olmayı gerektirdiğini savunan teknik tabanlı (tecniquedriiven) görüşü, Sokrates'in savunduğu görüşlerle karşılaştırılarak, spor psikoloğunun gelişimine Sokrates'in yansıttığı felsefenin ne derece etkili olduğu tartışılmaktadır. Sokrates "kendini bilme" konusunda dile getirmiş olduğu "neyi bildiğini veya neyi bilmediğini bilme" sözü spor alanına "neyi yapabileceğini bilme ve neyi yapamayacağını bilme" olarak yansımaktadır. Spor psijolojisi dalında görüş sunan felsefeciler sadece antikçağda değildirler. Spor psikolojisinde felsefenin yapı taşlarını oluşturan, İngiliz J.Lock, Alman G.Muts ve İsveçli Pestalozzi gibi eğitimci ve felsefeciler özgün ürünlerinde bireylerin hayatlarında var olan spor, oyun ve egzersizlerin psikolojik görevini ele almışlardır. Ayrıca zihinsel sağlıkla ilgili insanlara bilgi verici eserler ortaya koymuşlardır. Tüm bunlar spor psikolojisinin felsefik açıdan yapı taşlarını oluşturmuştur (Enek & Cratty, 1970)

1819 ile 1901 yıllarını kapsayan Viktory döneminin spor psikolojisinde etkin bir yeri olduğu düşünülmektedir. Bahsedilen dönemde, içerisinde deneysel olmayan spor psikolojisi konulu bir çok yazı kültür dergilerinde yayımlanmaktaydı. Dergilerde yer verilen bu yazılarda daha çok vurgulanmak istenen, sporun sabit değişmeyen özellikleri (treyt), sporda yakalanan performansın psikolojik boyutu, egzersiz yapmanın insan sağlığına kattıkları, sporu etkileyen yaş, cinsiyet ve kültür gibi etmenler konuları barındırmaktaydı (King, D. & Ark., 1995).

Reaksiyon zamanı, eşik belirlenmesi, duygu ve dikkat gibi fiziksel ve fizyolojik konuları ele alan dönem ise 1800'lü yılların sonlarıydı. 1890 yılında A.B.D.'de G.W.Scripture spor yapmanın bireyin kişilik gelişimine olan etkisini ortaya koyacak yöntemsel çalışmalar yapmıştır. Buna rağmen sporla ilgili yapılan ilk çalışma 1898 yılında N.Triplett 'in yapmış olduğu çalışma olarak kayıda geçmiştir. Bisikletçilerle yapılan araştırma, psikolojik faktörler ve spor konularını içermekteydi. (Davis, S. & Ark, 1995).

Leipzig ve Berlin 'de branşı beden eğitimi ve spor olan öğretmenlere spor psikolojisi ile alakalı programlar sunan enstitülerin açılıp hizmet sunması ancak Birinci Dünya Savaşı'nı izleyen yıllarda gerçekleşmiştir. P.F. Lesgaft 'ın 1901 'de bizzat kendi kaleminden ele aldığı fiziksel aktivitelerin olabilecek faydaları ile ilgili yazısı Avrupa ülkelerinde spor psikolojisi ile ilgili yazılan ilk yazı olduğu söylenmektedir (Gould & Dick 1995).

1925 yılında Illionis Üniversitesinde spor psikolojisi laboratuvarı açılmasına öncülük eden Coleman Griffith olmuştur. Kendisinin 1919-1931 yıllarında Birleşik Devletlerde yayınladığı 25 adet araştırması spor psikolojisi üzerineydi. Yapılan araştırmalar genellikle deneysel özellik taşıyıp sıklıkla psikomotor becerilerin öğrenimi ve kişilik değişkenlerine odaklıydı. 1939 yılında spor psikolojisinde lisansüstü eğitime başlanmış, 1960'ların ortalarında ise spor psikolojisinin disipline edilip akademik ve ayrı bir disiplin olarak ele alındığı görülmekteydi. Spor psikolojisinde akademik bir disiplin olarak yükselişe geçilen dönem 1966 ile 1980 yıllarını kapsamaktadır. Ayrıca bu dönemde laboratuvar çalışmalarında bariz bir artış olduğu bilinmektedir (Gould & Dick 1995).

Spor psikolojisinde özellikle uygulama alanının gelişmesi 1970 yıllarında başlamış ve günümüze kadar gelmiştir. Spor psikologları ulusal takımlarda dahil bir çok faaliyette sorumluluk almaya başlamıştır. Spor psikologlarının ana görevi, sporcularda psikolojik becerilerin kazanılmasını sağlamanın yanında onlara ihtiyaçları olan durumlarda danışmanlıkta yapmaktır. Bahsi geçen görevler yerine getirilirken psikoloji ve spor bilimleri olarak iki farklı alandan kişiler rol almaktadır. Sporla ilgili olarak bir kaç yıl öncesine kadar üzerinde tartışılan bir durum olmuştur. Bu durum; spor ortamlarında bulunan kişilerin hangi alanlardan olacağıdır. Günümüzde ise bu durumla ilgili olarak ortak bir noktaya ulaşıldığı söylenebilir. Varılan noktada, iki alanında içlerinden birine mensup olan diğer alandan öğrenmesi gerekli konulardır. Örnek verecek olursak; psikoloji alanından kişilerin aynı zamanda fizyolojik, gelişim, kişilik, klinik, psikolojiyi vb. bilmesi istenirken, spor bilimleri alanından bir bireyin ise motor gelişme, spor pedagojisi, egzersiz fizyolojisi, spor sosyolojisi, vb. bilmesi istenmektedir. Bu bağlamda yapılandırılacak olan lisansüstü programlarının artık daha donanımlı bireyler yetiştireceği ortadadır (Tiryaki, 2000).

2.5. Spor Psikoloğu (Mentor)

"Yunan Mitolojisinde Homer'in yazıtlarına göre, Odysseus oğlu Telemachus'u en yakın dostu Mentor'a emanet ederek Truva Savaşına gider ve ona bazı görevler verir. Bu görevlerin başında oğlunu eğitmesini, tecrübelerini aktarmasını ve ülkesine yakışır bir kral olarak yetiştirmesini ister. Bu hikaye ile birlikte günümüze kadar uzanan Mentor scğ şimdilerde deneyimli rehber, ğretmen, arkadaş, danışman ve akıl hocası olarak bilinmektedir (Çınar, 2007).

Adını mitolijiden alan, yardımlaşma ve paylaşmaya bağlı olan mentorlukta esas amaç eğitim, öğrenim ve gelişimdir. Bu ilişkide mentor, vaktini, bilgi birikimlerini ve gayretini, kendinden daha az seviyede deneyime sahip birinin (mentee), performansını ve başarı düzeyini yükseltmesi için ihtiyacı olan bilgi ve becerileri kazanması için kullanır. Mentee ise pasif kalmaz ve mentorunun desteği ile gelişimine yön verir (Çınar, 2007).

İlk kez bir Spor Psikoloğunun görev alması, 1976 olimpiyatlarında Amerikan takımında gerçekleşmiştir. 1984 yılında ise kış ve yaz olimpik takımları spor psikologlarını sistematik ve planlı bir şekilde devreye sokup, onlardan yardım almaya başlamışlardır. Ardından bireysel sporlarda ve takım sporlarında da spor psikologlarının adından söz edilmeye sıkça başlanmıştır ve bu durum yıllar geçtikçe artış göstermiştir. 1988'de yaz ve kış olamipiyatlarına farklı dallarda katılım gösteren 25 Amerikan takımı hazırlık sürecinde, her branş için spor psikoloğu desteğinden faydalanmıştır.

2.6. Motivasyon

Psikolojinin bulup ortaya koyduğu en kıymetli kavramlardan biri motivasyondur. Motivasyon; tek bir veya birden fazla kişiyi belli başlı hedefler yolunda devamlı olarak harekete geçiren çabaların tümüne verilen addır. Kavram olarak incelendiğinde, motivasyonun dilimize "güdülenme" olarak yansımış olup, "güdü" kelimesi de harekete geçiren kuvvet olarak dilimizde ifade edilmektedir. Güdülenme, kişiyi cesaretlendirip yapılacak eylem için harekete geçiren bir g olmasının yanında, kişilerin talep ve arzularına da rehberlik eden bir olgudur (Yapıcı ve Yapıcı, 2010).

Motivasyonun temel yapı taşlarına bakıldığında, insanlarda var olan güdüler gözlemlenmektedir. Bu güdülerin altında yatan ana sebepler "eksiklik ve gereksinimler" olarak sıralanmaktadır (Topses, 2003). Güdüler insanları eyleme geçiren ve hedeflerine varabilmek için cesaretlendirip teşvik eden unsurlardır (Erden ve Akman, 2011).

Temel bir psikolojik süreç olan motivasyon, kişilerin arz, talep, istek, arzu ve gereksinimlerini içine alan geniş kapsamlı bir kavramdır. Genel olarak motivasyon, bireyi eyleme geçiren, bunu yaparken sergileyeceği davranışsal durumların enerji ve şiddet düzeyini belirleyip onlara belli süre akış deneyimi sağlayan ve bu durumun sürekliliğini getirecek olan birçok çeşit içsel ve dışsal nedenlerle beraber bunların oluşumunu içeren fizyolojik ve biyolojik içeriklerin yanında aynı zamanda kültürel içerikli bir durum şeklinde ifade edilebilir (Turhan, 2009).

İnsanların hayatları boyunca istekleri ve ihtiyaçlarına sahip olma yolunda onları güdüleyen faktörler büyük rol oynamaktadır. Bazı durumlarda insanların arzularını yerine getirmede motivasyon faktörü yeterli olmadığı bilinmektedir. Psikolojik ve sosyal bir yapıda olan insan varlığı çevresindekilerin istekleri, beklentileri, davranışları, ihtiyaçları, tutum ve değer yargıları farklı oluşabilir. Dolayısı ile her insan farklı kişiliğe sahip olmasından dolayı motivasyon faktörlerinin farklılaşabileceği söylenmektedir. İnsanlara uygulanan motivasyon faktörleri tüm bireyleri aynı derecede etkileyeceğini düşünmek imkansızdır (Kocabaş & Karaköse, 2006).

Güdülenme, insanlara nasıl davranıldığına ve insanların ilgilendiği işe yönelik sahip olduğu duygulara bakar. Onları motive edip bunu süregelen hale getirmek tahmin edildiğinden de zor bir olaydır (Keenan, 1996).

İnsan, biyolojik ve sosyal denilen, birbiri ile aynı olmayan fakat ayırmanın da mümkün olmadığı, adeta birbirini bütünleyen iki ortam içerisinde yaşamını sürdürmektedir. Biyolojik ve sosyal ortamın kişiden beklentileri ve onun üzerinde sebep olduğu stres birbirinden farklıdır. Kimi zaman birbiri ile çeliştiği bile söylenmektedir. Mesela, açlık çeken bir birey, sonucu ne olursa olsun karnını bir şekilde doyurmak ve açlığını gidermek ister, çünkü yaşamı tehlike altındadır. Buna rağmen sosyal ortam bireyin hırsızlık yaparak açlığını gidermesine engel olur. Birey, çevresi ile kurduğu ilişkilerini kendi organizma ve hayatı için rahatsızlık çıkarmayacak, huzursuzluklara sebep olmayacak bir şekilde idame ettirmek durumundadır. Bu amaç doğrultusunda

sergilemiş olduğu davranışlarında sosyal güdüler ön plandadır (Başer, 1998). Bir başka ifade ile, güdülenmeye kişinin gereksinimleri, ilgi alanları, merak ettikleri gibi içsel süreçler veya ödül, zorlama, ceza gibi dışsal sebepler ile kolayca güdülenirler. Bahsedilen bu fark güdülenme sürecinde içsel ve dışsal sözcüklerinin oluşmasında önemli rol oynamaktadır (Erden ve Akman, 2002).

2.6.1. İçsel Motivasyon

En kuvvetli dürtülerden olan açlık ve susuzluk, çoğunlukla kişiyi amaca yönelik eyleme geçirmeye zorlar. Bu dürtülerin sebep olduğu güdüsel davranışlara ek olarak, vücudun fizyolojik dengesini stabil tutmak adına kimi zaman kişi tarafından yapılan bir çok davranış bulunmaktadır. Genellikle bu tür fizyolojik gereksinimlerin sebep olduğu dürtülerin kaynaklarına içsel motivasyon adı verilir (Özkalp, 1997). Bireyin, kendi kendini güdülemesi olarak da ifade edilebilir. İçsel açıdan güdülenmiş kişiler, hedefledikleri başarıya ulaşabilmek için içsel motivasyon taşırlar. Bu kişiler başarıyı yakalayabilmek için kendi kendilerini yönetebilme özelliğine sahip bulunmaktadırlar (Nicholles ve Robert, 1992).

2.6.2. Dışsal Motivasyon

Dışsal Motivasyon başka kişiler tarafından gelen olumlu veya olumsuz etkilerin ortaya çıkaracağı davranışların tekrarlama ihtimalini çoğaltıp düşürebilen maddi ve manevi değerlere sahip pekiştirme veya güçlendirmelerdir. Dıştan gelen ödüller (kupa, madalya, para vb.) maddi olabileceği gibi, manevi (övülme, takdir edilme vb) şekilde de oluşabilir (Tiryaki, 1992).

2.6.3. Motivasyon Çeşitleri

2.6.3.1. Yetersiz Motivasyon

Sporcunun motivasyon seviyesinin beklenenden çok daha alt kademede olmasına yetersiz motivasyon adı verilir. Bu duruma yol açan etkenler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Grup olarak takımın veya bireysel olarak sporcunun başarı hissiyatına doymuş olması,

- Girilen yarışmanın pek de bir öneminin olmayışı,
- Rakip takımın yeterince güçlü olmadığı için küçümsenmesi.

Bu ve bu gibi etkenler, takımın veya sporcunun şahsi motivasyonunun oldukça düşmesine yol açarlar. Sonuçta ise "başlama (start) tembelliği" diye ifade edilen vaziyettedir. Yetersiz motivasyonda sporcunun motivasyonunun düşük olması kendini hem müsabakalarda hem de önceden yapılan antrenman ve egzersizlerde gösterir. Sporcunun hal ve hareketlerinde spora karşı isteksizlik, ciddiyetsizlik, unursamazlık durumu oluşur (Başer, 1998).

2.6.3.2. Aşırı Motivasyon

Yetersiz motivasyonun yanında aşırı motivasyon durumu da sportif başarısızlıklarda sıkça rastlanılan bir durumdur. Çoğunlukla da performans sporunda ve profesyonel olarak yapılan sporlarda her bir müsabaka, o toplum tarafından bir çok açıdan önemlidir. Bu tip yarışmalarda sporcu tek bir duygu hakimiyeti altına almaktadır ki o da "Ya kazanamazsam" korkusudur. Bahsedilen bu korku, artan bir kaygı ve güvensizlik şeklini almaya başlar. Bu sebeple de, sporcunun motivasyonu oldukça fazla olup, yarışma başlamadan önce "başlama telaşı (start anxiety) " durumuyla kendini ortaya koymaktadır. Bu durum ayrıca genel olarak spor motivasyon seviyesinin oldukça yukarılarda olduğunu ifade eder (Başer, 1998).

2.6.3.3. Yeterli Motivasyon

Kişinin fizyolojik ve psikolojik bakımdan yarışmaya hazır bulunması durumuna yeterli motivasyon denir. Mücadele edebilmek için ihtiyacı olan enerjiyi taşır ve başa gelebilecek stresi yönetebilir (Başer, 1998).

2.7. Sporda Motivasyon

Sporun kendinde özel, biyolojik, psikolojik ve toplumsal boyutu vardır. GÜdülenme kavramı, spor faaliyetlerini kapsayan tüm birimlerin beklenti ve isteklerini ifade etmektedir (Koç, 1994). GÜdülenme gücü ile sportif başarı arasında oluşan bağ, sporsal etkinliklerde büyük önem taşımaktadır. Bir durumun motive edici etkisi az ise, yetersiz performans ile karşılaşmak beklenen durumdur (İkizler ve Karagözoğlu, 1997).

Spor zaman içerisinde halk tarafından giderek daha da ilgi gören, beğenilen, önemli ve değerli bir uğraş haline getirilmiştir (Koç, 1994). Dolayısı ile sporcu kişiliğindeki insanlar, eğitmenler, antrenörler, spor bilimciler, spor psikoloğu olarak görev yapan kişiler, spor ile yakından uğraşan tüm bireyler ve kulüp bazında kuruluşlar, sporda hedeflenen başarıya ulaşabilmek için emek vermektedirler. Sıklıkla sporcuların üst düzeyde performanslarını sergileyebileceği müsabakalar ve organizasyonlar planlanıp düzenlenmektedir. Sporu daha rekabetli hale sokup, sporcuları başarıya ulaşmak için daha gayretli yapan olay sporun uluslararası propaganda aracı olarak görülmeye başlaması olmuştur (Türkmen, 2005).

Sportif etkinlikler kapsamında ele alınan bireylerin sergiledikleri davranışların açıklanması, güdülenme kavramı içerisinde incelenmektedir. Spor yapan bireyler, her şey bir yana, öncelikli olarak "hareket etme" ihtiyacını gidermektedirler (Koç, 1994). Spor yapabilmek için, kas ve iskelet yapısının yeterli düzeyde gelişmiş olması, doğru hareketleri istenen düzeyde yapabilmek için yeterli koordinasyon, bir çok bedensel ruhsal ve fiziksel etkenlere karşın başarıya ulaşabilme ve ulaşamama durumunda da pes etmeden devam etmek ayrıca ihtiyaç olan antrenman için yeterli motivasyona ve kişilik özelliklerine ihtiyaç duyulmaktadır (Horst, 1976).

Hedefi başarı olan her sporcu, şahsına bir yeterlilik ölçeği oluşturmaktadır. Sporcu kendi için önceden belirlediği başarı sınırlarının üzerine çıktığında ya da o sınırlara tam ulaştığında, artık başarı için pek de çaba sarf etmeyebilir. Sporcu, başarmaya karşı olan umudu ile başaramamaya karşı olan korkuları arasında kendince bir denge sağlar. Herhangi bir spor dalında veya bir müsabakada düşük başarı, bir sporcu için tatmin edici olduğu halde, başka alanda, diğer bir müsabakada normal başarı onun için başarısızlık anlamını taşıyabilir. Demek istenen, sporcu şartlara göre kendi başarı sınırlarını kendisi ayarlamaktadır (Mungan, 1995). Dolayısı ile içsel ve dışsal motivasyon önemli hale gelmektedir.

Sporcunun kendisinden kaynaklanan motivasyon türüne içsel motivasyon denir. İçsel olarak güdülenme seviyesi yüksek olan sporcular, daha fazla bilgi ve beceri sahibi olmak, daha başarılı olmak, daha fazla haz elde edebilmek için, büyük bir hırs duyarlar. Çalışmaları için ekstra bir güdülenme veya zorlamaya ihtiyaç duyulmaz (Doğan, 2005). Bunun sebebi, içsel olarak güdülenmiş bireylerin oyuna ve gururlarına düşkün olmasıdır. Sahip oldukları bu içsel motivasyon onları yapabildiklerinin en

mükemmeli yapmalarına karşı güdüler. Çevrede bir çok kişinin olması onlar için bir engel teşkil etmez (Konter, 1995). İçten güdülenen birey, hedefini koyar ve ona ulaşabilmek için zaman kaybetmeden eyleme geçer. Bu hedefleri hayata geçirmek için bireyin geçmesi ihtiyaç duyulan aşamalardan bazıları şunlardır; bireyin kendine inanması, keşfedilmemiş yeteneklerinin gün yüzüne çıkarılması, hayatı coşku ile karşılaması, başarılı ve verimli ilişkiler kurmanın yollarını araştırması, gerginliği kontrol altına alması, başarısızlığın üstesinden gelebilmesi ve zamanı verimli kullanabilmesidir (George, 1997).

Sporcunun doğrudan kendisi ile alakalı olmayan motivasyon türü ise Dışsal Motivasyondur. Dış çevrede meydana gelen olumlu veya olumsuz olayların, sporcu üzerinde bıraktığı izlerden oluşmaktadır (Pelletier & Ark., 1995). Sporda motivasyondan bahsedince akıllara ilk olarak antrenör, izleyici vb. öğeler gelmektedir. Antrenör oyuncusunu takdir etmek veya cezalandırmak amacı ile ona dilediğini yaptırabilir. Övgü alan sporcu, antrenörüne de, müsabakaya da, kendi kendisine de çok daha pozitif yaklaşacaktır. Övgü, sporcunun doğruyu anlamasına yardımcı olacak bir unsurdur. Ceza sporcunun doğru yolda olmadığını anlamasını sağlar ve pozitif hislerin oluşmasına hiç katkı sağlamaz. Zamanında ve doğru anda verilen ödül sporcunun özgüveninin gelişmesine katkıda bulunur ve bu durum onu başarıya götürür. Ceza ise kişide şüphe ve belirsizlikler yaratır (Türkmen, 2005).

Şekil 2. Motivasyon, içsel ve dışsal olarak performansa doğru izlediği yol

(Doğan, 2005).

Güdülenme ile alakalı bilgi veren birçok kuram oluşturulmuştur. İç Motiv Kuramı, Özendirici Uyarıcı Kuramı, Dürtü Azaltma Kuramı, Test Kaygısı Yaklaşımı Kuramı, Pekiştirme Beklentisi Kuramı, Optimum Uyarılmışlık Kuramı ayrıca Sosyal Bilişim Yaklaşımları vb. Sporsal performans sergilenecek ortamda ise en çok “Başarı Motivasyonu Kuramı” bilinmektedir. (Tiryaki, 2000). Dolayısı ile araştırmanın dikkatini daha çok başarı motivasyonu kuramı çekmektedir.

2.7.1. Başarı Motivasyonu Kuramı

İnsanların tümü başarı için emek vermektedir. Fakat kimileri rahat bir şekilde başarıya ulaşırken, kimileri ise çaba serf edip başarıyı kaçırmaktadır. Başarının özünde gereksinim, umut ve hayal bulunmaktadır. Başarının gelmesini bekleyerek amaca ulaşmanın imkansız olduğu savunulmaktadır. Daha önceki başarıların ve yetenek algısının öngörülü olarak hazırlık yapılmasıyla ilgili olduğu düşünülmektedir. Sonuç olarak başarı olgusuna ulaşmak için programlı çalışmayı ve gereken çabayı göstermek en önemli gerekliliktir. Bu durumda başarı yolundaki zorlukları geçmeyi motivasyon düzeyinin durumu şekillendirmektedir (Vollmer, 1986).

Murray, Başarı Motivasyonunu, mükemmel bir başarı elde etme, bir işi ustaca yapma, çıkabilecek engeller ile başa çıkma, diğerlerine kıyasla çok daha iyisini yapma olarak ifade etmiştir. Gill ise, Başarı Güdülenmesini başarısızlığa karşı gösterilen direniş, verilen bir görevi başarmak uğruna çabalama, anlaşılmayan durumlar arama olarak okuyuculara sunmuştur (Tiryaki, 2000). Bir sporcunun istenilen başarıya ulaşabilmesi için sadece spor yapma motivasyonu yeterli olmamaktadır. Bunun yanı sıra motivasyonun çok daha ileri seviyesi olan "başarı motivasyonu" 'nun da yüksek bir düzeyde olması şarttır (Arslanoğlu, 2005).

Başarı Motivasyonu Kuramı, bireylerin faaliyete katılma sebeplerini, zoru başarmak uğruna neden bu kadar gayret ettiklerini ve bunun niye uzun bir süre zarfında devamlılığını sağladığını açıklamayı hedef almıştır (Hayashi, 1996).

Motivasyon farklılıklarının bireyler arası neden farklılık gösterdiğini anlamak, bireylerin olumlu tarafa kaydırılması çok kolay olabilir. Başarı motivasyonu, bireylerin davranışları, düşünceleri ve kişisel beklentileri bakımından bambaşka düzeylerde etki gösterirler;

- Etkinliklerin seçilmesi (yarışmayı gerçekleştirmek için benzer yeteneğe sahip bir rakip aramak veya rekabet için daha yüksek veya daha düşük seviyede yeteneğe sahip bir rakip seçmek),
- Saptanan hedefe varabilmek için gösterilen gayretin belirlenmesi (hangi sıklıkta antrenman veya egzersiz yapıldığı gibi)
- Saptanan hedefe varabilmek için gösterilen gayretin şiddetinin belirlenmesi (antrenmanda ne derece gönüllü çalışıldığı gibi),
- Zorluklarla veya başarısızlıkla başa çıkma (olumsuz durumlarda daha çok gayret etme veya tamamen ipleri bırakma gibi) (Aktop, 2002).

Hayashi ve Weiss (1994), kültürel faktörlerin, sporcuların başarı motivasyonu üzerinde etkisi olduğunu ve bu sebeple spor motivasyonu ile ilgili olarak gerçekleştirilecek çalışmalarda bu durumun göz ardı edilmemesi gerektiğini ifade etmiştir.

Sporcunun geleceğe yönelik beklentilerinde yaşayacağı artış başarı motivasyonunun oluşmasını sağlar. Sporcu hedeflediği bir noktaya doğru ilerlerken, başardığı her işten aldığı zevk ve tatmin, ileride başaracağı işler için sporcuda yeni istekler, yeni arzular canlandırır. Bu güdüye, "sporda başarı güdüsü" yada "başarı motivasyonu" denir. Yalnız, başarı motivasyonu gelişme sürecindeyken belirli kısıtlamaları vardır. Tüm sporcular yüksek seviyede başarı motivasyonu geliştirebilir diye bir durum söz konusu değildir. İki sporcu aynı zihinsel güce, aynı zekaya sahip ve aynı ortamda yetişmiş olsalar dahi farklı seviyede başarı motivasyonları vardır. Sporcunun beklentileri ile başına gelenler arasında büyük farklılık ve tersliklerin bulunması ve sporcuyu tarafından fark edilmesi başarı motivasyonunu negatif şekilde etkiler. Örnek olarak, sporcuyu yaptığı bir hareketi doğru ve kolayca başarabildiği için, ona benzer diğer hareketleri de zorlanmadan, hatasız başarabileceğine inanır ve bu yönde bir beklenti geliştirebilir. Oysa, bu hareketleri doğru bir biçimde yapamazsa hayal kırıklığına uğrayabilir. Sporcunun sıklıkla yaşadığı başarısızlık, ümitsizlik, sporcuda öğrenilmiş çaresizlik denen yılgınlık hissini doğurur (Aktop, 2002).

Sporda başarı motivasyonu başkaları ile bir yarış içerisinde olmayı içerebilir. Her sporcunun kendi belirlediği standartı ve geleceğe yönelik umut ve beklenti seviyesi vardır. Bunlara ulaşabilmek için çıktığı yolda karşısına çıkabilecek zorlukları kendi çabası ile yok etmeyi düşünebilir. Böyle bir durumda sporcunun başarı motivasyonu

en çok kendi içinde barındırdığı hırs ile doğrudan ilişkilendirilir. Belirlenen standartlar ancak belli bir seviyeye kadar başkalarının ulaştığı başarılarında da bağlantılı olabilir. Bunlar sporcuya sosyo-kültürel çevreden direk olarak yansıtılmış olabilir. Çoğunlukla sporcunun en yakın çevresindekiler onun beklenti düzeyinde belirleyici bir konumdadırlar. Kendisine örnek alabileceği veya rakip olarak görebileceği sporcuların önüne geçebilen sporcu, başarılı olabilmek için standartlarını kendi öz iradesi ile seçip belirlememiş ise, bu durumdan pek hoşlanmaz ve zevk alamaz. Bunun sebebi, çevresindekilerin beklentileri için yapmış olması ve bundan daha ileride bir duygu geliştiremeyeceği içindir (Mungan, 1995).

Başarı güdülenmesi kuramı, davranışın belirlenmesinde önemli bir rol oynayan, hem kişisel hem de durumsal etmenleri göz ardı etmeyen etkileşim içerisine giren bir kuramdır. Bu kuramı oluşturan 5 öge; durumsal faktörler, kişilik faktörleri, duygusal tepkiler, davranışsal eğilimler ve başarıyla ilişkili davranışlar olarak belirtilmiştir (Engür, 2002).

Mc Clelland-Atkinson başarı güdülenmesinin en geniş kapsamlı modelini ortaya koyan kişidir. Başarı güdülenmesinde bahsi geçen en önemli kavram başarı gereksinimidir. Bireyin başarı gereksiniminin biliniyor olması, o kişinin başarı güdülenmesinin de bilinmesine katkı sağlar. McClelland- Atkinson modeline göre, kişinin değişik ve heyecan dolu bir faaliyete dahil olma arzusu, başarıya yaklaşma güdüsü ve başarısızlıktan kaçınma güdüsü olarak ifade edilen iki unsurun sporcunun kendine karşı geliştirdiği dağal güç olarak tahmin edilmektedir (Cox, 1998).

Başarı motivasyonu düşüncesi, sporsal davranımda temeli oluşturur ve oluşabilecek güdülerini görebilir. Bahsedilen bu güdü durumları; "başarıya ulaşma güdüsü" ve "başarısızlıktan kaçınma güdüsü" şeklinde ifade edilmektedir (Arık, 1996). Başarıya ulaşma güdüsü, "başarı durumlarında gurur yaşama ya da doyum için kapasite", başarısızlıktan kaçınma güdüsü ise, "başarısızlığın bir sonucu olarak utanç yaşama ya da küçük düşme kapasitesi" şeklinde açıklanmaktadır. Bu iki güdü durumu birbirinden ayrı yapıdadır. Bu sebeple iki güdü birbirlerinden bağımsız halde yüksek veya alçak olma ihtimalleri vardır. Kişinin başarısızlıktan kaçınma güdüsü onu müsabakadan uzaklaştırırken, başarıya ulaşma güdüsü onu müsabakaya yakınlaştırmaktadır. Thomassen ve Halvari' nin 1996 yılında yapmış oldukları başarı güdülenmesi konulu çalışmada da başarısızlıktan kaçınma güdüsü ile spora aktif

katılım arasında olumsuz yönde ilişki ve buna karşılık spor ortamlarında olumlu yönde ilişki olduğunu açıklamışlardır. Atkinson'un kuramına bakılacak olursa, kişilik faktörü, başarıya ulaşma güdüsü ve başarısızlıktan kaçınma güdüsü arasındaki farktır (Aktop, 2002).

Davranışsal eğilimler, pozitif (yaklaşma) veya negatif (kaçınma) şekillerde olabilirler. Eğilimin nasıl olacağı kişilik faktörüne bağlıdır. Eğer başarıya ulaşma güdüsü, başarısızlıktan kaçınma güdüsünden daha çok ise, böyle bir durumda davranışsal eğilim, hep pozitif olacak ve kişi başarı sağlayacağı durumlara yaklaşım gösterecektir. Ancak, başarıya ulaşma güdüsü, başarısızlıktan kaçınma güdüsünden daha alt seviyede ise, böyle bir durumda davranışsal eğilim negatifi gösterecek ve kişi her durumda başarıdan kaçınmaya yatkın olacaktır. Bu bağlamda, başarı ihtiyacı yüksek seviyede olan kişiler, başarı durumlarına yaklaşma, başarı ihtiyacı düşük olan kişiler ise, başarı durumundan kaçınma şeklinde eğilimde bulunacaklardır. Davranışsal eğilimler, başarının teşvik edici değeri ve başarı ihtimali seviyeleri de ele alınarak sağlanmaktadır (Engür, 2002).

Başarı motivasyonunun kendi içerisinde üç ayrı kuramı bulunmaktadır.

- Başarı Gereksinimi Kuramı
- Hedef Gerçekleştirme Kuramı
- Yükleme Kuramı (Tiryaki, 2000).

2.7.2. Başarı Gereksinmesi Kuramı (Need Achievement Theory)

Motivasyonun gücü ile başarı arasında var olan bağlantı spor için büyük önem taşımaktadır. Mc Clelland, başarı güdüsünü, hedeflenmiş başarıda belirli bir seviyeye gelme veya o seviyenin üzerine çıkma gayreti şeklinde ifade etmiştir. Yapılan davranış bireyi istediği başarıya ulaştırıyorsa ortaya mutluluk, onur duyma ve sevinç gibi pozitif duygular çıkar. Eğer bunun aksine, bir başarısızlık durumu hakimse, birey, utanç, sinirlenme, üzülmeye ve hoşnut olmama gibi negatif duygular besler ve etrafa yansır. Hedefi başarı olan davranışlarda amaç, gelişebilecek olumlu hislere ulaşabilme veya gelişebilecek olumsuz hislerden uzalaşmadır (İkizler ve Karagözoğlu, 1997).

Başarı gereksinmesinde, başarı olasılığı ve başarının özendirici değeri olarak adlandırılan iki durumsal etmeden bahsedilmektedir. Kimi bireylerin başarı

gereksinimi yüksek, kimilerin düşüktür. Yüksek olanlar genellikle başarı durumlarını, gayret isteyen durumları arıyorken, düşük olanlar diğerlerinin tersine başarı durumlarından, özellikle başarma ihtimali yarı yarıya olan durumlarda uzak durdukları bilinmektedir. Ayrıca başarı gereksinmesi düşük olan kişiler görev olarak kendilerine ya en zoru ya en basiti seçtikleri ifade edilmektedir (Tiryaki, 2000).

Başarıyı hedef almış ve davranışlarını başarıya odaklayan bireyleerin bir takım ortak özellikleri aşağıda sıralanmıştır.

- Kişiyi başarılı olmaya iten en önemli etken, elde edeceği başarı sonucunda sahip olacağı içsel ödül, diğer bir deyişle kişisel doyumdur.
- Başarıya ulaşabilmek için harekete geçen bir sporcu, özgüven ve sorumluluk üzerine alarak problemleri çözmekten keyif alır.
- Başarılı bir sporcu olabilmek için eylemde bulunan kişi, başarısızlıktan doğabilecek olumsuzluklarında göz önünde bulundurarak, kendine aşırı yüksek seviyede zor denilebilecek, ulaşılması güç amaçlar yerine daha orta seviye zorluk derecesi olan amaçlar edinir.
- Birey sergilediği başarıyı değerlendirirken çevreden, bağımlı olduğu kişi veya kurumdan yardım ve destek alarak geribildirim toplamaktadır.

Kişiyi her ne kadar maddi ödüller etkilemese de, ödülün büyüklüğü onun sergileyeceği başarının seviyesinin göstergesi veya ölçüsü olmaktadır (Eren, 1996).

Bu kuramın dayandığı ana nokta, kimi bireylerin katıldıkları başarı temalı etkinliklerin başarıyla sonuçlanmasından oldukça üst düzeyde doyum aldıklarıdır. Göz önünde bulundurulması gereken bir durum da, "başarı" faktörünün göreceli olduğu ve kişiden kişiye değişeceğidir. Kısacası, her insan kendi öz başarı eylemini belirlemekle sorumludur (Tiryaki ve Gödelek, 1997).

2.7.3. Hedefi Gerçekleştirme Kuramı (Achievement Goal Theory)

Bahsedilen bu kuramın amacı spor insanının ortaya koyacağı başarıyı ölçmek iken ana başarının amaçlarının belirlenmesinin ne kadar önemli ve gerekli olduğunun altını çizer (Doğan, 2005). Nicholles, (1984) bu kuramı ilk olarak sunan ve uygulayan kişi olarak tarihe geçmiştir. Ş. Tiryaki, başarı hedefini, ego yönelimli ve görev yönelimli olarak ikiye ayırmıştır (Tiryaki, 2000).

Sporcunun kendi yeteneklerini rakip takımdaki sporcuların yetenekleri ile karşılaştırdığı durum "Ego Yönelimli Başarı Hedefi" olarak adlandırılır. Yetenekli olup olmaması, başarılı olup olmamasına bağlıdır. Buna rağmen başarı elde etmek, kazanmak direk olarak ve sadece yetenek ile mi yoksa bol egzersiz ve çalışma ile mi alakalı olduğu tam net değildir (Doğan, 2005). Hatalı genelgeçer anlayış, kazanmış iseniz başarılı, kaybetmiş iseniz başarısız şeklinde değerlendirmiş olunmasıdır (Tiryaki, 2000).

Sporcunun amaçlarını kendi öz performansına göre belirlediği duruma ise "Görev Yönelimli Başarı Hedefi" adı verilir. Bu yönetime sahip bir sporcu kendi durumunu diğer sporcular ile karşılaştırmaz. Burada sadece kendi performans düzeyi önemlidir. Dolayısı ile, karşılaştırmayı önceki müsabakalarda sergilediği performans ile şimdiki performansı arasında gerçekleştirir. Eğer mevcut performansı geçmiştekine göre daha iyi ise, kendisini başarılı olarak değerlendirir. Burada rakibin kim olduğu veya ne derece performansa sahip olduğu herhangi bir değere sahip değildir (Doğan, 2005). Özetle, rakibin varlığı veya kimliği hiç bir baskı unsuru yaratmaz (Tiryaki, 2000).

2.7.4. Yükleme Kuramı (Attribution Theory)

F. Heider Yükleme Kuramı'nın kurucusu, B. Weiner ise bu kuramı geliştiren kişi olmuştur. Weiner başarı ve başarısızlık ile ilgili yüklemeleri, içten-dıştan, tutarlı-tutarsız ve kontrol edilebilir-kontrol edilemez şeklinde 3 ayrı boyutta sınıflandırmıştır (Tiryaki, 2000).

Bu kuram, sporcuların başlarına gelen başarısızlıklarda sebep aradıklarını, aldıkları sonucu çeşitli nedenlere bağladıklarını vurgular. Bu nedenler görecelidirler ve kazanan ve kazanamayanlar açısından farklılık gösterebilir. Müsabakayı kazanan bir oyuncu bu durumu çok çalışıp gayret etmesine veya şanslı bir gününde olmasına; kaybeden bir oyuncu ise bu durumu çoğunlukla şanssız oluşuna bağlama eğilimindedir (Doğan, 2005).

2.8. Kişilik

Psikolojinin uzun yıllardır en dikkat çeken, ilgi odağı olan konularından birisi de "kişilik" olmuştur. Bilim adamları kişiliğin bu kadar çeşitlilik göstermesini her zaman merak etmişler ve irdelemişlerdir. İnsanın kişilik yapısı incelendiğinde, kiminin korkak, utangaç, negatif iken, kiminin de girişken, dost canlısı, neşeli olabileceği görülmüştür. Soğukkanlı, içe kapanık, cıvıl cıvıl, özgür, bağımsız, karamsar, çekingen, gibi daha bir çok kişilik nitelikleri bulunmaktadır (Kuru ve Baştuğ, 2006).

Kişilik kavramı, insanın kendine has olan ve onu başkalarından ayıran, özel kılan uyum özelliklerini içerir. Bu özelliklere bakıldığında, kişinin bilişsel tarzı (cognitive style), kimi durumlarda belli başlı duygusal tepkilerini yansıtabilme yetileri, engellenme ve çatışmalara karşı dayanıklı olma, olumsuzluklar ile baş etme (coping) ve savunma düzenekleridir (Öztürk, 1994).

Hollander (1971) kişiliği, bir bireyi diğer bireylerden ayıran tüm özellikler olarak tanımlarken, Morgan (1981) kişiliği, kişinin özgün ve fark yaratan eylemleri şeklinde ifade etmiştir. Kişinin özgün ve fark yaratan eylemleri derken, bahsedilen eylemlerin o kişi üzerinde her daim aynı olan, sabit ve istikrarlı eylemler olduğu bilinmelidir (Tiryaki, 2000).

Arslanoğlu (2005) ise kişiliği, bireyin daima veya kısmen devamlılık gösteren ana düşünce, duygu ve davranış özellikleri olarak ifade etmiştir. Bahsi geçen bu özelliklerin birbirleri ile uyumu bireyin psikolojik açıdan sağlıklı olabilmesi ile doğrudan bağlantılıdır. Kişilik, bir bireyi başkalarından ayıran, zaman içerisinde değişmeyen, durumdan duruma istikrar gösteren, o bireye özgü düşünceler, duygular ve davranışlar bütünüdür (Baymur, 1994).

Köknel'e (1995) göre kişilik bir insanı diğer insanlardan ayıran fiziksel, zihinsel ve ruhsal özelliklerin tümüdür. Kişilik kavramına bakılarak, bir bireyi nesnel ve öznel bakımdan diğer bireylerden ayrı kılan duygu, düşünce, tutum ve davranış özelliklerinin hepsi anlaşılabilir. Kişiliğin öznel ve nesnel yapıları arasındaki istikrar sağlıklı kişiliğin yapı taşını oluşturmaktadır.

Allport (1937) kişilik kavramını, bireyin çevresi ile uyumunu yansıtan, psiko-fiziksel sistemlerdeki dinamik örgütlenmesi şeklinde ifade etmiştir. Kişiliğin sabit değil de kendini daima yenileyebilen bir formda olduğunu, daima gelişip zaman içerisinde

değiştirdiğinin altını çizerek, dinamik bir yapılanmaya sahip olduğunu vurgulamıştır. Allport(1937) kişiliği farklı gruplar halinde incelemiştir. Bu gruplar;

Kişilik, bütün biyolojik yeteneklerin, içsel verilen tepkilerin, yatkınlıkların, içgüdülerin ve zamanla edinilen tecrübelerin birlik ve bütünlüğüdür.

Kişilik, bir insanın gelişim süresi boyunca her aşamada kaznadığı bilişsel organizasyonudur. İnsan karakterinin algılayabilme yetisi, mizaç, yetenek, ahlak gibi birçok yanlarını ve hayatı süresince sonradan öğrenilen her davranış şeklini içine alır. Kişilik, toplu olarak faaliyet gösteren, birleşmiş, bütünlük kazanmış alışkanlıklar, eğilimler ve düşünceler düzeneğidir. Herhangi bir grup içerisindeki bir bireyi, yine aynı gruptaki başka bir bireyden farklı kılmayı basitleştirir, temel farklılıkları gün yüzüne çıkarır.

Kişilik, kişinin başına gelecek bir olay karşısında sergileyeceği tutum ve davranışlarda görünen yapısal ve dinamik özelliklerin hepsini yansıtan kavramdır. Başka bir ifade ile, kişilik bireyin oturmuş, değişmeyen özelliklerini yansıtır ki bu da onu diğer bireylerden daha farklı ve özel kılar (Aktop, 2002).

Kişilik, yaşam içinde edinilen alışkanlıkların, kişisel farklılıklara dayanan duyu ve düşüncelerin ve yeteneklerin biraraya gelmesi ile oluşan işlevsel bir bütünlük sistemidir (Köknel ve Özügürlü, 1980). Kişilik her zaman aynı kalan, davranışsal özelliklerin tümü olarak ifade edilmektedir. Fiziki yapı, mizaç, ilgi alanları, değerler, karakter ve bireyin var olduğu kültür, kişiliğin ortaya çıkmasındaki bu davranışsal bütünlüğün yapılanmasına katkı koymaktadır (Kuru, 2000).

2.8.1. Kişilik Gelişimini Etkileyen Etkenler

Bilim adamları sayesinde, kişilik gelişiminde bir çok etkenin önemli roller oynadığı kabul görülmüş ve bunların hangi derecede kişiliğin ortaya çıkma ve gelişmesini etkilediği incelenmiştir. Çoğunlukla bu etkenler biyolojik ve çevresel şeklinde iki temel dala ayrılıp analiz edilmişlerdir.

2.8.1.1. Biyolojik Etkenler

Kalıtım: Kişiliğin ilerleme göstermesinde bir çok etken rol almaktadır. Bunlardan kalıtsal olanları oldukça karmaşıktır. Bireye kalıtım yolu ile aktarılan özellikler kişilik

yapısının belirlenmesine etki etmektedir (Koptagel, 1982). Bu özellikler insana anne, baba veya soyundan geçebilmektedir. Bu özelliklerinin kişiye aktarımı kromozonlar içerisinde var olan genlerle gerçekleşmektedir. Direk olarak kalıtıma bağlanabilecek özellikler; fiziki yapı, göz, saç ve cilt rengi gibi özelliklerdir. Kalıtım sebebi ile kişinin anne ve babasından edindiği birtakım özelliklerin olması, kişiliğin de anne ve babaya bire bir benzerlik göstereceği anlamına gelmez. Kişilik gelişiminde çevre faktörü de büyük rol oynamaktadır. Kişilik oluşurken biyolojik-kalıtsal etkenler ile çevresel etkenlerin ne oranda etkili olduğu günümüzde bile tartışılan bir durumdur. Bunun yanında kalıtsal bir hastalığın veya engelli olmanın kişilik yapıları ile bağlantısı konusunda da çalışmalar yapılmaktadır (Koptagel, 1982).

İç salgı bezleri: İç salgı bezleri kişiliğe düzen ve gelişim bakımından ciddi bir etki sağlar. Fiziki ve psikolojik yapı oluşup gelişirken bu bezler oldukça önemli rol oynarlar. Salgı bezleri gereğinden az veya çok çalışıyor ise bu durum bireyde ciddi derecede değişikliklere sebep olur. Dolayısı ile bireyin kişilik gelişimi bu durumdan büyük ölçüde etkilenir (Koptagel, 1982).

Zeka: Bireyin kalıtım sayesinde doğuştan kendinde var olup, zamanla da aldığı eğitimle geliştirdiği güce "Zeka" denir. Zeka gelişimi, bireyin olumlu veya olumsuz tüm davranışları ile bağlantılıdır. Zeka gücünde de kalıtsal etkenlerin yanında çevresel etkenler de önemli ölçüde rol oynar (Koptagel, 1982).

Beden yapısı: Bireyleri fiziki özelliklerine göre sınıflandıran bilim adamları genellikle kişilikle beden yapısı arasında güçlü bir ilişki olduğunu savunanlardır. Örnek verecek olursak; Kreehmer, beden yapısını piknik, astenik ve atletik olarak üç grupta sınıflandırırken, Sheldon ve Stones beden yapısını endomorfik, ektomorfik ve mezomorfik şekilde sıralanmışlardır (Koptagel, 1982).

2.8.1.2. Çevresel Etkenler

Çevre faktörünün içerisinde hem doğumdan önceki etkenler hem de doğumdan sonraki etmenler yer almaktadır. Döllenme ile doğum öncesi dönemde çevrenin kişiliğe olan etkileri başlamış olur. Mesela, hamileliği süresince bir annenin alkol, tütün veya uyuşturucu alması, dengesiz, sağlıksız veya eksik beslenmesi, ya da oldukça adrenalini yüksek olaylar yaşaması, hamilelik sonunda dünyaya getireceği bebeğin kişiliğini

dolaylı yoldan etkilediği bilinmektedir. Ancak, her bu alışkanlığı olan annenin çocuğu ileride alkol, sigara veya uyuşturucu kullanacak diye bir durum söz konusu değildir. Yalnızca bu tür çocukların bu alışkanlıklara diğerlerine oranla daha çok eğilim gösterdikleri gözlemlenmiştir. Doğum sonrası çevre, bireyin anne karnından getirdiği özelliklerin harmanlanıp, yoğrulup şekillendiği ortamdır. Çocuk ilk olarak kişiliğinin kökenini, büyüüp geliştiği yer olan ailesinden alır. Ardından, aileden edindiği özelliklerini toplum içine atılınca şekillendirir, geliştirir ve yeniden yapılanmasını sağlar. Bu sebeple, çocuğun hayatın ilk dönemindeki yaşantıları ve sosyal çevresinden aldığı etkileşimleri, onun kişiliğinin gelişiminde oldukça önemli bir yere sahiptir. Toplumların kendilerine has yaşama stilleri vardır. Çocuk, toplumsallaşma olarak adlandırılan bir gelişim aşamasında iken, ailenin ve toplumun, kültür, din, sanat, bilim, ekonomi, gelenekler ve adet, töreler gibi bütün değer, standart ve beklentilerine uyum sağlayacak bir biçimde gelişmektedir (Çimen, 2007).

Bireye ait en ufak detaylar, kendisi ile ilgili her bir nitelik, onu anlayabilmek için ipuçları verir. Kişilik kavramı, davranışın kendine özgü ve fark yaratan yönlerinin belirlenmesi ve ifade edilmesi için yapılan çalışmalar, kişilik konulu birçok teorinin ortaya çıkmasına ortam yaratmıştır (İkizler ve Karagözoğlu, 1997).

2.9. Futbol

Küresel dünyamızda gerek oyuncu gerekse seyirci olarak en çok tercih edilen neredeyse herkesin dikkatini çeken spor dalı futboldur. Bu yüzdendir ki spor denilince akla ilk olarak futbol gelmektedir (Dever, 2013). Futbolun bu kadar hızlı gelişip yayılmasının, varlığını ve popülerliğini yıllardır kaybetmemesinin en önemli sebebi oyuncularına ve takipçilerine oldukça keyif vermesidir. ABD ‘de oldukça yaygın olan basketbol ve beyzbol bile orada futbolun popülerliğine engel olamamış ve futbol giderek artan bir ilgi ile yerini korumuştur (Hacıyev, 2011).

Futbol öyle bir sosyal hareketliliklerdir ki bireylerin kendini tek ve yoksun hissettikleri anları, fakirlik ve toplumdan soyutlanma gibi duyguları kısa süreliğine de olsa unutmalarına yardımcı olan ve izleyicilerinin iç güdüsünü ve bastırılmış duygularını, dışa aktarabilmek için ortam sağlayıp fazla enerjilerini atmalarına olanak tanıyan bir spordur (Taşgın, 2000). Bireyler futbol sayesinde bir çok gereksinimlerini karşılayabilmektedirler çünkü bu sporda kolay, zor, iyi, kötü, güzel ve çirkin gibi

duyguları bir arada yaşamaktadırlar. Bu özelliği ile futbol dünya çapında toplumların ve bireylerin zorlu ve yoğun hayatlarından bir kaçış adeta bir sığınma limanı haline gelmiştir (Doğan, 1999).

Futbolun bireysel değil takımsal bir spor olması da çok rağbet görmesinin sebeplerinden biridir. Bu sporu yapan sporcular fiziki özelliklerini sergiyelebilmek için ortam bulurlar, grup olarak egzersiz yapıp keyifli vakit geçirme imkanı bulurlar. Ayrıca izleyenlerine de keyif veren adrenalin dolu dakikalar yaşatan bir spordur. Futbolun geniş kitlelere yayılmış ve yayılmakta olmasının en bariz sebebi sporcusundan çok özel bir beden özelliği istememesidir. Farklı boy, kilo ve güç gibi fiziksel özellikleri olan sporcular bu oyunu oynayabilmektedirler. Futboldaki mücadele belirli bir süre zarfında taraflardan birinin diğerine karşı üstünlük göstermesi olayı olduğu için taraftarlarına hem mutluluk hem üzüntü gibi duyguları yaşatabilir. Sosyolojik açıdan incelenmeye değer bir spordur. Bunun sebebi ise kitlelere hitap etmesi, adeta toplumun dili olması, izleyene aidiyet duygusu kazandırması gibi özelliklerinden kaynaklanıyor (Özdağ ve Duman, 2011).

Soyer ve arkadaşları (2010) yılında yapmış oldukları araştırmada futbolcuların yaş faktörü arttıkça, takım içi birlikteliğin azaldığını ve bu bulgulara dayanarak başarı motivasyonu ile takım birlikteliği sportif başarıya olumlu şekilde etki ettiği gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra, cinsiyet değişkeni ile başarı motivasyonu arasındaki ilişkiye dayalı bir fark ortaya çıktığını ve bu farklılıkların kadınlarda, erkeklere oranla daha yüksek seviyede olduğu ifade edilmiştir.

2.10. Basketbol

Bir çok insanın ilgisini çeken, kendine hayran bırakan basketbol branşının tarihi oldukça geçmişe dayanıyor. Amerika Birleşik Devletleri'nin Massachusetts bölgesinde, Springfield Genç Erkek Hıristiyan Birliği (YMCA) Eğitim Okulu'nda beden eğitimi dalının öğretmenliğini yapan James Naismith tarafından ilk olarak 1891'de oynanmaya başlanmıştır. Bu oyun, atlet ve beyzbolculara kış antrenmanı uygulatabilmek hedefi ile oluşturulmuştur (Yılmaz, İri & Çözeli, 2010).

Amerika Birleşik Devletlerinde erkek kategorisinde 1897 yılında, kadın kategorisinde ise 1900 yıllarında kendini gösterip ilk organizasyonlarına başlanan, futboldan sonra

en fazla dikkat çeken gerek sporcu gerekse seyirci toplayan spor dalı basketbol olmuştur. Basketbol ile ilgili şampiyonalar da yine bu yıllarda düzenlenmiştir. Bu durum da basketbolun ülke genelinde yaygınlaşmasına öncü olmuştur. Uluslararası seviyeye ise St. Louis'de 1904 'te organize edilen olimpiyat oyunlarına katılımı ile ulaşmıştır. Basketbolun Dünyaya yayılması 1913 yıllarında başlamış, Uzak Doğu 'ya kadar ulaşmıştır. Çok kısa bir süre içerisinde hemen hemen dünyanın birçok bölgesinde basketbol oyunu oynanmaya başlanmıştır. 20 Haziran 1932 yılında İsviçre'nin Cenevre şehrinde, "Uluslararası Amatör Basketbol Federasyonu" FİBA, uluslararası düzenlenecek olan müsabakaları yönetmek amacı ile kurulmuş ve uygulamaya geçmiştir. Dünya'da düzenlenen tüm FIBA organizasyonlarının geçerli kuralları, bu federasyon tarafından oluşturulup duyurulan kurallardır (Korkmaz, 2013).

Bireyin doğumu ile öğrenip geliştirdiği temel motorik özelliklerin tümünün koordineli bir şekilde kullanıldığı spor dalı olan basketbol, doğuştan getirdiğimiz bu özelliklerimizin şekillenip gelişmesine büyük ölçüde katkı sağlar (Bektaş & Ark, 2007).

Basketbolun zor bir spor olarak algılanmasının sebebi, oyuncuların spora olan fiziki uygunluklarının yüksek düzeyde olması ve spesifik sportif becerilerinin sergilenmesi gerektiği için olduğu düşünülmektedir. Basketbolda oyun esnasında oyuncular pas ve şutların önüne geçmeye çabalarken aynı zamanda temas etmekten uzak dururlar. Kural, temastan kaçınılmayı buyursa da bu pek de mümkün olmamaktadır. Fiziksel temas özellikle perdeleme ve çevreleme esnasında kendini göstermektedir. Temas, sıçrama, koşma, dönme, ani hareketler içermesi nedeni ile basketbol her zaman izleyicisine seyir zevki veren heyecan yaşatan sürükleyici bir spor olmuştur (Biçici, 2010).

Aktaş, Çobanoğlu ve Yazıcılar (2006) yaptıkları çalışmada basketbolcular üzerinde uygulanan spora özgü başarı motivasyon ölçeğinden elde edilen bulgular ışığında, bayan ve erkekler kıyaslandığında güç gösterme güdüsü ve başarıya yaklaşma güdüsü açısından istatistiksel bağlamda anlamlı bir fark bulunduğu vurgulanmaktadır.

2.11. Voleybol

Saha ortamında mutlaka iki takım ile oynanan ve zamanla ilgi odağı haline gelen bir spor dalı olan voleybolun, her geçen gün adından daha da sık bahsedilmektedir. Voleybolun gelişip yaygınlaşması ülkemiz insanının sosyal, fiziksel ve psikolojik yönden seviyesini üstlere çıkarabilecek etkiye sahiptir. Bununla birlikte sporun bireylerin yaşantılarına, kültürel paylaşımlarına, sosyalleşme ve eğlenme gibi durumlarına yansıyor topluma güzel etkilerde bulunmasını gözlemlemek mümkündür (Yolaç & Ay, 2020).

Voleybol; önceden belirlenmiş teknik, strateji ve kurallar eşliğinde oynanan, bilişsel yeteneğin ve gücün ön plana çıkması gereken bir spor dalıdır. Bu sporda, sporcular arası birebir temas olmamakla birlikte topu belli hedefe götürmenin dışında dikkat edilen nokta topun yere temasını önleyip rakibin sahasına düşmesini sağlamak olan bir takım sporudur (Aslan, 1979).

1995 senesinde Erhan yapmış olduğu çalışmada voleybol branşını, "müsabaka süre sınırı bulunmayan, oyun temposu heyecan verici, hareketlilik, çabukluk, dayanıklılık, kuvvet, esneklik, ve sıçrama gibi becerilere dayanan dinamik ve fiziksel bir oyun" şeklinde ifade etmiştir (Erhan, 1995).

Filipinler'de Uzak Doğu Asya Oyunları'nda 1913 senesinde yer alması ile voleybol ilk kez uluslararası arenaya girmiştir. Bu gelişme voleybol sporu için büyük bir adım çok önemli bir yapı taşı niteliğindedir. Voleyboldaki kurallar kitap halinde ilk kez 1916'da Amerika Birleşik Devletleri'nde (A.B.D.) yayımlanmış ve ilk şampiyonalar Amerika ile Kanada'da 1922 senesinde gerçekleşmiştir. Yıl 1928'de ise Voleybol Birliği'nin kurulumuna öncülük eden yine Amerika Birleşik Devletleri olmuştur. Paris'te 1947 senesinde, 14 adet ülke temsilcisi ile FIBV (Uluslararası Voleybol Federasyonu) oluşturulmuştur (Uluöz, 2015).

Zaman içerisinde gelişim ve değişim gösteren voleybolda 1950 yıllarına gelindiğinde kurallarda birçok farklılıklar yapıldığı gözlemlenmektedir. Örneğin oyuncu sayısı ile ilgili yapılan bir değişim sonucunda oyun içerisinde 6 oyuncu ile müsabaka gerçekleştirileceği kuralı konmuştur. Voleybolun olimpiyat oyunlarına kabulü ise ilk kez 1964 yılında Tokyo Olimpiyat Oyunlarında gerçekleştirilmiştir. Bahsedilen olimpiyat oyunlarında S.S.C.B. erkeklerin, Japonya ise bayanların birinciliğini almıştır (Uluöz, 2015).

1969 senesinde FIVB Coach/Antrenör Komisyonu oluşturulup voleyboldaki gelişmeler bununla kalmamıştır. 1970'lerden sonra takımın kadrosuna dahil olan oyuncuların müsabakaya çıkacakların maksimum 12 sporcuyla sınırlanması ve blok temasının vuruşu ifade etmemesi yapılan değişikliklerdendir. Günümüzde oynanan voleybolun kuralları, 1980 ve 1990'lı senelerde yapılan değişim ve yeniliklerle son halini almıştır (Aydoğan, 2006).

Kavas (2018) yılında gerçekleştirdiği çalışmada voleybolcuların başarı motivasyonlarını ele almış ve çıkan sonuçlara bakıldığında, yaş ile aylık gelir kazancı değişkenlerinin kadın voleybolcuların motivasyonlarını ciddi ölçüde etkilediği bulgusuna varılmıştır. Sporcular arasında maddi kazancı diğerlerine göre daha yüksek olanların motivasyon düzeylerinin de daha yüksek olduğu ifade edilmiştir.

2.12. Hentbol

Görsel olarak futbol branşını ve teknik beceriler olarak da basketbol branşını andırmasına rağmen kendine özgü sertlik ve bir o kadar da teknik beceriler içermektedir. Hızlı düşünmekle beraber seri oynamayı gerektiren hentbol bu özelliklerinden dolayı seyir zevki yüksektir.

Uluslararası Hentbol Federasyonu (IHF) 'nin kurulması 1946 yılını bulmuş ve merkez olarak İsviçre' nin Basel şehrinde çalışmaktadır. 147 ülkenin üyesi bulunan bu federasyon hentbolun küreselleşip oyuncusu ve seyircisi en çok olan spor branşlarından biri haline gelmesini sağlamıştır. Avrupa ülkelerine bakıldığında hentbolun güzel bir yer edindiği gözlemlenmektedir. Beden eğitimi ve fiziksel aktivitelerde hentbol olmazsa olmaz bir dal olarak karşımıza çıktığı söylenebilir (Sevim, 2006).

Hentbol oyununda aerobik ve anaerobik güç bir arada kullanılması gerekmektedir. Esneklik, kuvvet, dayanıklılık, koordinasyon, sürat gibi motorik beceriler birlikte kullanılırsa hentbolda istenilen başarıyı sağlamak kolaylaşır. Bunların yanı sıra hentbol stratejik düşünme, ani hareket, net kararlar alıp uygulama, hassas kararlar verebilme, cesurlük ve ciddi iradeye sahip olmayı gerektiren bir spor branşıdır. Günümüzde hentbolu kısaca özetleyecek olursak minimum pas maksimum hız şeklinde oynanan bir oyun olduğunu söyleyebiliriz (Eler ve Bereket 2001).

Hentbol'da bireyin fiziki özelliklerinin yanında motorsal performans seviyesi de önemlidir. Dolayısı ile bu oyunda hız ve güç oldukça gereklidir. Hentbol kendine özgü kuralları olan, rakipten gelecek hareket ve ataklara karşılık ani ve doğru müdahale gerektiren bir spordur. Oyuncuların yeterli koşu süratine ve hızlı reaksiyon verme kabiliyetine sahip olmaları önem taşımaktadır. Çünkü oyun içerisinde ani, seri pas atma ve kale atışlarının başarıyla savunulabilmesi gerekmektedir. Hentbol oyuncularının sürat performansları yalnız hücum anında değil, savunma anında da oldukça önemlidir. Müsabakaların süresinin uzun olmasından dolayı oyuncular dayanıklı bir aerobik ve anaerobik beceriye sahip olmaları ve bunu daima geliştirmeleri zorunludur. Tüm bunların yanında oyuncuların yeterince esnek olmaları onları temas kaynaklı oluşabilecek sakatlıklardan korumanın yoludur (Cardinale, 2001).

Özgün ve ark. (2017), yamış oldukları çalışmalarında hentbolcuların mutluluk seviyelerinin artması, spora özgü başarı motivasyonlarının artışı olarak direkt olarak etkilediği ve bu durumun hentbolcuların sportif performanslarında pozitif yöndeki artışı olduğunu altı çizilmiştir.

2.13. İlgili Araştırmalar

İlgili araştırmalar kısmında yer alan çalışmalar üç başlık altında sınıflandırılmıştır.

2.13.1. K.K.T.C 'de Yürütülen Araştırmalar

Fedai (2005) "Sporda Motivasyon Faktörü Olarak Ödül Ve Ceza" isimli araştırmasında KKTC'de yaşları 16-35 aralığında bulunan Hentbol, Voleybol ve Basketbol Federasyonlarına bağlı takımlarda mücadele eden 109 kadın ve 120 erkek toplam 229 katılımcı ile çalışılmıştır. Katılımcıların spor yaparken güdülen amaç, spora başlama nedenleri, takım antrenörlerinin rolü, sporda motivasyonun önemi, sporcuların çeşitli olaylar karşısında psikolojik davranışları, sporda ceza ve ödülü içeren 56 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Araştırmanın amacı, sporcuların sporda ödül ve ceza motivasyon faktörlerini algılama düzeylerinin incelenmesi, sporcu, antrenör ve yöneticilere yol gösterme amacını gütmekte olduğu düşünülmektedir. Sonuç olarak sporcuların kendi arzuları ile başladıkları spor kariyerlerinde, motivasyon durumunun başarı için önemsenmesi gereken bir etken olduğunu, kişilik

gelişiminde önemli rol oynadığını ve sportif ortamlarda ödül ve ceza motivasyon kaynağının etkili olduğunu bildirmektedir. Takımsal başarılarında antrenör faktörünün önemli olduğu sonucuna varmıştır.

Liman (2005) “Hentbol Erkek Müsabaka Öncesi Kaygı Durumlarının Değerlendirilmesi” isimli yüksek lisans araştırmasında KKTC ‘deki Hentbol Federasyonuna bağlı büyük erkekler katagorisinde mücadele eden 6 takımın 78 sporcusunun katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara müsabaka ortamındaki durumluk kaygı düzeylerini ölçmek için maçtan bir saat önce 2’şer kez Müsabaka Durumluk Kaygı Envanteri-2 (CSAI-2) kullanılmış ve araştırmaya katılan sporcuların bedensel kaygı ve kendine güven puanları saptanmıştır. Sonuç olarak hentbol branşının büyük erkekler katagorisinde katılım gösteren sporcuların anlık kaygı ve stres düzeyleri (bilişsel kaygı, bedensel kaygı, kendine güven) maç skorlarına bağımlı olarak değişmediği görülmektedir. Takımlar oynadıkları her iki maç arasında da bilişsel kaygı, bedensel kaygı ve kendine güven değerleri açısından herhangi bir istatistiksel farka rastlanmamıştır.

2.13.2. Türkiye’de Yürütülen Araştırmalar

Zorlu, Algün, Yıldız & Yılmaz (2020) “Atletizm Branşındaki Sporcuların Kişilik Özelliklerinin Başarı Motivasyonuna Etkisinin İncelenmesi” isimli çalışmada Türkiye’nin atletizm federasyonu altında mücadele eden sporcular evreni oluşturmaktadır. Örneklem grubunda ise Türkiye’nin çeşitli bölgelerinden (Mersin, Ankara ve Antalya) 104 adet milli olmuş sporcu ve 238 adet millilik düzeyine gelememiş sporcu ile çalışmışlardır. Katılımcılara uygulanan Demografik Bilgi Formu, Spora Özgü Başarı Motivasyon Ölçeği ve Eysenck Kişilik Anketi ile verilere ulaşılmıştır. Verilerin toplanma süreci sonrasında atletizmcilerin sporda başarı motivasyonu ile sporcuların kişilik özellikleri arasında ilişki görüldüğü ve başarı motivasyonu artan sporcuların kişilik özellikleride gelişim gözlendiği söylenmektedir. Ayrıca sporcuların başarı motivasyonu yükseldikçe motivasyon yönelimlerinde artmakta olduğu gözlenmektedir.

Özgün, Yaşartürk, Ayhan & Bozkuş (2017) “Hentbolcuların Spora Özgü Başarı Motivasyonu ve Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” isimli çalışmalarında örnekleme Bartın Üniversitesinde eğitimine devam eden 55 kadın ve

113 erkek toplamda 168 katılımcıdan oluşmaktaydı. Katılımcılara Demografik Bilgi Formu, Spora Özgü Başarı Motivasyon Ölçeği ve Oxford mutluluk Ölçeği uygulanmıştır. Bulgular sonucunda gelinen noktada, hentbolcularda mutluluk düzeyinin artması sonucu katılımcıların başarı motivasyonları da aynı şekilde yükseldiği gözlenmektedir.

Bora (2013) “Beden Eğitimi Öğretmeni ve Sporcu Öğrenciler Arasındaki İletişimin, Sportif Başarı Motivasyonu İlişkisi” isimli araştırmasında beden eğitimi öğretmenleri ve ortaöğretim öğrencileri birbirine bağlayan iletişim seviyesi ile başarı motivasyon farklılıklarını tanımlamak ve cinsiyet, spor yapma yaşı, branş ve aynı antrenörle çalışma süresi gibi değişkenlik gösteren iletişim seviyeleri ve başarı motivasyonlarının etkisinin ne derece olduğunu belirtmek istenmiştir. Katılımcılara “Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği” ve “Antrenör İletişim Ölçeği” uygulanmıştır. Çalışmanın evrenini, Mardin ilindeki merkez ortaöğretim okullarında öğrenim görmekte olan tüm öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada, iletişimin ve motivasyon arasındaki ilişkide cinsiyet, spor branşı, spora başlama yaşı, antrenörle çalışma süresi ile ilgili anlamlı farklılıklara rastlanmazken öğrencilerin antrenörle iletişim algılamalarında diğer spor dallarına göre basketbol lehine anlamlı farklılık görülmüştür.

Turhan (2009) “Profesyonel Futbolcularda Depresyon Düzeyi, Anksiyete Düzeyi Ve Kişilik Özellikleri İle Sporda Başarı Motivasyonu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” isimli tez araştırmasında sporcuların, anksiyete (kaygı) düzeyleri, kişilik özellikleri ve depresyon düzeyleri ile başarı motivasyonu arasındaki ilişki düzeyinin araştırılması amaçlanmıştır. Amaç doğrultusunda katılımcı grubunu 2008-2009 Türkiye futbol liglerinde mücadele eden Trabzonspor, Trabzon Karadenizspor, Beylerbeyispor, Ankara Demirspor, Arsinspor ve Avrupanın çeşitli ülkelerinde mücadele eden Türkiye Ümit Milli Futbol Takımı sporcuları katılımcı grubu oluşturmaktadır. Örneklemi ise 74 erkek profesyonel futbolcu ile oluşturulmuştur. Katılımcılara uygulanan Beck Depresyon Ölçeği, Cloninger’in Mizaç Ve Karakter Envanteri, Spora Özgü Başarı Motivasyonu ölçeği, Beck Anksiyete Ölçeği kullanılmıştır. Sonuçlara bakıldığında, futbolcuların kaygı ve depresyon düzeyleri ile başarı motivasyonu alt boyutları arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğu katılımcıların depresyon düzeyleri yükseldikçe başarı motivasyonunda düşüş yaşandığı belirtilmektedir.

Kavas (2018) “Voleybolcuların Başarı Motivasyonu Düzeylerinin Araştırılması” isimli yüksek lisans çalışmasında sporcuların başarı motivasyonu seviyelerinin farklı değişkenler tarafından araştırılması amaçlanmıştır. Katılımcı gurubunu, Türkiye'nin Ankara ilinde bulunan ve profesyonel olarak voleybol branşında mücadele eden 50 kadın sporcu oluşturmaktadır. Katılımcılara, demografik bilgi anketi ve Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği uygulanmıştır. Bulgular incelendiğinde, alt boyutlar arasında başarıya yaklaşma ile başarısızlıktan kaçınma güdüleri bakıldığında anlamlı farklılık oluşmadığı saptanmıştır. Diğer alt boyut güç gösterme güdüsünde ise kadın voleybolcuların leyhine anlamlı düzeyde farklılık olduğu sonucuna varılmıştır.

Balkis (2019) “Elit Seviyedeki Tenisçilerin Görev ve Ego Yönelimi Hedeflerinin Başarı Motivasyonlarına Etkisinin Araştırılması” isimli çalışmasında tenis sporcularının başarı motivasyonları ile görev ve ego durumları arasında oluşan farklılıkların incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya yaş aralığı 10 yaş ve altı ile 19 yaş ve üzerinde bulunan 103 kadın 150 erkek olmak üzere toplam 253 tenis sporcusu dâhil edilmiştir. Araştırmaya katılan tenis oyuncularının görev ve ego yönelimlerinin belirlenmesinde “Sporda Görev ve Ego Yönelimi Ölçeği” kullanılmış, başarı motivasyonunun belirlenmesinde ise Willis Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği” kullanılmıştır. Sonuç olarak, tenis sporcularında görev ve ego yönelimi ile başarı motivasyonunun demografik değişkenlere göre bazı farklılıklar gösterdiği, görev ve ego yönelimi ile başarı motivasyonu arasında anlamlı ilişki bulunduğu, bunun yanında başarı motivasyonunun ego ve görev yönelimini etkilediği söylenebilir.

Aktaş & diğerleri, (2006) yılında “Profesyonel Basketbolcularda Spora Özgü Başarı Motivasyon Düzeyinin Cinsiyetler Açısından Karşılaştırılması” isimli çalışmada basketbolcu kadın ve erkek arasında motivasyon farklılığı var mı sorusuna yanıt aramaktadır. Örneklem grubunu Türkiye'nin İzmir ilindeki Türkiye Basketbol federasyonuna bağlı 1. ve 2. ligde mücadele eden 44 erkek ve 39 kadın olmak üzere toplamda ise 83 sporcu oluşturmaktadır. Sporculara buldukları kamp ortamında Spora Özgü Başarı Motivasyon Ölçeği uygulanmıştır. Bulgular sonucunda, güç gösterme güdüsü erkeklerin kadınlara göre aldıkları puanlar üstünlük sağlamaktadır. Başarıya yaklaşma güdüsünü incelendiğinde kadınların erkeklere göre üstün olduğu gözlenmektedir. Başarısızlıktan kaçma güdüsünde ise cinsiyetler arası farklılık yaşanmadığı sonucuna varılmıştır.

Engür (2002) yılında “Elit Sporcularda Başarı Motivasyonunun, Durumluk Kaygı Düzeylerine Etkisi” isimli çalışmasında kadın ve erkek sporcuların, başarı motivasyonları ile durumluk kaygı düzeyleri arasındaki etkileşimi incelemiştir. Durumluk kaygı düzeni ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farkın olmadığı saptanmıştır. Kadın sporcuların başarısızlıktan kaçma güdülerinin puan dağılımı erkeklerinkine göre anlamlı biçimde yüksek çıkmıştır. Kadın ve erkek sporcuların millilik değişkenine göre durumluk kaygı ile güç gösterme güdüsü arasında anlamlı bir farklılık yaşandığı belirtilmiştir. Takım sporu ve bireysel sporcular arasında yapılan inceleme sonucu durumluk kaygı ve başarısızlıktan kaçınma güdüsü puanları arasında anlamlı fark tespit edilmiştir.

Yaman & diğerleri (2001) yılında kadınlar ile yapılan hentbol, futbol ve voleybol arasındaki başarı motivasyon farkları incelenmiştir. Sonuçlar incelendiğinde ise kadın hentbolcuların başarıya yaklaşma güdüsü ile güç gösterme güdüsü puan dağılımının yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca kadın futbol ve voleybol sporcularının başarısızlıktan kaçma güdülerini hentbola göre yüksek puan almış durumundadır.

Türkmen (2005) yılında “Profesyonel ve Amatör Erkek Futbolcuların Sporda Başarı Motivasyonu ve Başarı Gereksinimi Düzeylerini Belirlemek” isimli çalışmada İzmir ve Manisa İllerindeki amatör ve profesyonel futbolcular ile çeşitli değişkenler açısından başarı motivasyon farklılıklarını incelemiştir. Sonuçlar incelendiğinde, güç gösterme güdüsü tecrübeli futbolcularda yüksek olduğu saptanmıştır. Evli futbolcular güç gösterme güdüsü ve üniversite mezunu sporcularında başarısızlıktan kaçma güdüsü ile güç gösterme güdüsü yüksek puan almıştır. Ayrıca kulübünden aldığı maaş yüksek olan sporcuların başarısızlıktan kaçma güdüsü ve güç gösterme güdüsü yüksek bulunmuştur.

Şeker (2017) yılında yaptığı “Elit Sporcularda Hedef Yöneliminin, Temel Psikolojik İhtiyaçlar İle Başarısızlık Korkusu Üzerine Etkisi” isimli doktora çalışmasında araştırmanın evrenini, 2016-2017 yılında Türkiye’nin farklı bölgelerinde yer alan farklı branşlardaki elit sporcular oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini oluşturan toplam elit sporcu sayısı 521, bunların 378 erkek, 173 ise kadından oluşmaktadır. Örnekleme oluşturan elit sporcular tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Araştırmada veri toplamak için kullanılan araçlar, Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği, başarısızlık korkusu ölçeği ile Sporda Görev ve Ego Yönelim Ölçeği kullanılmıştır.

Katılımcıların cevaplamış olduğu ölçek maddeleri dikkate alındığında temel psikolojik ihtiyaçlar, hedef yönelimi ve başarısızlık korkusu alt boyutları arasında korelasyon yapıldığından anlamlı düzeyde ilişkiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.13.3. Yurt Dışında Yürütülen Araştırmalar

Bauer (2009), hentbol oyuncularının motivasyonunda antrenör davranışlarını incelediği çalışmasında ise sürpriz bir şekilde etkinin çok büyük olmadığı sonucuna varmıştır.

Bratko, Trninic V. & Trninic M. (2020) “Futbol, Hentbol ve Su Topu branşlarında mücadele eden tecrübeli üst düzey sporcular ile genç sporcular arasındaki motivasyon farklılıkları - Hırvatistan” isimli araştırmaya 316 genç sporcu ve 286 üst düzey sporcu katılmıştır. Katılımcılara Öz Motivasyon Ölçeği-SMI, Spor Tutumları Ölçeği-SAI ve Sporda Görev ve Ego Yönelimi-TEOSQ üç ayrı ölçek uygulanmıştır. Sonuçları incelediğimizde elit sporcuların öz motivasyonun genç sporculara göre daha yüksek çıkmıştır. Branşlar arası karşılaştırma yapıldığı zaman başarıya ulaşmak, görev ve hedef yönelimi konusunda futbol en yüksek motivasyona sahip çıkmaktadır. Su topu oyuncuları anlamlı bir şekilde öz motivasyona sahipken, hentbol oyuncuları bu motivasyon ölçeklerinde en düşük seviyede kalmıştır.

Kajbafnezhad, Ahadi, Heidaie, Askari & Enayati (2011) “Takım ve Bireysel Sporlar Arasında Psikolojik Beceriler, Genel Duygusal Zeka ve Atletik Başarı Motivasyonu Karşılaştırılması -Irak” isimli çalışmasına 400 erkek sporcu katılmıştır. Bu katılımcıların 247 ‘si bireysel sporcu ve 153 ‘ü takım sporcusu olarak örnekleme oluşturmuştur. Katılımcılara OTOWA-3, Bar-On Duygusal Zeka Envanteri ve Spor Başarı Algısı Anketi olarak üç farklı anket uygulanmıştır. Bulgulara bakıldığında, zihinsel becerilerinin anlamları ve standart sapmaları hesaplanınca iki farklı grubun (takım ve bireysel sporcular) arasında fark olduğu tespit edilmiştir. Takım sporlarında mücadele eden sporcuların başarı motivasyonu bireysel sporculara göre daha fazla çıkmış fakat anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Duygusal zeka bakımından takım ve bireysel sporların arasında anlamlı bir sonuç oluşmuştur. Sonuç olarak, takım sporlarında duygusal zeka ve başarı motivasyonu daha fazla görüldü fakat anlamlı fark olarak duygusal zekanın ön plana çıktığı düşünülmektedir.

Chantal, Guay, Dobreva-Martinova & Vallerand (1996) “Motivasyon ve seçkin performans: Bulgar sporcularla keşif amaçlı bir araştırma” isimli araştırmada elit sporcuların motivasyonunu öğrenmek ve motivasyonun performans üzerindeki etkilerini belirlemek için 98 Bulgar kökenli sporcu (35 Kadın ve 63 Erkek) ile çalışılmıştır. Katılımcıların branşları; kanocular, artistik patenciler, boksörler, tenisçiler ve kayakçılardan oluşuyordu. Katılımcılara uygulanan ölçek Spor Motivasyon Ölçeğidir ve sporcular için Bulgarcaya çevrilmiştir. Ölçeğin içeriğinde, içsel motivasyon, kendi belirlediği dışsal motivasyon, kendi kendine belirlenemeyen dışsal motivasyon ve motivasyon bozukluğu konuları bulunuyordu. Sonuçlara bakıldığında, başarılı sporcular ile daha az başarılı sporcular karşılaştırıldığında, unvan ve madalya sahiplerinin daha yüksek seviyelerde kendi belirledikleri dışsal motivasyon ve daha yüksek motivasyon seviyeleri sergilediğini göstermiştir. Cinsiyetle ilgili olarak, kadın sporcuları daha çok içsel motivasyonla motive oldukları görülmüştür.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın üçüncü bölümünde yapılan çalışmanın sonuçlarına ulaşmak için izlediği yol aktarılmak istenmiştir. İlgili bölümde sırasıyla araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizleri başlıklarına yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın modeli

Araştırmada; nicel araştırma yönteminin bir modeli olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Nicel araştırmalar, rakamsal veriler halinde, kesin sonuçlu ve genelleme yapılarak bulgulara ulaşmaya amaçlayan araştırma tekniğidir. Nicel araştırma modellerinde genelde sayısal haldeki veriler toplanır, istatistiksel ve matematiksel yöntemler kullanılarak analiz gerçekleştirilir ve kesin olduğu kabul edilen sonuçlara ulaşılır (Erkuş, 2005).

Nicel araştırma yönteminin bir modeli olan ilişkisel tarama modeli, geçmişten günümüze var olan durumu en doğal hali ile araştırmayı hedef alan genellikle iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmaya çalışır. Bu modelde yapılan araştırma sonucu ele geçen veriler önceden adı belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumu yapılır. Tarama modelinde temel hedef, edinilen bulguları toparlanmış, sayısal veriler halinde ve yorumu yapılmış bir şekilde okuyucuların karşısına çıkarmaktır (Bauer, 2009).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, K.K.T.C.'deki Futbol, Hentbol, Basketbol ve Voleybol federasyonlarına bağlı kulüplerde lisanslı şekilde mücadele eden 18 yaş ve üstündeki Süper Lig (A Takım) sporcuları oluşturmaktadır. Federasyonlar ile yapılan görüşmeler sonucunda araştırmanın yapıldığı 2020-2021 sezonunda lisanslı sporcu sayıları şu şekildedir. Futbol 452, Hentbol 220, Basketbol 114 ve Voleybol 112 lisanslı sporcu bulundurmaktadır. Araştırmanın evrenini toplam 898 sporcu oluşturmaktadır.

Araştırma evreninde yer almış kişilere ilişkin örneklem sayısının hesaplamasına ilişkin detaylar aşağıdaki gibidir;

N: Çalışma Evrenindeki kişi sayısı

n:Örnekleme alınacak kişi sayısı

p:İncelenen olayın görülüş sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

q:İncelenen olayın görülmeyiş sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)

z:Belirli bir anlamlılık düzeyinde, z tablosuna göre bulunan teorik değer

d:Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen örnekleme hatasıdır.

$$n = \frac{N * z^2 * p * q}{(N - 1)d^2 + z^2 * p * q} \quad n = \frac{898 * (1.96)^2 * 0.50 * 0.50}{(897)(0.05)^2 + (1.96)^2 * 0.50 * 0.50} = \mathbf{269}$$

Buna göre araştırma evreninde bulunan 898 kişiden %95 güven aralığı ve %5 örnekleme hatası ile görüşülmesi gereken minimum katılımcı sayısı 269'dur. Örnekleme oluşturan katılımcı sayısı, 125 kadın ve 246 erkek toplamda ise 371 sporcu oluşturmaktadır. Araştırmanın branşlar arası katılımcı dağılımında, basketbol (68), futbol (136), hentbol (111) ve voleybol (56) toplamda 371 kişi ile görüşülmüş ve örnekleme hatası %3,9'a düşürülmüştür.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Anketin ilk bölümünde katılımcıların kişisel bilgileri toplamak amaçlanmıştır. Araştırmacının hazırlamış olduğu 6 sorunun yer aldığı kişisel bilgi formu sporcuların cinsiyet, yaş, eğitim durumu, spor branşı, lisanslı sporcu yaşı ve kariyeri boyunca spor psikoloğu ile çalıştı mı? gibi kişisel bilgileri öğrenmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır.

3.3.2 Spora Özgü Başarı Motivasyon Ölçeği (SÖBMÖ)

Katılımcıların spora özgü başarı motivasyonlarını belirlemek amacıyla kullanılan “Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği (SÖBMÖ)” yer almaktadır. Willis tarafından 1982 yılında geliştirilen ölçek üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar, “Güç gösterme motivasyonu”, “başarıya yaklaşma motivasyonu” ve “başarısızlıktan kaçınma motivasyonu” olarak üç farklı boyutta inceleme yapmaktadır. Atkinson’un “başarılı olma güdüsü” yaklaşımı temel olarak “başarıya yaklaşma motivasyonu” ile anlam bakımından farkları bulunmamaktadır (Dirmen, 2014).

Ölçek, Tiryaki ve Gödelek (1997) tarafından Türk sporculara uyarlanmış ve türk toplumuna kazandırılmıştır. Tiryaki ve Gödelek tarafından uygulanan güvenilirlik analizleri sonucunda alfa güvenilirlik kat sayıları “Güç Gösterme Güdüsü” alt ölçeği için r:0.81, “Başarıya Yaklaşma Güdüsü” alt ölçeği için r:0.82 ve “Başarısızlıktan Kaçınma Güdüsü” alt ölçeği için r:0.80 olarak bulmuşlardır. Yapılan çalışma ardından güvenilirlik ve geçerlilik değerleri sonucunda ölçeğin Türk toplumunda uygulanabilirliğini uygun bulunmuştur (Tiryaki ve Gödelek, 1997). Sporcuların başarı motivasyonlarını anlamak için uygulanan ölçek 40 sorudan oluşmaktadır. Ölçek beşli likert tipi özelliği taşımakta ve “hiçbir zaman, çok az, bazen, oldukça fazla, her zaman” şıkları bulunmaktadır. Ölçekte, G.G.G. 12, B.Y.G. 17, ve B.K.G. 11 soru ile değerlendirilmeye çalışılmıştır. Uygulanan bir ölçek, "Güç Gösterme" ve "Başarıya Yaklaşma" boyutlarından kazanılan puanların yüksekliği; sporcunun bununla alakalı olan motivasyon boyutlarında motivasyonunun yüksek, düşük puan durumunda ise ilkinin zıt olarak motivasyonunun düşük olduğunu göstermektedir. "Başarısızlıktan kaçınma güdüsü" boyutundan elde edilen yüksek puan ise sporcunun başarıyı yakalayamama endişesinin ve stresinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

3.3.2.1. Güç Gösterme Güdüsü: Kişilerin başkaları üzerinde prestij sahibi olma, onların hayatlarında bir iz bırakma, veya onlar ile karşılaştırıldığında onlardan daha güçlü konumda olma şeklinde ortaya çıkmaktadır. Yüksek güç gösterme güdüsü taşıyan insanların sorumluluk alma ve lider özellikte olma eğilimleri genellikle diğerlerine oranla daha fazladır. Diğer bir yandan güç gösterme güdüsü yüksek olan bireyler, sosyal, atılgan, girişken, insan ilişkilerinde kontrolü elinde tutan bireyler olarak ifade edilmektedirler. Bunun yanısıra bahsedilen yönleri ağır basan kişilerin

doyuma erişebilecekleri faaliyetlere katılmaya olan yatkınlıkları ile profesyonel alanlara yönelme yatkınlıkları da oldukça yüksek seviyededir (Aktop, 2002).

3.3.2.2. Başarıya Yaklaşma Güdüsü: Bu alt boyut bireyin çekişmeli ortamlardan olumlu etki alabilmeye karşı beklentili olma durumu şeklinde ifade edilmektedir. Başarıya yaklaşma güdüsünün, sporcunun katılacağı yarışma psikolojisine yaklaşmasındaki içsel motivasyonu tanımladığından söz edilmektedir. Bu özelliği ile başarıya yaklaşma güdüsü özgüven, yetkinlik veya kendinde güç bulma terimleri ile aynı anlamı ifade etmektedir. Başarıya yaklaşma güdüsü üst seviyede olan kişilerin, alt seviyede olanlara göre başarıya ulaşabilecekleri ortamlarda bulunma oranları daha yüksek olduğu bilinmektedir (Aktop, 2002).

3.3.2.3. Başarısızlıktan Kaçınma Güdüsü: Sporcunun yarışma ortamlarına katılım göstermesini belirleyen diğer bir faktördür. Bu güdü kişinin endişe ve kaygı duygularını taşıyan bir yaradılıştaki olması ile çok yakından ilgilidir. Düşük kaygı düzeyine sahip insanlara göre kaygı düzeyi yüksek olan sporcular çoğunlukla müsabaka ve yarışmalardan uzak durmaya çalışırlar (Cox, 1998).

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın veri toplama sisteminde kullanılan anket formu “google form anket oluşturma programı” üzerinde hazırlanmıştır. Katılımcılara anketin ulaştırılması konusunda takım antrenörleri tarafından yardım alınmıştır. Takım antrenörlerine gönderilen yazılı metin içeriğinde araştırmanın amacı ve ölçeğin yanıtlanması konusunda bilgiler bulunmaktadır. Antrenörler takımdaki sporcularına önce yazılı metni paylaşarak araştırma hakkında bilgi vermiş, ardından hazırlanan Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğini sporcuları ile paylaşmıştır. Sonuç olarak tüm veriler internet üzerinde katılımcılara ulaştırılmış ve aynı şekilde internet üzerinden toplanmıştır. Tüm veriler 2020-2021 sezonu bahar döneminde (Nisan-Mayıs) toplanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmadaki verilerin istatistiksel olarak analiz edilmesinde Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 24.0 yazılımını kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan sporcuların Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğine verdikleri yanıtların güvenilirlik çalışması kapsamında bir iç tutarlılık testi olan Cronbach Alfa testi uygulanmış ve ölçek geneline ilişkin alfa katsayısının 0,805 olduğu belirlenmiştir.

Sporcuların çeşitli değişken özelliklerine göre dağılımı frekans analiziyle belirlenmiş ve katılımcıların Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinden aldıkları puanlara dair tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Sporcuların sosyo-demografik özelliklerine göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması için öncelikle ölçek puanlarının normal dağılıma uyma durumu Kolmogorov-Smirnov testi, QQ plot grafiği ve çarpıklık-basıklık değerleri incelenmiş ve normal dağılıma uyum gösterdiği belirlenmiştir. Buna göre araştırmada parametrik hipotez testleri kullanılmıştır. Sporcuların cinsiyeti ve spor psikoloğu (mentor) ile çalışma durumlarına göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasında bağımsız örneklem t testi, yaş gubuna eğitim durumuna, branşına ve lisanslı spor yaşına göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasında ANOVA kullanılmıştır.

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde toplanan veriler sonucunda oluşan bulgular incelenecektir. Buna göre sporcuların sosyo-demografik özellikleri, SÖBMÖ verilen yanıtlar, SÖBMÖ punları, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, branş, spor yaşı ve spor psikoloğu ile çalışmışlık durumları ele alınarak statistik veriler hesaplanarak tablolar hazırlanmış ve yorumlanmıştır.

Tablo 4.1.

Sporcuların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı (N=371)

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Erkek	246	66,31
Kadın	125	33,69
Yaş grubu		
18-21 yaş	107	28,84
22-25 yaş	108	29,11
26-29 yaş	74	19,95
30 yaş ve üzeri	82	22,10
Eğitim durumu		
Ortaokul	32	8,63
Lise	121	32,61
Üniversite	181	48,79
Lisansüstü	37	9,97
Branş		
Basketbol	68	18,33
Futbol	136	36,66
Hentbol	111	29,92
Voleybol	56	15,09

Lisanslı spor yaşı		
10 yıl ve altı	97	26,15
11-15 yıl	127	34,23
16-20 yıl	91	24,53
21 yıl ve üzeri	56	15,09
Spor Psikoloğu (Mentor) ile çalışma		
Çalışan	61	16,44
Çalışmayan	310	83,56

Tablo 4.1.'de araştırmaya katılan sporcuların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 4.1. incelendiğinde, araştırmaya katılan sporcuların %66,31'inin erkek ve %33,69'unun kadın olduğu, %28,84'ünün 18-21 yaş, %29,11'inin 22-25 yaş, %19,95'inin 26-29 yaş ve %22,10'unun 30 yaş ve üzeri yaş grubunda yer aldığı, %8,63'ünün ortaokul, %32,61'inin lise, %48,79'unun üniversite ve %9,97'sinin lisansüstü mezunu olduğu belirlenmiştir. Sporcuların %18,33'ünün basketbol, %36,66'sının %29,92'sinin hentbol, %15,09'unun voleybol branşında sporcu olduğu, %26,152inin 10 yıl ve altı süredir, %34,23'ünün 11-15 yıl arası, %25,53'ünün 16-20 yıl ve %15,09'unun 21 yıl ve üzeri süredir lisanslı sporcu olduğu, %16,44'ünün daha önce spor psikoloğu (mentor) ile çalıştığı saptanmıştır. Araştırma sonucu oluşturulmuş tablo 4.1.'de, sporcuların sosyo-demografik özelliklerine göre sayısal olarak veri dağılımını göstermektedir.

Tablo 4.2.*Sporcuların Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğine verdikleri yanıtlar*

	Hiçbir zaman		Çok az		Bazen		Oldukça fazla		Her zaman		$\bar{x}$	s
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
1. Takım arkadaşlarım oyundaki mücadeleciliğime saygı duyarlar.	1	0,27	5	1,35	41	11,05	112	30,19	212	57,14	4,43	0,76
2. Maçtan hemen önce gergin oluyorum ve olduğum yerde duramıyorum.	35	9,43	87	23,45	183	49,33	33	8,89	33	8,89	2,84	1,02
3. Takım arkadaşlarımı oyuna ısındırma becerisine sahibim.	9	2,43	14	3,77	92	24,80	123	33,15	133	35,85	3,96	0,99
4. Zor bir antrenman anında çalıştırıcının takdiri bana zorluğu unutturur.	4	1,08	19	5,12	60	16,17	152	40,97	136	36,66	4,07	0,91
5. Diğerleri beni önde gelen bir yarışmacı olarak görmüyorlar.	156	42,05	81	21,83	99	26,68	20	5,39	15	4,04	2,08	1,12
6. İyi bir oyun çıkarmak heyecan veriyor	1	0,27	4	1,08	18	4,85	59	15,90	289	77,90	4,70	0,64
7. Takım arkadaşlarım liderlik yeteneğime saygı duyarlar.	8	2,16	15	4,04	96	25,88	108	29,11	144	38,81	3,98	1,00
8. İzleyiciler varken daha iyi oynadığımı düşünüyorum.	19	5,12	21	5,66	75	20,22	77	20,75	179	48,25	4,01	1,17
9. Takım arkadaşlarım kadar sert ve dayanıklı görünmüyorum.	207	55,80	68	18,33	68	18,33	11	2,96	17	4,58	1,82	1,12
10. Takım arkadaşlarım iş bitiriciliğimi ve kararlılığımı beğeniyor.	4	1,08	8	2,16	72	19,41	147	39,62	140	37,74	4,11	0,86
11. Diğer oyuncuların eğitilmesi için çok çaba gösteriyorum.	13	3,50	22	5,93	87	23,45	125	33,69	124	33,42	3,88	1,05
12. Spordaki geçmiş başarılarımdan söz etmeyi seviyorum.	29	7,82	49	13,21	163	43,94	47	12,67	83	22,37	3,29	1,18
13. Takım lideri olmaktan hoşlanıyorum.	24	6,47	32	8,63	84	22,64	92	24,80	139	37,47	3,78	1,22
14. Maçta kendimi oyuna öylesine veriyorum ki geçici olarak gerçekle bağlantımı yitiriyorum.	24	6,47	28	7,55	83	22,37	122	32,88	114	30,73	3,74	1,16
15. Kaybedilen bir maçtan sonra uyumakta güçlük çekiyorum.	28	7,55	54	14,56	99	26,68	92	24,80	98	26,42	3,48	1,24
16. Bir maçı kazanınca kendimi çok tatmin olmuş hissediyorum.	2	0,54	7	1,89	35	9,43	109	29,38	218	58,76	4,44	0,78
17. Bir maçtan önce sakin olmak benim için çok zor.	60	16,17	86	23,18	148	39,89	38	10,24	39	10,51	2,76	1,16
18. Yeteneklerini geliştirmek için fazladan antrenman yapmaya istekli olan sporcuları takdir ediyorum.	2	0,54	2	0,54	19	5,12	74	19,95	274	73,85	4,66	0,65
19. İnsanların maç sırasında beni izlemelerinden hoşlanıyorum.	5	1,35	14	3,77	67	18,06	97	26,15	188	50,67	4,21	0,96
20. Sporda başarılı olmayı istiyorum.	0	0,00	1	0,27	13	3,50	58	15,63	299	80,59	4,77	0,52

Tablo 4.2.*Sporcuların Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğine verdikleri yanıtlar (Devam)*

	Hiçbir zaman		Çok az		Bazen		Oldukça fazla		Her zaman		$\bar{x}$	s
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
21. Benimle aynı düzeyde olan birisiyle başa başmücadele ederken kazanmaktan çok kaybederim.	77	20,75	138	37,20	127	34,23	17	4,58	12	3,23	2,32	0,96
22. Kaybetmek beni gereğinden fazla etkiliyor.	15	4,04	59	15,90	124	33,42	87	23,45	86	23,18	3,46	1,13
23. Sporda başarılı olmak için tüm yıl boyunca çalışmayı isterim.	6	1,62	13	3,50	41	11,05	113	30,46	198	53,37	4,30	0,92
24. Amacım, bir spor dalında önde gelen biri olmaktır.	9	2,43	9	2,43	56	15,09	108	29,11	189	50,94	4,24	0,96
25. Maç sırasında, maçı verebilecek bir hata yaparsam kendime gelmem biraz zaman alır.	21	5,66	70	18,87	112	30,19	94	25,34	74	19,95	3,35	1,16
26. İyi bir sporcu olmak benim için önemli değildir.	271	73,05	45	12,13	26	7,01	10	2,70	19	5,12	1,55	1,08
27. Bazen, maçı kaybettiğimizde günlerce bunu kendime dert ederim.	34	9,16	67	18,06	130	35,04	74	19,95	66	17,79	3,19	1,19
28. bir maçtan hemen sonra karnıma ağrılar girer.	199	53,64	86	23,18	47	12,67	26	7,01	13	3,50	1,84	1,11
29. Sportif kapasitemi beğenmiyorum.	164	44,20	52	14,02	89	23,99	41	11,05	25	6,74	2,22	1,30
30. Çok yetenekli rakiplere karşı daha iyi oynadığımı sanıyorum.	6	1,62	16	4,31	107	28,84	145	39,08	97	26,15	3,84	0,92
31. En iyisini yapmak için çok çaba gösteririm.	2	0,54	2	0,54	28	7,55	113	30,46	226	60,92	4,51	0,71
32. Birisiyle maç hakkında konuşurken heyecanlanıyorum.	22	5,93	44	11,86	106	28,57	108	29,11	91	24,53	3,54	1,16
33. Tanınmak umuduyla spor branşında çok çalışıyorum.	77	20,75	54	14,56	91	24,53	71	19,14	78	21,02	3,05	1,42
34. Bir hata yaptığımda maçın geri kalan bölümünde bu beni çok üzüyor.	45	12,13	99	26,68	122	32,88	59	15,90	46	12,40	2,90	1,18
35. Bir takım arkadaşımın oynamasına yararlı olacak önerilerde bulunmaktan hoşlanıyorum.	7	1,89	4	1,08	40	10,78	140	37,74	180	48,52	4,30	0,85
36. Başkalarının güç bulduğu bir görevin bana verilmesinden zevk duyuyorum.	11	2,96	15	4,04	59	15,90	116	31,27	170	45,82	4,13	1,02
37. Bir maçtan önce olabilecekleri kendime çok dert etmiyorum.	53	14,29	63	16,98	160	43,13	61	16,44	34	9,16	2,89	1,12
38. Sezon dışında sporu unutmaktan hoşlanıyorum.	191	51,48	60	16,17	71	19,14	29	7,82	20	5,39	1,99	1,23
39. Maçtan önceki gece uyumakta güçlük çekiyorum.	72	19,41	94	25,34	127	34,23	53	14,29	25	6,74	2,64	1,15
40. Başarıya açılan yol, şanstın çok daha fazla çalışmadan geçer.	1	0,27	5	1,35	23	6,20	84	22,64	258	69,54	4,60	0,69

Tablo 4.2. 'de sporcuların Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğine verdikleri yanıtları görmekteyiz. Katılımcıların en çok işaretlediği 2 madde araştırmacının dikkatini çekmektedir. Katılımcılar tarafından sırasıyla “Madde 20-Sporda başarılı olmayı istiyorum”. 299 kez, “Madde 6- İyi bir oyun çıkarmak heyecan veriyor” 289 kez işaretlenmiştir.

En çok puan alan 6. ve 20. maddelerinin “herzman” seçeneğidir. Genel anlam özellikleri benzer olması verilen cevapları desteklemektedir. Sporcuların çevresindeki insanlara kendisini kanıtlama eğiliminde olduğunu ve bireysel olarak iyi performans sergilemeyi arzuladıklarını ayrıca, bu durumun sonucunda tatmin duygusunun doymaya ulaştığı düşünülmektedir.

Katılımcıların hiç işaretlemediği puan alamayan madde ise “Madde-20 Sporda başarılı olmayı istiyorum” maddesi ve “hiçbir zaman” seçeneği olmuştur. En çok puan alan ve puan alamayan maddenin aynı oluşu çalışmanın güvenini göstermektedir. İnsan doğası gereği başarılı olmak için elinden geleni yapmaya hazır olduğu bilinmektedir. Normal şartlarda kimsenin başarısız olmak için çaba göstereceği düşünülmemektedir. Sporcuların buldukları branşta başarılı olmak istemeleri doğal bir durum olarak karşılanmaktadır. Madde-20 puan alamaması araştırmacı tarafından beklenen bir durum olduğu söylenmektedir.

Tablo 4.3.

Sporcuların Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği puanları (N=371)

	n	$\bar{x}$	s	Min	Max	Madde Ort.
Güç Gösterme Güdüsü	371	40,72	4,76	24	57	3,39
Başarıya Yaklaşma Güdüsü	371	66,06	6,59	41	82	3,89
Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü	371	33,08	7,13	13	54	3,01

Tablo 4.3.'de araştırmaya dahil edilen sporcuların Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği puanlarına standart sapma, en küçük ve en büyük değer, ilişkin ortalama şekilde tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Tablo 4.3. bakıldığında, sporcuların Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinde bulunan Güç Gösterme Güdüsü alt boyutundan ortalama $40,72 \pm 4,76$ puan, Başarıya

Yaklaşma Güdüsü alt boyutundan 66,06±6,59 puan, Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü alt boyutundan 33,08±7,13 puan aldıkları belirlenmiştir.

Yapılan çalışma sonucu oluşturulan tablo 4.3. 'de, araştırmaya katılan 371 sporcunun sosyo-demografik özellikleri farketmeksizin spora özgü başarı motivasyon ölçeğinin incelediği üç alt boyutun sayısal veri dağılımını göstermektedir.

Tablo 4.4.

Sporcuların cinsiyetine göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği puanlarının karşılaştırılması (N=371)

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	t	p
Güç Gösterme	Erkek	246	41,04	4,87	1,844	0,066
Güdüsü	Kadın	125	40,08	4,48		
Başarıya	Erkek	246	66,50	6,63	1,795	0,074
Yaklaşma Güdüsü	Kadın	125	65,20	6,46		
Başarısızlıktan	Erkek	246	32,63	7,10	-1,712	0,088
Kaçma Güdüsü	Kadın	125	33,97	7,15		

Tablo 4.4.'te araştırmaya dahil edilen sporcuların cinsiyetine göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.4. incelendiğinde, sporcuların cinsiyetine göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinde bulunan Güç Gösterme Güdüsü, Başarıya Yaklaşma Güdüsü ve Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Araştırma bulgularına bakıldığında Hipotez² red edilmiş durumdadır. Türk toplumlarının kültüründe genel olarak erkeğin egemen ve psikolojik açıdan güçlü taraf olduğu düşüncesiyle yola çıkarak, araştırmanın ortaya koyduğu Hipotez² göre "Erkeklerin kadınlara göre başarı motivasyonu daha üst seviyededir." düşüncesi oluşmuştur. Bulgulara bakıldığında, kadınların ve erkeklerin alt boyutlardan alınan puanlarının istatistiksel olarak farklılık yaşanmaması cinsiyet değişkeninin başarı motivasyonu üzerine etkisi olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.5.

Sporcuların yaş grubuna göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği puanlarının karşılaştırılması (N=371)

	Yaş grubu	n	$\bar{x}$	s	Min	Max	F	p	Fark
Güç Gösterme Güdüsü	18-21 yaş	107	39,15	4,86	24	50	10,16	0,000*	1-4
	22-25 yaş	108	40,37	4,54	30	54			
	26-29 yaş	74	41,20	4,54	32	54			
	30 yaş ve üzeri	82	42,78	4,33	30	57			
Başarıya Yaklaşma Güdüsü	18-21 yaş	107	64,92	6,05	46	77	2,72	0,044*	1-4
	22-25 yaş	108	65,83	7,16	41	79			
	26-29 yaş	74	66,31	6,89	44	81			
	30 yaş ve üzeri	82	67,62	5,99	49	82			
Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü	18-21 yaş	107	33,17	7,01	17	51	0,01	0,998	
	22-25 yaş	108	32,97	7,19	19	54			
	26-29 yaş	74	33,11	7,25	19	52			
	30 yaş ve üzeri	82	33,09	7,25	13	53			

* $p < 0,05$

Tablo 4.5.'te sporcuların yaş grubuna göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasında kullanılan ANOVA testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.5. incelendiğinde, sporcuların yaş grubuna göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinde bulunan Güç Gösterme Güdüsü ve Başarıya Yaklaşma Güdüsü alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). 30 yaş ve üzeri yaş grubundaki sporcuların Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinde bulunan güç gösterme güdüsü ve başarıya yaklaşma güdüsü alt boyutlarından aldıkları puanlar 18-21 yaş ve 22-25 yaş grubundaki sporculardan yüksek bulunmuştur.

Sporcuların yaş grubuna göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinde yer alan Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$).

Tablo 4.5. ‘de sporcuların yaş grubuna göre başarı motivasyonlarının arasında yaşanabilecek etki durumu ortaya koyulmuştur. Bu durumda çalışmanın 2. alt proplemi olan “Sporcuların motivasyon düzeyleri ile yaş değişkenliği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Sonuç olarak, sporcuların yaşları ile başarı motivasyonları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiş ve yaş değişkeninin başarı motivasyonuna etki ettiği bulunmuştur.

Tablo 4.6.

Sporcuların eğitim durumuna göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği puanlarının karşılaştırılması (N=371)

	Eğitim durumu	n	$\bar{x}$	s	Min	Max	F	p	Fark
Güç Gösterme Güdüsü	Ortaokul	32	39,59	4,36	31	49	3,487	0,016*	1-4
	Lise	121	39,83	5,54	24	57			
	Üniversite	181	41,31	4,37	30	54			
	Lisansüstü	37	41,68	3,49	35	49			
Başarıya Yaklaşma Güdüsü	Ortaokul	32	61,41	7,98	44	77	6,420	0,000*	1-2
	Lise	121	66,12	6,91	41	82			
	Üniversite	181	66,83	6,07	48	79			
	Lisansüstü	37	66,11	5,16	54	76			
Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü	Ortaokul	32	31,47	6,96	18	43	1,749	0,157	
	Lise	121	33,41	7,33	21	53			
	Üniversite	181	33,53	7,01	17	54			
	Lisansüstü	37	31,19	7,05	13	41			

* $p < 0,05$

Tablo 4.6.’te araştırmaya kapsamına alınan sporcuların eğitim durumuna göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasında kullanılan ANOVA testinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmaya dahil olan sporcuların eğitim durumuna göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinde bulunan Güç Gösterme Güdüsü ve Başarıya Yaklaşma Güdüsü alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark

olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Ortaokul mezunu olan sporcuların Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinde bulunan Güç Gösterme Güdüsü alt boyutundan aldıkları puanlar lisansüstü mezunu olan sporculara göre daha düşük bulunmuştur. Ayrıca ortaokul mezunu olan sporcuların Başarıya Yaklaşma Güdüsü alt boyutundan aldıkları puanlar lise, üniversite ve lisansüstü mezunu olan sporculara göre düşüktür.

Tablo 4.6. 'de sporcuların eğitim durumuna göre başarı motivasyonu arasında yaşanabilecek etki durumu ortaya koyulmuş ve çalışmanın 3. alt proplemi olan "Sporcuların motivasyon düzeyleri ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki varmıdır?" sorusuna cevap aranmıştır. Sonuç olarak, sporcuların eğitim durumu ile başarı motivasyonu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiş ve eğitim durumunun sporcuların başarı motivasyonuna etkisi olduğu bulunmuştur.

Tablo 4.7.

Sporcuların branşına göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği puanlarının karşılaştırılması (N=371)

	Branş	n	$\bar{x}$	s	Min	Max	F	p	Fark
Güç Gösterme Güdüsü	Basketbol	68	39,71	4,76	24	49	3,428	0,017*	1-2
	Futbol	136	41,40	5,15	29	57			
	Hentbol	111	40,05	4,52	26	50			
	Voleybol	56	41,61	3,82	32	54			
Başarıya Yaklaşma Güdüsü	Basketbol	68	65,16	5,81	50	76	3,063	0,028*	2-3
	Futbol	136	67,11	7,25	41	82			
	Hentbol	111	64,90	6,25	46	79			
	Voleybol	56	66,89	6,10	54	77			
Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü	Basketbol	68	31,65	7,09	17	49	3,544	0,015*	1-2
	Futbol	136	34,29	7,37	19	54			
	Hentbol	111	33,38	6,71	13	51			
	Voleybol	56	31,29	6,96	19	51			

* $p<0,05$

Sporcuların branşına göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA sonuçları Tablo 4.7.'da verilmiştir.

Tablo 4.7. incelendiğinde araştırma kapsamına alınan sporcuların branşına göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinde bulunan Güç Gösterme Güdüsü, Başarıya Yaklaşma Güdüsü ve Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farkların olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Basketbol branşındaki sporcuların Güç Gösterme Güdüsü alt boyutundan aldıkları puanlar futbol ve voleybol branşındaki sporculara göre daha düşüktür. Futbolcuların Başarıya Yaklaşma Güdüsü alt boyutundan aldıkları puanlar hentbolculara göre daha yüksektir. Futbolcuların Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü alt boyutundan aldıkları puanlar basketbol ve voleybolculara göre daha yüksektir.

Araştırma bulgularına bakıldığında Hipotez¹ ve Hipotez³ kabul edilmiş durumdadır. Araştırmada Hipotez¹ göre “Takım sporlarında yer alan bireylerin başarı motivasyonları farklılık göstermektedir.” ortaya koyulmuştur. Bu durumda, basketbol sporcularının Güç Gösterme Güdüsü futbolcular ve voleybolculara göre düşük olması Hipotez¹ kabul edilir durumuna getirmiştir.

Araştırmanın son hipotezi olan Hipotez³ bakıldığında ise, “Futbol branşındaki sporcuların diğer takım sporlarındaki sporculara kıyasla başarı motivasyonları daha yüksektir.” düşüncesi ortaya koyulmuştur. Bu durumda, futbolcuların Başarıya Yaklaşma Güdüsü ve Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü alt boyutundan aldıkları puanlar hentbol, basketbol ve voleybol sporcularına göre daha yüksek olduğu bulunmuş ve Hipotez³ kabul edilir duruma getirmiştir.

Tablo 4.7. 'de gösterilen bulgular sonucu araştırmanın 4. alt proplemine cevap bulunmuş oluyor. Araştırmanın 4. alt propleminde “Sporcuların motivasyon düzeyleri ile branşları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna cevap aramaktadır. Bu durumda, futbol branşındaki sporcuların diğer branşlara olan üstünlüğü dikkat çekmekte ve branşları farklı olan sporcuların başarı motivasyonlarının farklı olduğu bulunmuştur. Bu bağlamda, branşlar arası farklılık sporcuların başarı motivasyonlarında etki gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 4.8.

Sporcuların lisanslı spor yaşına göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği puanlarının karşılaştırılması (N=371)

	Spor yaşı	n	$\bar{x}$	s	Min	Max	F	p
Güç Gösterme Güdüsü	10 yıl ve altı	97	39,95	4,65	26	49	2,592	0,053
	11-15 yıl	127	41,22	4,36	30	53		
	16-20 yıl	91	40,20	5,57	24	57		
	21 yıl ve üzeri	56	41,75	4,14	32	54		
Başarıya Yaklaşma Güdüsü	10 yıl ve altı	97	65,53	6,13	50	79	0,998	0,394
	11-15 yıl	127	65,66	6,70	41	79		
	16-20 yıl	91	66,54	6,91	45	82		
	21 yıl ve üzeri	56	67,11	6,60	48	76		
Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü	10 yıl ve altı	97	33,06	6,69	17	51	0,505	0,679
	11-15 yıl	127	32,55	6,89	18	54		
	16-20 yıl	91	33,75	8,05	13	53		
	21 yıl ve üzeri	56	33,23	6,95	19	49		

Tablo 4.8.de araştırmaya dahil edilen sporcuların lisanslı spor yaşına göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin yapılan ANOVA sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.8.'de gösterilen ANOVA sonuçları incelendiğinde, sporcuların lisanslı spor yaşına göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinde bulunan Güç Gösterme Güdüsü, Başarıya Yaklaşma Güdüsü ve Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 4.8. 'de sporcuların lisanslı sporcu yaşına göre başarı motivasyonlarının arasında yaşanabilecek etki durumu ortaya koyulmuş ve çalışmanın 5. alt proplemi olan "Sporcuların motivasyon düzeyleri ile lisanslı sporcu yaşları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" sorusuna cevap aranmıştır. Sonuç olarak, sporcuların lisanslı sporcu yaşı ile başarı motivasyonları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiş ve lisanslı sporcu yaşının başarı motivasyonuna etkisi olmadığı bulunmuştur.

Tablo 4.9.

Sporcuların spor psikoloğu ile çalışma durumuna göre Spora Özgü Başarı Motivasyon Ölçeği puanlarının karşılaştırılması (N=371)

		Spor Psikoloğu (Mentor) ile çalışma	n	$\bar{x}$	s	Z	p
Güç Gösterme	Çalışan		61	41,15	4,90	0,773	0,440
Güdüsü	Çalışmayan		310	40,63	4,73		
Başarıya	Çalışan		61	65,52	7,08	-0,692	0,489
Yaklaşma Güdüsü	Çalışmayan		310	66,16	6,50		
Başarısızlıktan	Çalışan		61	33,05	7,15	-0,038	0,970
Kaçma Güdüsü	Çalışmayan		310	33,09	7,14		

Tablo 4.9.'de sporcuların spor psikoloğu ile çalışma durumuna göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu puanlarının karşılaştırılmasında kullanılan bağımsız örneklem t testinden elde edilen bulgular gösterilmiştir.

Tablo 4.9. incelendiğinde, sporcuların spor psikoloğu ile çalışma durumuna göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu ölçeğinde yer alan Güç Gösterme Güdüsü, Başarıya Yaklaşma Güdüsü ve Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 4.9. 'da sporcuların spor psikoloğu ile çalışma durumuna göre başarı motivasyonlarının arasında yaşanabilecek etki durumu ortaya koyulmuş ve çalışmanın 6. alt proplemi olan "Sporcuların motivasyon düzeyleri ile sporcu psikoloğu ile çalışmaları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" sorusuna cevap aranmıştır. Sonuç olarak, sporcuların spor psikoloğu ile çalışma durumu ile başarı motivasyonları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiş ve spor psikoloğu ile çalışma durumunun başarı motivasyonuna etkisi olmadığı bulunmuştur.

V. BÖLÜM

TARTIŞMA

Araştırmanın tartışma bölümünde, çalışmanın örneklem grubunu oluşturan K.K.T.C.’deki Futbol, Basketbol, Voleybol ve Hentbol branşlarında mücadele eden süper lig (A takım) sporcularına başarı motivasyon düzeyleri ile farklı değişkenlikler arasında farklılık olup olmadığı açısından incelenmiştir. Tartışma konuları bulguların sırasına göre dizilmiş, yorumlanmış ve tartışması yapılmıştır. Katılımcılara uygulanan Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği sonucunda toplanan veriler “Güç Gösterme Güdüsü”, “Başarıya Yaklaşma Güdüsü” ve “Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü” olarak üç farklı boyutta incelenmiştir.

Sporcuların Cinsiyet Değişkenine Göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği Puanlarının Yorumlanması

Araştırmaya katılan sporcuların spora özgü başarı motivasyon ölçeği alt boyutlarının cinsiyet değişkenine (Tablo 4.4.) göre aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Ülkemizin kültürel yapısı ile beraber aydın bir toplum olduğu düşünülmektedir. Kadınlar üzerinde toplumsal baskı ve erkek egemenliğinde süren bir yaşantı tarzımızın olmayışı, kadınların kendilerini spor ortamlarında özgürce ifade edebilmelerini ve rekabet ortamına girebilmelerini sağlamaktadır. Bu kültürel ortam sonucunda bulguların cinsiyet değişkeni üzerinde gerçeği yansıttığı düşünülmektedir.

Bu durumda yapılan araştırma doğrultusunda kadınlar ile erkekler arasında, başarı motivasyonlarının her iki grup arasında istatistiksel olarak fark olmadığını ve müsabaka ortamında benzer şekilde hırs, azim, istek ve rekabet ruhu göstererek mücadele etikleri sonucuna varılmıştır. Benzer araştırmalar incelendiğinde;

Zorlu ve ark. (2020) yılında kabul gören araştırmalarında Ankara, Antalya ve Mersin illerindeki atletizm branşı ile uğraşan 104’ü milli takım sporcusu ve 238’i milli olamayan sporcu ile çalışmışlardır. Katılımcılara Spora Özgü Başarı Motivasyon Ölçeği uygulanmış ve alt boyutları incelenmiştir. Sonuçlara bakıldığında cinsiyet değişkenine göre “Güç Gösterme Güdüsü”, “Başarıya Yaklaşma Güdüsü” ve

“başarısızlıktan kaçma güdüsü” alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu durumda yapılan çalışma, ilgili araştırmayı desteklemektedir.

Yavuz Eroğlu ve Eroğlu (2019) yaptıkları çalışmada Üniversite spor takımlarında mücadele veren 134 kadın ve 187 erkek toplam 321 öğrenci ile çalışmışlardır. Araştırmanın yapıldığı bölgelere bakıldığında Ankara, Pamukkale, Siirt ve Iğdır üniversitelerindeki katılımcılara rastgele yöntem ile Spora Özgü Başarı Motivasyon Ölçeği uygulanmıştır. Sonuçlara bakıldığında ise cinsiyet değişkeni üzerinde ilgili araştırmayı destekleyen bulgular mevcuttur. “Güç Gösterme Güdüsü” ve “Başarıya Yaklaşma Güdüsü” kadın erkek arasında anlamlı farklılık görülmemiştir.

Atta, Iqbal & Mushtag’ın (2020) yaptıkları çalışmada Pakistan’ın üniversite düzeyindeki basketbolcuların cinsiyet değişkeni ile başarı motivasyon seviyeleri arasındaki farkı araştırmayı amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini 17-27 yaş aralığındaki 150 gönüllü üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcılara Gill, Diane & Deeter (1988) tarafından geliştirilen “Spor Oryantasyon Anketi” (SOQ) uygulanmıştır. Bulgular sonucunda üniversite düzeyindeki kadın ve erkek basketbolcuların başarı motivasyon ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Pakistanda yapılan bu araştırma ilgili araştırmayı desteklemekte ve başarı motivasyonu ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Biswajit (2015) yılında yaptığı çalışmada kadın ve erkek futbolcular arasındaki spor başarı motivasyonunu karşılaştırmak amaçlanmıştır. Araştırmaya 40 erkek ve 40 kadın sporcu katılım göstermiştir. Katılımcıları yaş aralığı 14 ile 17 arasında değişmektedir. Katılımcılara uygulanan 20 sorundan oluşan ölçek fubolda spor başarı motivasyonu üzerindeki cinsiyete değişkeni farkının karşılaştırmasını ölçmektedir. İstatistiksel analiz sonucunda erkek ve kadın futbolcular arasında başarı motivasyonunu farklı olmadığı ortaya çıkmıştır.

Yapılan araştırmaların ilgili araştırma ile benzerlik göstermesinin sebebi, araştırmanın yapıldığı yöresel özelliklerin veya kültürel seviyenin benzer olmasından dolayı olduğu düşünülmektedir.

Literatür incelendiğinde, bu sonuçlara karşıt bulgular da mevcuttur. Aktaş (2006) yaptığı çalışmada profesyonel basketbolcuların Spora Özgü Başarı Motivasyon seviyelerini cinsiyet değişkeni açısından farklılık olup olmadığını araştırmayı

amaçlamıştır. Çalışmaya, İzmir ili 2002-2003 sezonu Türkiye Basketbol 1. ve 2. ligde mücadele eden 39 bayan ve 44 erkek toplam 83 sporcu katılmıştır. Sporculara spora özgü başarı motivasyon ölçeği uygulanmıştır. Sonuçlara bakıldığında, erkek basketbolcuların güç gösterme güdüsü kadın basketbolculardan daha yüksek çıkmıştır.

Balkis (2019) yılında yaptığı araştırmada elit seviyedeki tenisciler ile çalışmışlardır. Araştırmanın örneklemini, 10 yaş ve altı ile 19 yaş ve üstündeki 103 kadın 150 erkek toplam 253 sporcu oluşturmaktadır. Katılımcılara “Spora Özgü Başarı Motivasyon Ölçeği” uygulanmıştır. Bulgular sonucunda, sporcuların başarı motivasyonları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılık ele alındığında, erkek sporcuların başarıya yaklaşma ve güç gösterme güduları kadın sporculara göre daha yüksek puan almıştır.

Kültürel etkilerin, başarı motivasyon farklılıklarının cinsiyet değişkeni üzerinden etkili olduğunu farklı ülkelerde (Türkiye, K.K.T.C., Hindistan ve Pakistan) yapılan araştırmalar ile desteklenerek açıklanmaya çalışılmıştır. Toplumsal baskıcı davranışların, özellikle kadın sporcuların sportif performanslarına olan olumsuz etkilerini görmekteyiz.

Türk toplumlarının kültüründe genel olarak erkeğin egemen ve psikolojik açıdan güçlü taraf olduğu düşünülmektedir. Bu düşünceyle yola çıkarak, araştırmanın ortaya koyduğu Hipotez² göre “Erkeklerin kadınlara göre başarı motivasyonu daha üst seviyededir.” düşüncesi erkeklerin başarı motivasyonlarının istatistiksel olarak yüksek olması beklenirken aslında bu algının sosyal çevredeki yaşam şekli ve toplumsal baskı ile değişkenlik gösterebileceği, bu çalışma bulguları ile ortaya çıkarılmaktadır.

Sporcuların Yaş Grubu Değişkenine Göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği Puanlarının Yorumlanması

30 yaş ve üzeri grubun başarıya yaklaşma güdüsünün 18-25 yaş grubundan daha yüksek puan alma nedeni; tecrübeli diyebileceğimiz 30 yaş ve üzeri grubun sorumluluk alma duygularının daha güçlü olduğu ve takımına sahip çıkma arzusu ile beraber başarılı olmak için oluşturulması gereken ortamın farkında olmasından kaynaklandığını düşünmekteyiz.

Güç gösterme güdüsüne olan yüksek puanı 30 yaş ve üzeri grubun artık sporculuk kariyerinin sonuna yaklaştığının bilincinde olmasından dolayı kaynaklandığını ve bu psikolojide bir sporcunun kendinden yaşça küçük sporcuların karşısında başarısız olmamak için kendini gösterme veya güç gösterme gibi duygular sergilediğini düşünülmektedir.

Bu bağlamda, çalışmanın 2. alt proplemi olan “Sporcuların motivasyon düzeyleri ile yaş değişkenliği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Sonuç olarak, sporcuların yaşları ile başarı motivasyonları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiş ve yaş değişkeninin başarı motivasyonuna etki ettiği bulunmuştur.

Literatür incelendiğinde benzer çalışmalara rastlamak mümkündür. Engür (2002) yılında yaptığı yüksek lisans tezinde elit sporcuların başarı motivasyonları ve durumluk kaygıları üzerine çalışmıştır. Araştırma gurubunu 224 erkek ve 55 kadın toplam 279 sporcu oluşturmaktadır. Oluşan bulgular sonucunda, alt boyutlardan başarıya yaklaşma güdüsü ile yaş grubu değişkenine göre farklılık rastlanmadığı, buna karşılık güç gösterme güdüsünün yaş grupları değişkeniyle farklılık yaşanmıştır. Araştırmanın güç gösterme güdüsü verilerinin büyük yaş grubundaki sporcular için yüksek puanlar çıkmıştır. Bu bulgu ile çalışmamızın bulguları benzerlik göstermektedir.

Türkmen (2005) yılında yaptığı çalışmada amatör futbolcular ile profesyonel futbolcuların başarı motivasyon düzeylerini araştırmış ve karşılaştırmıştır. Katılımcılara uygulanan Spora Özgü Başarı Motivasyon Ölçeği ardından “güç gösterme güdüsü” ile yaş grupları değişkeni arasında anlamlı farklar bulmuştur. 30-34 yaş aralığındaki katılımcıların “güç gösterme güdüsü” alt boyutunda 30 yaşın altındaki sporculara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu ile araştırmamızın bulguları benzer nitelikte olması araştırmamızı desteklediğini göstermektedir. Ayrıca 30-34 yaş grubu futbolcuların “başarıya yaklaşma güdüsü ile yaş değişkeni arasında da anlamlı fark olduğu gözlenmektedir. Bulguların çalışmamızı destekler nitelikte olduğu ve 30-34 yaş gurubundaki “başarıya yaklaşma güdüsü” alt boyutu puanlarının yüksek olduğu gözlenmektedir.

Dirmen (2014) yılında yaptığı çalışmada farklı liglerde mücadele eden kadın futbolcuların başarı motivasyon düzeylerini incelemiş ve karşılaştırmalarını yapmıştır.

Katılımcı grup 14 ile 23 yaş aralığındaki sporculardan oluşturmaktadır. Spora Özgü Başarı Motivasyon Ölçeği uygulanan çalışmada “başarıya yaklaşma güdüsü” ve “başarısızlıktan kaçma güdüsü” puanlarında anlamlı fark gözlenmemiştir. Çalışmanın “güç gösterme güdüsü” alt boyutunun puan yönünden anlamlı fark bulunmuştur. Araştırmanın bulguları sonucunda, büyük yaştaki sporcuların küçük yaştaki sporculara göre güç gösterme güdüsü sonuçları daha yüksek çıkmıştır. Bu bulgu sonucunda yapılan çalışma ile araştırmamız arasında benzer sonuçlar görülmüştür.

Yaş değişkenine göre başarı motivasyon alt boyutları incelendiğinde karşıt araştırmalarda bulunmaktadır. Kılınç & ark. (2011) yılında “Takım Sporu Yapanların Motivasyon Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi” isimli çalışmalarında, Kayseri ilinde basketbol, hentbol ve voleybol takımlarında mücadele eden 70 erkek ve 25 kadın toplam 95 kişi katılmıştır. Katılımcılar grubu 1. ve 2. lig düzeyinde mücadele eden 16-18, 19-20, 21-23, 24 ve üstü yaş grupları ile çalışılmıştır. Yaş grupları değişkeni üzerinden incelendiğinde başarı motivasyonları alt boyutları arasında farklılık olmaması şaşırtıcı bir bulgu olarak literatürde yer almaktadır.

Turhan (2009) “Profesyonel Futbolcularda Depresyon Düzeyi, Anksiyete Düzeyi Ve Kişilik Özellikleri İle Sporda Başarı Motivasyonu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” isimli tez araştırmasında sporcuların, anksiyete (kaygı) düzeyleri, kişilik özellikleri ve depresyon düzeyleri ile başarı motivasyonu arasındaki ilişki düzeyinin araştırılması amaçlanmıştır. Amaç doğrultusunda katılımcı grubunu 2008-2009 Türkiye futbol liglerinde mücadele eden Trabzonspor, Trabzon Karadenizspor, Beylerbeyispor, Ankara Demirspor, Arsinspor ve Avrupanın çeşitli ülkelerinde mücadele eden Türkiye Ümit Milli Futbol Takımı sporcuları katılımcı grubu oluşturmaktadır. Örneklem ise 74 erkek profesyonel futbolcu oluşturmuş ve katılımcılara uygulanan Beck Depresyon Ölçeği, Cloninger’in Mizaç ve Karakter Envanteri, Spora Özgü Başarı Motivasyonu ölçeği ve Beck Anksiyete Ölçeği kullanılmıştır. Yaş aralık gruplarını 18-23 yaş arası ile 24 yaş ve üstü profesyonel futbolcunun oluşturmaktadır. Bulgulara bakıldığında, yaş değişkeni ile “güç gösterme güdüsü”, “başarıya yaklaşma güdüsü” ve “başarısızlıktan kaçınma güdüsü” alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlenmemiştir. Bu bulgunun nedeni, sporcuların tek sorumluluklarının

kaliteli futbol oynamaları gerektiğinin bilincinde olmaları ve küçük yaştan itibaren profesyonel yapı içerisinde sevdiği işe emek vermelerinden dolayı yaş değişkeninin başarı motivasyonları üzerine etkili olmadığı düşünülmektedir.

Sporcuların Eğitim Durumu Değişkenine Göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği Puanlarının Yorumlanması

Araştırmaya dahil olan sporcuların eğitim durumu değişkenine göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinde bulunan Güç Gösterme Güdüsü ve Başarıya Yaklaşma Güdüsü alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Ortaokul mezunu olan sporcuların Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinde bulunan Güç Gösterme Güdüsü alt boyutundan aldıkları puanlar lisansüstü mezunu olan sporculara göre daha düşük bulunmuştur. Ayrıca ortaokul mezunu olan sporcuların Başarıya Yaklaşma Güdüsü alt boyutundan aldıkları puanlar lise, üniversite ve lisansüstü mezunu olan sporculara göre düşüktür. Araştırmaya dahil edilen sporcuların eğitim durumuna göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinde yer alan Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Oluşan bulgular sonucunda, sporcuların eğitim durumu değişkeninin, güç gösterme güdüsü ve başarıya yaklaşma güdüsü puanlarının artışında bir etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Ortaokul mezunu sporcuların lisansüstü mezunu sporculara göre Güç Gösterme Güdüsü alt boyutunda düşük puan almasının sebebi, ortaokul mezunu sporcular halen kendi ayakları üzerinde duramadığı ve ailelerinin maddi manevi destekleri ile yaşamlarını sürdürmelerinden dolayı olduğu düşünülmektedir. Sporcuların maddi ve manevi refahını sağlamak için gerekli yetenek, sorumluluk ve gayret göstermesi gerekmektedir. Ekonomik özgürlüğünü kazanamayan ve başkalarının yardımına ihtiyaç duyan sporcuların Güç Gösterme Güdüsü gelişmediği düşünülmektedir.

Ortaokul mezunu sporcuların Başarıya Yaklaşma Güdüsü alt boyutunda aldıkları puanlar sonucu lise, üniversite ve lisansüstü mezunu olan sporculara göre düşüktür. Bu durumu açıklarken ortaokul mezunlarının Başarıya Yaklaşma Güdüsünün nitelikleri olan özgüven, yetkinlik veya kendinde güç bulma duygularını yeterli

seviyede sahip olmadıklarından dolayı bu farkın oluştuğu düşünülmektedir. Bu yüzden genel düşünce yapısının, öz kaynak ve genç sporcuların “başarılı” veya “başarısız” algısını oluştururken müsabakaları kazanmak veya kaybetmek duygularını aşılacak yerine birincil hedef olan disiplin, dürüst oyun, dürüst davranış, sağlık ve sporu hayat boyu sürdürmeleri konusunda eğitmek gerektiği savunulmaktadır.

Bu bağlamda, çalışmanın 3. alt proplemi olan “Sporcuların motivasyon düzeyleri ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Sonuç olarak, sporcuların eğitim durumu ile başarı motivasyonu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiş ve eğitim durumunun sporcuların başarı motivasyonuna etkisi olduğu bulunmuştur.

Araştırmamız tarafından oluşan bulgulara destek verebilecek çalışmalar literatürde yer almaktadır örneğin; Abakay (2010) yılında “Futbolcu-Antrenör İletişiminin Farklı Statülerdeki Futbolcuların Başarı Motivasyonu İlişkisi” isimli çalışmasını 2007-2008 sezonu Türkiye Futbol Federasyonu Ankara Bölgesi futbolcuları ile yapmıştır. Araştırmanın örneklemini 18 ile 32 yaş aralığında 232 profesyonel ve 544 amatör toplam 776 sporcu oluşturmaktadır. Katılımcılara uygulanan Spora Özgü Başarı Motivasyonu ardından oluşan bulgularda öğrenim durumuna göre alt boyutlar arasında anlamlı fark yaratan sonuçlar elde edilmiştir. Profesyonel futbolcuların eğitim durumuna göre güç gösterme güdüsü alt boyutu incelendiğinde, eğitim durumu üniversite olanların puanları diğer gruplara göre daha yüksek çıkmış ve en düşük puanı ise ilköğretim seviyesinde olanlarda bulunduğu gözlenmiştir. Ayrıca profesyonel futbolcuların başarıya yaklaşma güdüsü alt boyutu incelendiğinde, yine aynı şekilde yüksek lisans/doktora seviyesinde olanların ilköğretim seviyesinde olanlara göre başarıya yaklaşma güdüsü daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuçlar neticesinde oluşan bulgular ile araştırmamızın sonuçları benzerlik gösterip destekler niteliktedir.

Türkmen (2005) yılında yaptığı çalışmada amatör futbolcular ile profesyonel sporcuların başarı motivasyon düzeylerini araştırmış ve karşılaştırmıştır. Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinin alt boyutlarını eğitim durumu ile karşılaştırması sonucu, Üniversite öğrenimi gören sporcuların güç gösterme güdüsü ile üniversite düzeyinin altında öğrenim görenlere oranla daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgular sonucunda çalışmamızın bulgularını destekler nitelikte olmuştur.

Literatür incelendiğinde araştırmamıza karşıt bulgularda görmek mümkündür örneğin; Kavas (2018) yılında “Voleybolcuların Başarı Motivastonu Düzeylerinin Araştırılması” isimli çalışmalarında katılımcılarına spora özgü başarı motivasyonu ölçeği uygulamış ve sonucunda eğitim düzeyi değişkeni ile alt boyutlar arasında anlamlı fark oluşmadığını raporlamıştır.

Dirmen (2014) “Farklı Liglerde Oynayan Kadın Futbol Takımı Oyuncularının Başarı Motivasyon Düzeylerinin Karşılaştırılması” çalışmasında, 1. lig ve 2. lig seviyesinde mücadele eden futbolcuların lise düzeyi ve öncesi ile üniversite düzeyinde olanlar arasında “güç gösterme güdüsü”, “başarıya yaklaşma güdüsü” ile “başarısızlıktan kaçınma güdüsü” puanları sonucunda istatistiksel olarak anlamlı fark oluşmadığı belirtilmiştir.

Sporcuların Branş Değişkenine Göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği Puanlarının Yorumlanması

Araştırma kapsamına alınan sporcuların branş değişkenine göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinde bulunan Güç Gösterme Güdüsü, Başarıya Yaklaşma Güdüsü ve Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farkların olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Branşlar arası başarı motivasyon farklılıkları ilgili araştırmanın beklentilerini karşılayan bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmamızın koyduğu Hipotez¹ göre (Takım sporlarında yer alan bireylerin başarı motivasyonları farklılık göstermektedir). Basketbol branşındaki sporcuların Güç Gösterme Güdüsü alt boyutundan aldıkları puanlar futbol ve voleybol branşındaki sporculara göre daha düşüktür. Ayrıca yine araştırmanın koyduğu Hipotez³ göre (futbol branşındaki sporcuların diğer takım sporlarındaki sporculara kıyasla başarı motivasyonları daha yüksektir.) Futbolcuların Başarıya Yaklaşma Güdüsü alt boyutundan aldıkları puanlar hentbolculara göre daha yüksektir. Futbolcuların Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü alt boyutundan aldıkları puanlar basketbol ve voleybolculara göre daha yüksek olduğu bulgular sonucunda gözlenmektedir.

Güç Gösterme Güdüsü alt boyutu incelendiğinde, basketbol branşının futbol ve voleybola göre düşük puan alma sebebini basketbolun yapısı gereği sertlikten uzak oluşu ayrıca takım oyunu şeklinde oynanmasından dolayı olduğu düşünülmektedir.

Basketbol sporcularının bireysel çabaları genellikle yetersiz kalmaktadır. Basketbolun doğasında yardımlaşma ve takım oyunu bulunmaktadır. Sporcuların kendilerini gösterecekleri en iyi durum, takım olarak iyi savunma veya iyi hücum yapmalarıdır. Ayrıca çok hızlı bir oyun olduğu için sayı bulan sporcuların sevinmeye bile zamanın kalmadığı ve sürekli hızlı oyun temposunda disiplinli bir şekilde devam etmesi gerektiği gözlenmektedir. Bu yüzden genel olarak Güç Gösterme Güdüsü basketbol sporcularında düşük puan aldığı düşünülmektedir. Bu durumlara karşın futbol ve voleybol branşını düşündüğümüzde her iki branşta da lider oyuncu özelliği olması gerektiğini bilinmektedir. Futbolda takım oyunu etkili olduğu kadar bireysel beceride maç kazandıran bir unsurdur ve tüm sporcular kendi bölgesinde bireysel başarı göstererek takımını başarıya ulaştırabilmektedir. Voleybol branşında her sayı için sarf edilen çaba ve efor düşünüldüğü zaman, voleybol branşının lider kişiliğindeki sporcular ön plana çıkmaktadır ve başarı için bireysel becerilere ihtiyaç duyulmaktadır. Rakibe temas olmamasına rağmen sporcunun smaç veya servis vuruş anındaki topa verdiği reaksiyonu bireysel olarak sporcuyu tatmin etmektedir. Voleybol branşının yapısı gereği sporcuların psikolojik olarak çok güçlü olması gerektiği düşünülmektedir. Tüm bu özellikler düşünüldüğünde takım içerisindeki bireysel başarılar ile başarıya ulaşılacağı anlaşılmaktadır. Futbol ve voleybol branşlarının oyun yapılarındaki farklılıkların sonucunda sporcuların Güç Gösterme Güdüsünün basketbola göre yüksek puan alma sebebini ortaya koymaktadır.

Futbolcuların, Başarıya Yaklaşma Güdüsü alt boyutundan aldıkları puanların hentbolculara göre daha yüksek çıkmasının nedeni, dünyanın genelinde olduğu gibi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde de futbolun spor severler tarafından daha çok ilgi görmesi ile alakalıdır. Futbolun dünyanın her yerinde markalaşmış olması, neredeyse "spor eşittir futbol" algısını oluşturmaktadır. Oluşan bu algı sonucunda, genel olarak tüm sporcuların ilk denendiği branş futbol olmakta ve seçilen yetenek seviyesi yüksek sporcular ile futbolun seyir kalitesi artmaktadır. Bu durum futbolun yetenek seçimi konusunda hentbola oranla avantajlı hale gelmesini sağlamaktadır. Kıbrıs Türk Futbol Federasyonundan alınan bilgiler doğrultusunda tüm kategorilerde 255 takım ve bu takımlarda bulunan 16,106 lisanslı sporcusu olduğu öğrenilmiştir. Dolayısı ile gerek futbolcuların hedefleri gerekse aldıkları ücretler konusunda hentbolculara göre kat ve kat üstün olduğu düşünülmektedir. Sonuç olarak, futbolun

marka değerinin oluşu ve herkes tarafından bilinirliği iki branş arasında seviye farkı oluşturmaktadır. Bu yzden futbolcular ile hentbolcular arasında Başarıya Yaklařma Gudsü alt boyutunda anlamlı farklılık yaşadığı dūřünölmektedir.

Futbolcuların, Başarısızlıktan Kaçma Gudsü alt boyutundan aldıkları puanlar basketbol ve voleybolculara göre daha yüksek olmasının sebebi, futbolun basketbol ve voleybol branşına göre daha popüler bir branş olmasından dolayı kaynaklanmaktadır. Futbolun aşırı rağbet görmesi sonucu yapılan yatırımlar ve oluşan hedefler sonucu, futbolcuların psikolojik olarak etkilendikleri dūřünölmektedir. Kulüp yönetimi ve tarftarların başarı beklentisi ayrıca medya baskısı ile birlikte sporcuların üzerinde oluşan başarısız olma kaygısı artmaktadır. Sonuç olarak, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti' nde basketbol ve voleybola gösterilen ilgi ve yapılan maddi manevi yatırımların futbola göre daha düşük oluşu, futbolculara yapılan baskı ve beklentiler sonucu sporcuların başarısızlıktan kaçma gudsü alt boyutunda aldığı puanlara yansımaktadır.

Araştırma sonucunda Hipotez¹ ve Hipotez³ kabul edilmiş durumdadır. Araştırmada Hipotez¹ göre "Takım sporlarında yer alan bireylerin başarı motivasyonları farklılık göstermektedir." ortaya koyulmuştur. Bu durumda, basketbol sporcularının Güç Gösterme Gudsü futbolcular ve voleybolculara göre düşük olması Hipotez¹ kabul edilir durumuna getirmiştir.

Araştırmanın son hipotezi olan Hipotez³ bakıldığında ise, "Futbol branşındaki sporcuların diğer takım sporlarındaki sporculara kıyasla başarı motivasyonları daha yüksektir." dūřüncesi ortaya koyulmuştur. Bu durumda, futbolcuların Başarıya Yaklařma Gudsü ve Başarısızlıktan Kaçma Gudsü alt boyutundan aldıkları puanlar hentbol, basketbol ve voleybol sporcularına göre daha yüksek olduğu bulunmuş ve Hipotez³ kabul edilir duruma getirmiştir.

Ayrıca, araştırmanın 4. alt propleminde "Sporcuların motivasyon düzeyleri ile branşları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" sorusuna cevap aramaktadır. Bu durumda, futbol branşındaki sporcuların diğer branşlara olan üstünlüğü dikkat çekmekte ve branşları farklı olan sporcuların başarı motivasyonlarının farklı olduğu bulunmuştur. Bu bağlamda, branşlar arası farklılık sporcuların başarı motivasyonlarında etki gösterdiği tespit edilmiştir.

Literatür incelendiğinde, Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğini takım sporlarına uygulayıp branşlar arası karşılaştırma yapmış bir çalışma bulunmamıştır. Ancak Özbekçi (1989) yılında yaptığı doktora tezinde “Farklı Spor Dallarında Yaşanan Müsabaka Stres Düzeylerinin Araştırılması” isimli çalışmasında atletizm, basketbol, voleybol ve hentbol branşından 240 kişiye Spor Müsabakaları Anksiyete Testi (SCAT) uygulanmıştır. Bulgular incelendiğinde, basketbol ile hentbol arasında ve basketbol ile voleybol arasında müsabaka ortamındaki stres durumu anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Hentbol ile Voleybol branşları karşılaştırıldığında hentbol sporcularının voleybol sporcularına göre müsabaka ortamı stresini daha yoğun yaşadıkları gözlenmektedir. Bu araştırmadaki bulgular ile ilgili araştırma arasında benzerlikler kaydedilmiştir.

Karabulut (2019) yılında yaptığı yüksek lisans tezinde Sporcuların Sportif Sürekli Kendine Güven Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmeyi amaçlamıştır. Çalışmaya İstanbul bağcılar ilçesinden Futbol, Basketbol, Voleybol ve Tekvando branşında bulunan 454 sporcu katılmış ve sporculara Sportif Sürekli Kendine Güven Ölçeği uygulanmıştır. Sonuçlara bakıldığında, sportif özgüven düzeyi spor yapılan branşa göre farklılık göstermektedir. Bu durumda oluşan bulgular sonucunda futbol ve tekvando branşındaki sporcuların özgüven düzeyleri voleybol ve basketbola göre daha yüksek bulunmuştur. Bu çalışma ile araştırmamız arasında benzerlik görülmektedir.

Karagün (2014) yılında yaptığı çalışmada profesyonel sporcuların özgüven düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi isimli çalışmasında 342 erkek ve 265 kadın toplam 607 sporcu ile çalışılmıştır. Sporcuların dokuz farklı branşta incelenmiştir. Bunlar; güreş, bilek güreşi, halter, judo, futbol, basketbol, voleybol, hentbol ve atletizm olmak üzere 9 ayrı branşın sporcularına Kendine Güven Ölçeği ve Sosyo-demografik Özellikler Ölçeği uygulanmıştır. Sonuçlar incelendiğinde, branşlar arası farklılıklar gözlenirken özgüven duygusu en yüksek judo branşı olmuştur. Özgüven duygu puanlarını branşlar arası sıraya koyacak olursak; judo, futbol, atletizm, bilek güreşi, güreş, halter, hentbol, voleybol ve basketbol şeklinde sıralanmaktadır. Bu araştırmanın bulguları sonucu, futbol branşının hentbol, voleybol ve basketbol branşına göre özgüven puanlarının yüksek çıkması ilgili araştırmanın güç gösterme güdüsü ve başarıya yaklaşma güdüsü alt boyutları ile benzerlik göstermektedir.

Sporcuların Lisanslı Sporcu Yaşı Değişkenine Göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği Puanlarının Yorumlanması

Araştırmaya dahil olan sporcuların lisanslı sporcu yaşı değişkenine göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinde bulunan Güç Gösterme Güdüsü, Başarıya Yaklaşma Güdüsü ve Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Ayrıca, çalışmanın 5. alt proplemi olan “Sporcuların motivasyon düzeyleri ile lisanslı sporcu yaşları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Sonuç olarak, sporcuların lisanslı sporcu yaşı ile başarı motivasyonları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiş ve lisanslı sporcu yaşının başarı motivasyonuna etkisi olmadığı bulunmuştur.

Sporcuların lisanslı sporcu yaşı değişkeni ile başarı motivasyonu alt boyutları puanlarının arasında farklılık çıkmaması beklenmeyen bir sonuç olarak karşımıza çıkmıştır. Sporcuların “yaş grupları değişkeni” ile “lisanslı sporcu yaşı değişkeni” arasında anlamlı ilişki oluşması ve iki değişkenin bulgularının birbirilerini desteklenmesi beklenmekteydi. Katılımcıların “lisanslı sporcu yaşı mı?” sorusunu yanlış algıladıklarından dolayı başarı motivasyonu alt boyutları arasında farklılık yaşanmadığı düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde benzer bir çalışma bulunamaması ve bulunan araştırmalarda karşıt bulgulara rastlanılmasından dolayı bu düşünce oluşmuştur.

Balkis (2019) yaptığı “Elit Seviyedeki Tenisçilerin Görev ve Ego Yönelimi Hedeflerinin Başarı Motivasyonlarına Etkisinin Araştırılması” isimli çalışmasında katılımcıların spor yaşları değişkeni ile başarı motivasyonu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bulgular sonucunda, 10 yıl ve üzeri spor yaşı bulunan sporcuların güç gösterme güdüsü alt boyutu 1 yıl ve daha az spor yaşı bulunan ve 2-5 yıl arası spor yaşı bulunan sporculara göre daha yüksek bulunmuştur. Başarı motivasyonu alt boyutlarından başarıya yaklaşma güdüsü boyutunda ise 10 yıl ve üzeri spor yaşı bulunan sporcuların 1 yıl ve daha az spor yaşı bulunan sporculara göre daha yüksek bulunmuştur.

Turhan (2009) yılında yapmış olduğu yüksek lisans tezinde “Profesyonel Futbolcularda Depresyon Düzeyi, Anksiyete Düzeyi Ve Kişilik Özellikleri İle Sporda Başarı Motivasyonu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” araştırmasını yapmıştır. Profesyonel futbolcuların futbol oynama süresi değişkenine göre başarı motivasyon alt boyutlarını karşılaştırdığında, futbol oynama süresi 5 yıldan az bulunan futbolcuların 5 yıldan çok oynama süresi bulunan futbolculara göre güç gösterme güdüsü anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur. Futbol oynama süreleri bakımından başarıya yaklaşma güdüsü ve başarısızlıktan kaçma güdüsü arasında anlamlı farklılık gözlenmemiştir.

Çakmakçı (2021) yılında “Savunma Sporları İle İlgilenen Sporcularda Başarı Motivasyonu” isimli yüksek lisans tezinde başarı motivasyonu alt boyutları ile sporcuların lisanslı spor yapma yılı değişkenini incelemiştir. Bulgular sonucunda, sporcuların lisanslı spor yılları arttıkça “başarısızlıktan kaçınma güdüsünde” istatistiksel olarak anlamlı artış meydana geldiğini belirtmektedir.

Sporcuların Spor Psikoloğu (Mentor) İle Çalışma Değişkenine Göre Spora Özgü Başarı Motivasyon Ölçeği Puanlarının Yorumlanması

Sporcuların spor psikoloğu (mentor) ile çalışma durumuna göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu ölçeğinde yer alan Güç Gösterme Güdüsü, Başarıya Yaklaşma Güdüsü ve Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Yapılan literatür taramalarında, araştırmaların genel olarak oluşturduğu ortak sonuç spor psikolojisinin sportif performansa olan katkıları ile ilgili olduğu ve spor psikolojisinin önemini vurgulamaktadır. Bu durumda, ilgili araştırmanın katılımcılarının spor psikoloğu ile çalışanlara bakıldığında başarı motivasyonlarının istatistiksel olarak anlamlı fark oluşması beklenmekteydi. Bu bağlamda, başarı motivasyonları alt boyutlarında farklılık olmamasının sebebi, spor psikoloklarının aldığı eğitimlerin spor psikoloğu olmak için yeterli olmamasından kaynaklandığı veya spor psikoloklarının görevlerini tam anlamıyla yerine getiremediğinden dolayı farklılık yaşanmadığı düşünülmektedir. Ayrıca, araştırmacı tarafından hazırlanan

demografik bilgiler kısmında sorulan “Spor psikoloğu (mentor) ile çalıştınız mı?” sorusunun yanlıř olduđunu da dűőünebiliriz. Katılımcılarla yapılan gűrűşmeler sonucu “bařka űlkelerde oynadıđım sűreçte çalıřtım ama řuan bulunduđum takımda spor psikolođu yok” diye bilgilendiren sporcular olmuřtur. Aslında anket kısmında sorulan soru “Bulunduđunuz takımda spor psikolođu (mentor) ile çalıřıyorsunuzuz?” olsaydı beklenen sonuçlara ulařılabileceđi dűőűnűlmektedir. Sporcunun űst dűzey performans ve bařarı gűsterebilmesi için spor psikolođu ile uzun sűreli ve istikrarlı řekilde çalıřması gerektiđi dűőűnűlmektedir. Literatűrde tartıřma yapılabilecek benzer bir çalıřma bulunmaması sonucu ilgili arařtırma ile oluřan bulgulara karřıt içeriđi sahip farklı çalıřmalar bulunmaktadır.

Durdubař, Kelecek ve Koruç (2020) yılında “Tűrk Antrenűrlerin Spor Psikolojisine İliřkin Bilgi Dűzeyleri Tutumları” isimli çalıřmasına farklı branřlardan 313 antrenűr katılmıřtır. Katılımcılara “Antrenűrlerin Spor Psikolojisi Tutumları Ȗlçeđi (SPARC-2)” kısaltılmıř versiyonu Tűrkçe’ye uyarlanarak uygulanmıřtır. Bulgular sonucunda, katılımcıların spor psikolojisi bilgilerinin sınırlı olduđunu ve daha űst antrenűrlűk kademesine sahip antrenűrlerin spor psikolojisi hizmetlerine daha açık olduklarını ortaya koymaktadır.

Gűrgűlű (2018) yılında yaptıđı “Spor ve Egzersiz Psikolojisinde Kariyer Basamakları, Gűçlűkler ve Tehlikeler: Birleřik Krallık ’tan Model Uygulamalar” isimli çalıřmasında spor psikologlarının kimler olması gerektiđi ve almaları gereken eđitimi arařtırmıřtır. Sonuç olarak, refah seviyesi yűksek olan űlkelerin (İngiltere, Amerika, İsviçre, Almanya vb.) Spor psikolojisini meslek haline getirecek sistemli ve planlı eđitimlerin olduđu Uluslararası Uygulamalı Spor ve Egzersiz Psikolojisi Derneđine (AASP; Association for Applied Sport Psychology) yűnlendirdiđi ve bu derneđin verdiđi “Belgeli Zihinsel Performans Danıřmanlıđı” sertifikasını almaları gerektiđinin zorunlu kılmaktadır. Ȗlkemizde bulunan spor psikologlarının bahsedilen sertifikaya sahip olduđu konusunda bilgi sahibi deđiliz fakat sporcuların bařarı motivasyonlarına etki etmedikleri ilgili arařtırma ile ortaya koyulmuřtur.

Reverter & Ark. (2008) yılında yapılan “Elit Spor Takımlarının Spor Psikolojisi Danışman Kullanımı” isimli araştırma İşpaya liglerindeki en űst seviyede bulunan

takımların spor psikolojisi hizmetlerini araştırmaktadır. Araştırmaya katılan branşlar ise Hentbol, Basketbol, Voleybol, Futbol, Salon Futbolu ve im Hokeyi ile oluşturulmuştur. Yöneticiler ve antrenöler ile kişisel görüşmeler yapılmış ve görüşleri alınmıştır. Sonuç olarak, üç takımında tam zamanlı çalışan spor psikoloğu olduğu görülmüştür. Ancak, tüm takımların yöneticilerinin ve antrenörlerinin görüşleri incelendiğinde spor psikoloğunun ihtiyaç olduğu fakat maddi sebeplerden dolayı spor psikoloğu ile tam zamanlı çalışmadıklarını belirtmişlerdir. Bu araştırma sonucunda, spor psikoloğunun sportif performansı geliştirmek için ihtiyaç olduğunu ispanya örneği ile görülmektedir.

VI. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Araştırmamızda “K.K.T.C. ’de Takım Sporlarında Mücadele Eden Bireylerin Başarı Motivasyonları” incelenmiştir. Bu bağlamda takım sporu ile ilgilenen sporcuların başarı motivasyonlarının demografik değişkenler (cinsiyet, yaş grubu, eğitim durumu, branş, lisanslı sporcu yaşı ve spor psikoloğu ile çalışımı) bakımından farklılık yaşanıp yaşanmadığını değerlendirilmiş ve elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

- Demografik özelliklerinin birincisi olan “Cinsiyet” değişkeninin; takım sporlarının (Futbol, Basketbol, Voleybol ve Hentbol) başarı motivasyonları üzerinde etkili olmadığı sonucuna varılmıştır. Başarı motivasyon alt boyutları Güç Gösterme Güdüsü, Başarıya Yaklaşma Güdüsü ve Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü olarak üç alt boyutta incelenmiş ve kadın-erkek arasında başarı motivasyon farkının olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0,05$).
- Demografik özelliklerden “yaş grubu” değişkeninin; 30 yaş ve üzeri yaş grubundaki sporcuların Güç Gösterme Güdüsü ve Başarıya Yaklaşma Güdüsü alt boyutlarından aldıkları puanlar 18-21 yaş ve 22-25 yaş grubundaki sporculardan yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Sporcuların yaş grubuna göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinde yer alan Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).
- Demografik özelliklerden olan “Eğitim Durumu” değişkeninin Ortaokul mezunu olan sporcuların Güç Gösterme Güdüsü alt boyutundan aldıkları puanlar lisansüstü mezunu olan sporculara göre daha düşük bulunmuştur. Ayrıca ortaokul mezunu olan sporcuların Başarıya Yaklaşma Güdüsü alt boyutundan aldıkları puanlar lise, üniversite ve lisansüstü mezunu olan sporculara göre düşüktür ($p<0,05$). Sporcuların eğitim durumuna göre Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Sonuç

olarak, sporcuların eğitim durumu yükseldikçe güç gösterme güdüsü ve başarıya yaklaşma güdüsünün artışında etkisi olduğu gözlenmektedir.

- Demografik özelliklerden olan “Branş” değişkeninin; takım sporlarının başarı motivasyonları incelendiğinde, basketbol branşındaki sporcuların Güç Gösterme Güdüsü alt boyutundan aldıkları puanlar futbol ve voleybol branşındaki sporculara göre daha düşüktür ($p<0.05$). Futbolcuların Başarıya Yaklaşma Güdüsü alt boyutundan aldıkları puanlar hentbolculara göre daha yüksektir ($p<0,05$). Futbolcuların Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü alt boyutundan aldıkları puanlar basketbol ve voleybolculara göre daha yüksektir ($p<0.05$). Bu durumda, futbolcuların diğer takım sporlarındaki sporculara kıyasla başarı motivasyonları daha yüksek olduğunu ortaya çıkmıştır.
- Demografik özelliklerden olan “Lisanslı Sporcu Yaşı” değişkeninin yapılan analizlere göre Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinde bulunan Güç Gösterme Güdüsü, Başarıya Yaklaşma Güdüsü ve Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Katılımcıların soruyu yanlış anlamış olabilmelerini düşündürmekte ve araştırmacı tarafından beklenmedik bir durum olarak kayıt edilmiştir.
- Demografik özelliklerden olan “Spor Psikoloğu ile Çalıştın mı?” değişkeninin güç Gösterme Güdüsü, Başarıya Yaklaşma Güdüsü ve Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü arasında anlamlı farklılık yaşanmaması beklenmedik bir diğer sonuç olmuştur ($p>0,05$). Araştırmacı tarafından spor psikoloğu ile çalışan ve çalışmayan arasında fark olması beklenmekteydi.
- Sonuç olarak, sporcuların başarı motivasyonları kadın ve erkekler arasında fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Sporcuların yaşı arttıkça başarı motivasyonlarının yükseldiğini belirtilmiştir. Eğitim durumunda ise sporcuların akademik yönden kendilerini geliştirdik sonra başarı motivasyonları artmakta olduğu saptanmıştır. Sporcuların branşları incelendiğinde ise futbolcuların başarı motivasyonları diğer takım sporlarına göre daha iyi durumda olduğu gözlenmektedir. “Lisanslı sporcu yaşı” ve “Spor Psikoloğu ile çalışan ve çalışmayan” sporcuların başarı motivasyonlarında herhangi bir istatistik farklılığa rastlanmamıştır.

6.2. Öneriler

Günümüz spor sektörü incelendiğinde, sağlam yatırımlara ihtiyaç duyulan, devamlı yenilenen bir değişim ve gelişime sahip organizasyon topluluklarını yansıttığı gözlenmektedir. Yaşanan bu değişim ve gelişime ışık tutan en değerli bilgiler ise bilimsel araştırmalar aracılığıyla alınmaktadır. Motivasyon bir sporcunun başarıya ulaşmasındaki en önemli kaynaktır. Sporcuların performanslarına doğrudan etki eden olumlu veya olumsuz motivasyon durumları bulunmaktadır. Elde edilen bu verilere göre, sportif başarının oluşmasında gerekli olan duygusal durumun sporcuların başarı motivasyonlarından toplanan veriler ile destekleyerek performanslarına pozitif açıdan etki etmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda , alan yazın incelendiğinde ve toplanan veriler ışığında aşağıdaki öneriler sunulmuştur;

- İlgili branşa uygun kişilik özelliklerine sahip sporcu seçmek yerine, sporcuların kişilik özelliklerini tanıyıp ona uygun motivasyon şekillerini uygulamak başarıyı yakalaması ve devam ettirmesini sağlamak daha doğru olacağı düşünülmektedir.
- Takımlardaki teknik sorumluların (idareci, antrenör, doktor ve masörlerin spor psikolojisi konusunda eğitim almaları, ayrıca sporcuların sevinçlerini, sıkıntılarını ve psikolojik durumunu algılayabilecek spor psikoloğları ile çalışılmalıdır.
- Takım sporlarında oyunculara verilen görev ve sorumlulukların eşit miktarda dağıtılması, sporculara “ubuntu” felsefesini kazandırarak takım ruhunu aşılması gerektiği düşünülmektedir. Bu durumda başarı ve başarısızlığın tüm takıma yansıtılması sporcuların bireysel olarak başarı motivasyonlarına faydalı olabilir.
- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin şartları ve spor politikası gereği sporcuların büyük çoğunluğu, geçimini sağlamak için spor dışında mesleği bulunmakta ve spor kariyerini yarı profesyonel olarak devam ettirmektedir. Bir kesimde, sporu sevdiği ve gönül verdiği için aktivite amaçlı takımlarda yer almaktadır. Dolayısı ile sporcular sportif performanslarını ikinci plana atmaktadırlar. Yöneticiler sporcuların içinde bulunduğu bu durumun farkında olmalı ve başarı motivasyonlarını destek olunması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- ABAKAY, U. (2010). “Futbolcu-Antrenör İletişiminin Farklı Statülerdeki Futbolcuların Başarı Motivasyonu ile İlişkisi”. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara.
- Akagündüz N. (2006). İnsan Yaşamında Özgüven Kavramı. Ümraniye Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü Yayınları. Sayı:1. İstanbul.
- Akandere, M., Aktaş, S. & Er, Y. (2018). Zihinsel antrenman ve spor. *Türkiye Barolar Birliği*, 60-74.
- Akarçeşme, C., Koruç, Z. & Yılmaz, V. (2004). Voleybol Genç Bayan Milli Takımının Yarışma Öncesi ve Sonrası Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3, 3-12.
- Akbaba, S. (2006). Eğitimde motivasyon. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (13), 343-361.
- Akbıyıklı, A., & Dalkılıç, O. S. (2020) “Lider Üye Etkileşiminin Sporcu Performansı Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma.” *Uluslararası Egzersiz Psikolojisi Dergisi*, 2(2), 58-66.
- Akoğlu, H. E., Ayyıldız, E., & Sunay, H. (2019). Uluslararası Spor Organizasyonlarına Katılan Sporcuların Sporda Ahlaktan Uzaklaşma ve Sportmenlik Davranışlarının İncelenmesi. II. *Dünya Spor Bilimleri Araştırmaları Kongresi*, 21-24.

Aktaş, Z., Çobanoğlu, G., Yazıcılar, İ. & Nihal, E. R. (2006). Profesyonel Basketbolcularda Spora Özgü Başarı Motivasyon Düzeyinin Cinsiyetler Açısından Karşılaştırılması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 55-59.

AKTOP, A. (2002). “Spora Özgü Başarı Motivasyonu İle Psikolojik Ve Yapısal Özellikler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. Akdeniz Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Antalya.

Akyüz G, Kuğu N, Doğan O & Özdemir L. (2002). Bir psikiyatri polikliniğine başvuran evli kadın hastalarda aile içi şiddet, evlilik sorunları, başvuru yakınması ve psikiyatrik tanı. *Yeni Sempozyum*; 40: 41-8.

Allport, G. W. (1937). *Personality: A Psychological Interpretation*. New York, NY: Holt Rinehart ve Winston; 12-15.

ALTUNGÜL, O. (2006). “Futbol Aktivitelerine Katılanların Kişilik Özellikleri Işığında Stres Düzeylerinin Belirlenmesi”, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.

Arık, İ. A. (1996). *Motivasyon ve Heyecana Giriş*, Çantay Yayınevi, İstanbul, s: 91.

Arslanoğlu, K. (2005). *Futbolun Psikiyatrisi*, İthaki yayınları. İstanbul

Aslan, A., & Emin, K. (2002). Profesyonel ve Amatör Futbolcuların Başarı Motivasyonu Farklılıkları ve Sportif Tecrübe İle İlişkisi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 23-30.

- Aslan, N. (1979) Okullarda ve Kulüplerde Voleybol. Ankara Bilim Matbaası, 18-19.
- Atta, H., Iqbal, Z. & Mushtaq, M. (2020). “Gender Comparison Study Of Achievement Motivation Among University Level Basketball”. *THE SPARK A HEC Recognized Journal*, 4, 160-167.
- Aydın, A. (2001). Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, Alfa Yayınları, İstanbul.
- AYDOĞAN D. (2006) “İzmir’deki bazı voleybol takımlarının minik ve yıldız oyuncularının müsabaka dönemindeki fiziksel parametrelerinin karşılaştırılması”, Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans, Konya
- AYTAN, G. K. (2010) “Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyalleşmelerinde Sporun Etkileri”, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora tezi, Ankara.
- BALKİS, F. (2019). “Elit Seviyedeki Tenisçilerin Görev ve Ego Yönelimi Hedeflerinin Başarı Motivasyonlarına Etkisinin Araştırılması”, İbrahim Çeçen Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ağrı.
- Başaran, M. H., Taşgın, Ö., Sanioğlu, A., & Taşkın, A. K. (2009). Sporcularda durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21), 533-542.
- Başer, E. (1998). Uygulamalı Spor Psikolojisi, 3. Baskı, Bağırhan Yayınevi, Ankara, ss:3-6 / 186-187-188.

- BAUER, J. C. (2009) The effects of coaching behaviors on motivation in handball players, Universiteit Maastricht Faculty of Health Sciences, Master Thesis.
- Baumann, S., (1994) “Uygulamalı Spor Psikolojisi”, Çeviren: İkizler, C.; Özcan, A., Alfa Yayınları, İstanbul, ss. 16-17.
- Baumann, S., & Henschen, K. (1986). A cross-validation study of selected performance measures in predicting academic success among collegiate athletes. *Sociology of Sport Journal*, 3(4), 366-371.
- BAYKÖSE, N. (2017). “Sporcuların Kendinle Konuşma Ve Tutkunluk Düzeylerinin Zihinsel Dayanıklılık Düzeylerini Belirlemedeki Rolü.” Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi, Ankara.
- Baymur, F, (1994). Genel Psikoloji, İnkılap ve Aka Kitabevi, Ankara
- Baysal, C., Tekarslan, E. (1998) “Davranış Bilimleri”, İstanbul Üniversitesi. İşletme Fakültesi Yay., İstanbul.
- Bektaş, Y., Koca Özer, B., Gültekin, T., Sağır, M. & Akın, G. (2007). “Bayan Basketbolcuların Antropometrik Özellikleri Somatotip Ve Vücut Bileşimi Değerleri”. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2).
- BİÇİCİ, S., (2010), “Kronik İnversiyon Ayak Bileği Burkulması Olan Basketbol Oyuncularında Atletik Bantlama ve Kinesio Bantlamanın Fonksiyonel Performans Üzerine Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

- Biswajit, M. (2015). Comparative study of the Sports Achievement Motivation between district level male and female football players. *Review of Research Journal*, 4(4).
- Bond, W.J. (2001). The provision of sport psychology services during competition tours. In G. Tenenbaum (Ed) *The Practice of Sport Psychology*. (pp 217-230) Montganton: Fitnes International Technology Inc
- BORA, M. V. (2013). “Beden Eğitimi Öğretmeni Ve Sporcu Öğrenciler Arasındaki İletişimin, Sportif Başarı Motivasyonu İlişkisi” Harran Üniversitesi, Doktora Tezi, Harran.
- Bozkurt, Ö. & Turgay, E. (1998). *Kamu yönetimi sözlüğü*. Ankara: TODAİE.
- Bratko, D., Trninić, V. & Trninić, M. (2020). Motivational differences between athletes at junior and senior level: An analysis of the football, handball, and water polo players.
- Cardinale, M. (2001). Handball performance: physiological considerations and practical approach for training metabolica spect. Retrieved March, Materials From 3rd & 4th. Congress Sport Medicine & Handball from.
- Carron, A. V. & Dennis, P. W. (2001). The sport team as an effective group. *Applied sport psychology: Personal growth to peak performance*, 120-134.
- Civan, A., Arı R., Görücü, A. & Özdemir M. (2010). “Bireysel ve Takım Sporcularının Müsabaka Öncesi ve Sonrası Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması”. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 193-206.

- Chantal, Y., Guay, F., Dobрева-Martinova, T. & Vallerand, R. J. (1996). "Motivation and elite performance: An exploratory investigation with Bulgarian athletes", Bulgarian.
- Conway, J. M. (1999). Distinguishing Contextual Performance From Task Performance For Managerial Jobs. *Journal of applied Psychology*, 84(1)
- Cox, R. H. (1998). Sport Psychology: Concepts and Applications. 4.th ed. The McGraw-Hill.
- ÇAKMAK, Y. (2006). Spor Kulübü Yöneticilerinin Yönetimsel Davranışlarının Sporcu Performansına Etkisi - Ankara İli Örneği. Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- ÇAKMAKCI, G. (2021). "Savunma Sporları İle İlgilenen Sporcularda Başarı Motivasyonu", Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Rize.
- Çalık, T. (2003). Performans yönetimi: Tanımlar Kavramlar İlkeler. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- ÇALIŞKAN, G. (2001). "Liderlik Açısından Antrenör Davranışlarının Sporcu Performansı Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi; Voleybol Örneği". Dumlupınar Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi. Kütahya.
- Çelik, M. (2017). Performans Yönetimi. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Çepikkurt, F. & Yazgan, B. (2012) “Mükemmeliyetçilik ve Başarı Hedeflerinin Hentbolcuların Müsabaka Öncesi Yaşadıkları Durumluk Kaygıyı Belirlemedeki Rolü”, *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, (2), 43-51.
- Çevik, H. H., Göksu, T., Bilgiç, V., Karakaya, M., Seyhan, K. & Gül, S. (2008). Kamu kurumlarında performans yönetimi. Ankara: Seçkin Kitapevi
- Çınar, Z. (2007). Coaching ve mentoring. *PARADOKS, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi (e-dergi) <http://paradoks.org>, 3(1).*
- ÇİMEN, S. (2007). “Ankara Bölgesi Klasman Futbol Hakemlerinin Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi”, Gazi Üniversitesi, Yüksek lisans tezi, Ankara.
- Davis, S. F., Huss, M. T. & Becker, A. H. (1995). Norman Triplett and the dawning of sport psychology. *The Sport Psychologist*, 9(4), 366-375.
- Demirtaş, O., Bayram, A. & Özdevecioğlu, M. (2014). The effect of leisure behaviours on employees’ contextual and task performances. *Research Journal of Business and Management*, 1(3), 204-213
- DEVER, A. (2013) “Endüstriyel Futbol ve Taraftarlık: Kayseri İli Örneği.” Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Kurumlar Sosyolojisi Bilim Dalı, Doktora Tezi, Sivas.
- DİRMEN, A., (2014) “Farklı Liglerde Oynayan Kadın Futbol Takımı Oyuncularının Başarı Motivasyon Düzeylerinin Karşılaştırılması”, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- Doğan, İ. (1999) Türk Futbolunda Potansiyel Ruhu ve Şiddet., *Düşünen Siyaset Dergisi*, İstanbul. 1 (2): 73-5.
- Doğan, O. (2004). Spor Psikolojisi Ders Kitabı. Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas: No.97,
- Doğan , O. (2005). Spor Psikolojisi, Nobel Kitabevi, Adana, s:162
- Dohmen, T. J. (2008). The influence of social forces: Evidence from the behavior of football referees. *Economic inquiry*, 46(3), 411-424
- DURDUBAŞ, D., (2013) “Bir Sezon Boyunca Takım Hedef Belirleme Yoluyla Uygulanan Takım Oluşturma Müdahalesinin Takım Sargınlığı ve Motivasyonel İklim Üzerine Etkisinin Belirlenmesi”, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Durdubaş, D., Kelecek, S. & Koruç, Z. (2020). Türk Antrenörlerin Spor Psikolojisine İlişkin Bilgi Düzeyleri ve Tutumları. *Spor Bilimleri Dergisi*, 146-157.
- Eberspacher, H., (1984) “Sport Psychology”, Reinbek b.H. Rowohlt TB, 1984. Federation Internationale de Football Association, Laws of the Game 2008/2009, Çeviri: Türkiye Futbol Federasyonu, İsviçre, 2008.
- Ediz, P. (2004). Türkiye’de Kamu Kuruluşlarında Performans Yönetimi ve Bütçede Uygulama Projesi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Eke, A. E. (1988). Başarı Değerleme ve KİT’ler İçin Öngörülen Yöntem. *MPM Dergisi*, 108-147.

- Ekmekçi R. & Miçoogullari, B. O. (2018). "Examination and Comparison of Psychological Characteristics of American Football Players And Handball Players", *Universal Journal of Educational Research* 6(11), 2420-2425
- Eler, S. & Bereket, S. (2001). Elit Türk ve Yabancı Hentbolcuların Motorik ve Fizyolojik Parametrelerinin Karşılaştırılması. *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 4(4), 44-52.
- Enek, M. & Cratty, B. J., (1970) *Psychology and the Superior Athlete*, London; The Mac Millan.
- ENGÜR, M. (2002). "Elit Sporcularda Başarı Motivasyonun, Durumluk Kaygı Düzeyleri Üzerine Etkisi", Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sporda Psiko-Sosyal Alanlar, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Er, N., Çobanoğlu, G., Er, G., Zekioğlu, A. & Yazıcılar, İ. (2003). "Sporda Başarı Motivasyonunun Cinsiyetler Açısından Analizi", *Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresinde sunulmuş Poster Bildiri*.
- Erdemli A. (2002) *Temel Sorunlarıyla Spor Felsefesi*. İstanbul: E Yayınları; 38-39, 58, 80-84.
- Erden, M. & Akman, Y. (2002). *Gelişim ve Öğrenme*, Arkadaş Yayınevi, Ankara.
- Erden, M. & Akman, Y. (2011). *Eğitim Psikolojisi*, Arkadaş Yayınevi, Ankara.
- Erdoğan, N. & Kocaekşi, S. (2015). Elit Sporcuların Sahip Olması Gereken Psikolojik Özellikler. *Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 57-64.

Erdoğan, N., Zekioğlu, A. & Dorak, F. (2014). Hentbol antrenörlerine göre, sporcuların performansını psikolojik yönden etkileyen faktörler nelerdir? Nitel çalışma. *International Journal of Sport Culture and Science*, 2(Special Issue 1), 194-207.

Eren, E. (1996). *Yönetim ve Organizasyon*, İstanbul: Beta Yayınevi.

Eren, E. (2000). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*. (Altıncı Basım). İstanbul: Beta Yayınevi.

Ergün, E. & Eyisoy, M. E. (2018). Takım Çalışması Özelliklerinin Takım Performansına Etkisi Üzerine Bir Araştırma. *Business & Management Studies: An International Journal*, 6(4), 1455-1475.

ERHAN, S. (1995). "Elit Düzeydeki Voleybolcuların Fizyolojik Özelliklerinin Analizi ve Mukayesesi", İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Malatya.

Erkal, M.E. (1986). *Sosyolojik Açından Spor*, Filiz Kitabevi, Formül Matbaası, İstanbul.

Erkan, U. (1998). *Sporcular İçin Zihinsel Antrenör Rehberi*. Ankara: Bağırhan Yayınevi.

Erkuş, A. (2005). *Bilimsel Araştırma Sarmalı*. Seçkin Yayınları, Ankara.

Eroğlu, S. Y. & Eroğlu, E., (2019). "Üniversite Spor Takımlarında Oynayan Öğrencilerin Anksiyete Ve Spora Özgü Başarı Motivasyonu Düzeylerinin İncelenmesi". *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 88-96.

- FEDAİ, L., (2005). “Sporda Motivasyon Faktörü Olarak Ödül Ve Ceza” Yakın Doğu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Lefkoşa.
- Gabler, H., (1988). “Individuelle Voraussetzungen der sportlichen Leistung und Leistungsentwicklung”, Schorndorf, Hofmann.
- Gabler, H., Nitsch, JR. & Singer R., (1986). “Memory in Sport Psychology”, Schorndorf, Hofmann, s. 55.
- George, S. (1997). Motivasyon Mucizesi, Çev: Ulaş Kaplan, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Gould, D. & Dick, S., (1995) Sport Psychology, The Griffith era, 1920-1940. Sport Psychologist, Volume 9, Number 4, 391-405.
- GÖRGÜLÜ, R. (2018). Spor ve Egzersiz Psikolojisinde Kariyer Basamakları, Güçlükler ve Tehlikeler: Birleşik Krallık’tan Model Uygulamalar. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 164-178.
- Gürer, B., Bektaş, F. & Kural, B. (2018). Doğa Sporları Faaliyetlerine Katılan Sporcuların Psikolojik Performanslarının İncelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 74-85.
- Gürer, B., Peksayılır, G., Saticı, M. & Abakay, U. (2016). “Gaziantep Olimpiyat Hazırlık Merkezindeki Sporcuların Psikolojik Performanslarının İncelenmesi”. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 26-39.

- HACIYEV, İ. (2011). “Futbol Fanatizmi ve Türk Televizyonlarında Futbol Programları İlişkisi”, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo Televizyon Anabilim dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Hayashi, C.T. (1996). Achievement Motivation Among Anglo-American and Hawaiian Physical Participants: Individual Differences and Social Contextual Factors, *Journal of Sport and Exercise Psychology*. 194-215.
- Hayashi, C.T. & Weiss, M.R.A (1994). Cross-cultural Analysis of Achievement Motivation in Anglo-American and Japanese Marathon Runners, *Journal of Sport & Exercise Psychology* 25, 187-202
- Horst, D. E. M. (1976). *Sportphysiologie*, Tropon Werke Köln- München.
- Ilg, H., (1991). “Motivation and Emotion in Sport Psychology”, Frankfurt.
- İKİZLER, C. (1993). “Sporda Başarıyı Etkileyen Psikolojik Faktörler ve Psikolojik Antrenman”, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul
- İkizler, C. (1993). *Sporda Başarının Psikolojisi*. Alfa Basım, İstanbul, 7.
- İkizler, C. & Karagözoğlu, C. (1997). *Sporda Başarının Psikolojisi*, Alfa Basım yayım Dağıtım, İstanbul.
- İnal, H. S. (2011). Engelliler Sporunda Performans Geliştirme. *Engellilerde beden eğitim ve spor kongresi*, 47.

- Jawahar, I. M. & Carr, D. (2007). Conscientiousness and contextual performance: The compensatory effects of perceived organizational support and leader-member exchange. *Journal of Managerial Psychology*, 22(4), 330-349.
- Jones, G. (2002). "What is this thing called mental toughness? An investigation of elite sport performers." *Journal of Applied Sport Psychology*, 14(3), 205-218.
- Jones, R. & Swain, A. (1995). Predisposition to Experience Debilitative and Facilitative Anxiety in Elite and Nonelite Performers. *The Sport Psychology*, 201-211.
- Kajbafnezhad, H., Ahadi, H., Heidarie, A. R., Askari, P. & Enayati, M. (2011). Difference Between Team And Individual Sports With Respect to Psychological Skills, Overall Emotional Intelligence And Athletic Success Motivation in Shiraz City Athletes. *Journal of Physical Education and Sport*, 11(3), 249.
- KARABULUT, (2019). "Sporcuların Sportif Sürekli Kendine Güven Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi" İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Karagün, E. (2014). Self-confidence level in professional athletes; an examination of exposure to violence, branch and socio-demographic aspects. *International Journal of Human Sciences*, 11(2): 744-53.
- KAVAS, E. T. (2018). "Voleybolcuların Başarı Motivastonu Düzeylerinin Araştırılması", Sakarya Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi. Sakarya.

- Keenan, K. (1996). Yöneticinin Kılavuzu Motivasyon, Çev: Koparan, Z. Remzi Kitabevi, İstanbul, s: 61.
- Kılıçgil, E., (1998). Sosyal Çevre ve Spor İlişkileri. Bağırhan Yayınevi, Ankara, 13.
- Kılınc, M., Ulucan, H., Kaya, K. & Türkçapar, Ü. (2011). Takım sporu yapanların motivasyon düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 11(2): 133-144.
- King, D. B., Raymond, B. L. & Simon-Thomas, J. A. (1995). History of sport psychology in cultural magazines of the Victorian era. *The Sport Psychologist*, 9(4), 376-390.
- Kocabaş, İ. & Karaköse, T. (2006). Özel ve devlet okullarında öğretmenlerin beklentilerinin iş doyumunu ve motivasyonu üzerine etkileri. *Eğitimde Kuram Ve Uygulama*, 2, (1), 3-14.
- Koç, Ş. (1994). Spor Psikolojisine Giriş, Saray Medikal Yayıncılık, İzmir, s: 286.
- KOÇ H. (2004). "Profesyonel Futbolcularda Durumluk Kaygı Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi", Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya.
- Konter, E. (1995). Sporda Motivasyon, Saray Yayınları. İzmir.
- Konter, E. (1998). Sporda Psikolojik Hazırlığın Teori ve Pratiği, Bağırhan Yayınevi, Ankara, s:26-37.
- Konter, E. (2006). Sporda Karşılaşma Psikolojisi. Ankara:Nobel.

Koptagel, İ. G. (1982). Tıpsal Psikoloji, *İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayını* No: 110, İstanbul.

KORKMAZ, E. (2013). “Farklı İllerdeki Basketbol Takımlarının Bazı Fizyolojik Parametrelerinin ve Müsabaka Öncesi Sonrası Kan Laktat Seviyelerinin Karşılaştırılması”. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi. Erzurum.

Koruç, Z., (1992). Spor Psikolojisine Giriş, TTB Merkez Konseyi Spor Hekimliği Kolu, Yayın No: 1, Ankara, s.96.

Koruç, Z. & Bayar, P. (2006). Olimpik Hazırlıklar Ve Spor Psikolojisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1), 26-37.

Köknel, Ö. & Özüğurlu, K. (1980). Tıpta Ruh Bilim. Bozak Matbaası, İstanbul.

Köknel, Ö. (1995). Kaygıdan Mutluluğa Kişilik. 13. Baskı, Altın Kitaplar. İstanbul.

Kuru, E. (2000). Sporda Psikoloji, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi, Ankara, s: 82-83.

Kuru, E. & Baştuğ, G. (2006). Bayan ve Erkek Futbolcuların Psikolojik İhtiyaçlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi, Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt 4, Sayı 3

Laçınler, E. (1997). Farklılıkların ve Benzerliklerin Yönetimi, *Human Resources Dergisi*.

- LİMAN, B., (2005). “Hentbol Erkek Müsabaka Öncesi Kaygı Durumlarının Değerlendirilmesi” Yakın Doğu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Lefkoşa.
- Luecke, R. (2008). Performans yönetimi: Çalışanlarımızın etkinliğini ölçün ve geliştirin (A. Özer, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Michael J. M. & Benjamin P. C. (2004). Psychological Skills Training in Sport. University of North Texas, Denton, Texas, USA.
- Mitchell, R. (1986). Team Building by Disclosure of Internal Frames of Reference. *The Journal of Applied Behavioral Science*, 22(1).
- Mondy, R. W. & Martocchio, J. J. (2016). Human resource management (14. ed. global ed). Boston: Pearson.
- Moradi, J., Bahrami, A. & Amir, D. (2020). Motivation for Participation in Sports Based on Athletes in Team and Individual Sports. *Physical Culture and Sport*, 85(1), 14-21.
- Moralı, S. & Doğan, B. (1997). Bireysel Ve Takım Sporlarında Takım Birlikteliği Düzeylerinin Karşılaştırılması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 7-17.
- Motowildo J. Borman, W. C. & Schmit, M. J. (1997). A Theory of Individual Differences in Task and Contextual Performance. *Human Performance*, 10(2), 71-83.

- MUNGAN, S. (1995). Sporda Motivasyon Faktörü Olarak Ödül ve Ceza, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Murray, S. (2010). Football for Dummies. UK, John Wiley and Sons Ltd. Publication,:9
- Nicholles, J. G. & Robert, G. C. (1992). The Genaral and the Specific in the Devolopment and Expression of Achievement Motivation, Motivation in Sport and Exercise, *Human Kinetics Books*.
- Özbydar, S. (1987), İnsan Davranışlarının Sınırları ve Spor Psikolojisi, İstanbul: Serbest Matbaası.
- ÖZBEKÇİ, F. (1989). Farklı spor dallarında yaşanan müsabaka stres düzeylerinin araştırılması.. M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Özdağ, S., Duman, S. & Fişekçioğlu, İ. B. (2011). “Popüler kültür: futbol mu, putbol mu?” *Türkiye kicksboks federasyonu spor bilimleri dergisi*, 4 (1): 309-16.
- Özdevecioğlu, M., & Yalçın, Y. (2010). Spor Tatmininin Sporcuların Stres Ve Saldırganlık Düzeyleri Üzerindeki Etkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 63-76.
- Özgün, A., Yaşartürk, F., Ayhan, B. & Bozkuş, T. (2017). Hentbolcuların Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ve Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3(Special Issue 2), 83-94.

Özkalp, E. (Ed.). (1997). Davranış Bilimlerine Giriş, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 1027, Eskişehir, s: 332.

Özler, D. (2013). Performans Değerleme ve Kariyer Yönetimi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Öztürk, O. (1994). Ruh Sağlığı ve Bozuklukları. Hekimler Yayın Birliği. Ankara.

Peker, Ö. (2000). Yönetim Becerileri, Ankara: Yargı Yayınları.

Pelletier, L. G., Tuson, K. M., Fortier, M. S., Vallerand, R. J., Briere, N. M. & Blais, M. R. (1995). Toward a new measure of intrinsic motivation, extrinsic motivation, and amotivation in sports: The Sport Motivation Scale (SMS). *Journal of sport and Exercise Psychology*, 17(1), 35-53.

Reverter Masià, J., Legaz Arrese, A., Munguía Izquierdo, D., Roig Pull, M., Gimeno Marco, F. & Barbany Cairó, J. R. (2008). The Use Of Sports Psychology Consultants In Elite Sports Teams. *Revista de Psicologia del Deporte*, vol. 17, núm. 1, p. 143-153.

Rushall, B. S. & Lippman, L.G., (1997). “The Role of Referees In Physical Performance”, *International Journal of Sport Psychology*, Volume: 29.

Savaş, İ. (1993). Spor Sözlüğü Terimler ve Açıklamalar. Remzi Kitabevi, İstanbul, 32.

Selçuk, H. (1980). Temel Eğitim Okullarında Beden Eğitimi Ders Kitabı. Ak Yayıncılık, İstanbul, 5.

Sevim, Y. (1995). Antrenman Bilgisi, Gazi Büro Kitabevi. Ankara, 24.

Sevim, Y. (2006). Hentbol Teknik Taktik, Nobel Yayın Dağıtım, 1-281- 282, Ankara.

Songur, H. M. (1995). “Mahalli İdarelerde Performans Ölçümü”. Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara.

Soyer, F., Can, Y., Güven, H., Hergüner, G., Bayansalduz, M. & Tetik, B. (2010). “Sporculardaki başarı motivasyonu ile takım birlikteliği arasındaki ilişkinin incelenmesi.” *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 225-239.

ŞEKER, R. (2017). “Elit Sporcularda Hedef Yöneliminin, Temel Psikolojik İhtiyaçlar İle Başarısızlık Korkusu Üzerine Etkisi”. Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi, Çorum.

Tabachnick, B.G. & Fidel, L.S, (2001). Using Multivariate Statistics. Canada: 4th Edition, Allyn and Bacon, Inc., MA.

Talukan, B. & Erçelikcan, S. (1999). Çok Uluslu Şirketlerde Liderlik, İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.

TAŞĞIN, Ö. (2000). “Fenerbahçe Futbol Seyircisinin Sosyo-Ekonomik Profili”. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Tavacıoğlu, L. (1999). Spor Psikolojisi- Bilişsel Değerlendirmeler. Ankara: Bağırhan Yayınevi.

- Tazegül, Ü. (2013). Bazı Branştaki Sporcuların Narsisizm Düzeyleri İle Sosyo-Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 23-32.
- Thomassen, T. O. & Halvari, H. (1996). Achievement motivation and involvement in sport competitions. *Perceptual and Motor Skills*, 83(3_suppl), 1363-1374.
- Tiryaki, Ş. (2000). Spor Psikolojisi, Kuramlar ve Uygulama, Eylül Kitap ve Yayınevi, Mersin.
- Tiryaki, Ş. (1992). Dışsal Ödüllerin Sporcuların İçsel Motivasyonları Üzerine Etkisi, Spor Bilimleri 2. Ulusal Kongresi Bildirileri, Ankara, s: 130
- Tiryaki, Ş. & Gödelek, E. (1997). Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinin Türk Sporcuları İçin Uyarlanması Çalışması. I. Uluslararası Spor Sempozyumu 10-12 Ekim Mersin, Bağırhan Yayınevi, Ankara, s. 128-141.
- Topses, G., (2003). “Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi”, 1. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Toros, T., Bayansalduz, M. & Duvana. (2010). “Sporda Hedef Belirlemenin Penaltı Atışları Üzerine Etkisinin Araştırılması”, *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), 165-171.
- TURHAN, M. (2009). “Profesyonel Futbolcularda Depresyon Düzeyi, Anksiyete Düzeyi ve Kişilik Özellikleri İle Sporda Başarı Motivasyonu Arasındaki Etkileşimin İncelenmesi”, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- TÜRKMEN, M. (2005). “Profesyonel Erkek Futbolcular İle Amatör Erkek Futbolcuların Başarı Motivasyon Düzeylerinin İncelenmesi - İzmir - Manisa Örneği” Yüksek Lisans Tezi, 36-38, İzmir.
- ULUÖZ, E. (2015). “Voleybol Sporunda 2008 Yılında File Temas Kuralında Yapılan Değişikliklerin Oyun ve Oyuncular Üzerindeki Etkilerinin Nicel ve Nitel Analizi.” Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi. Adana.
- Uyargil, C. (2008). İşletmelerde Performans Yönetim Sistemi. Arıkan Basım. İstanbul.
- Vealey, R. S., Garner-Holman, M., Hayashi, S. W. & Giacobbi, P. (1998). Sources of sport-confidence: Conceptualization and instrument development. *Journal of Sport and Exercise psychology*, 20(1), 54-80.
- Visek, A. & Watson, J. (2005). “Ice Hockey Players Legitimacy of Aggression and Professionalization of Attitudes.” *The Sport Psychologist*, 19, 178-192.
- Vollmer, F. (1986). The Relationship Between Expectancy and Academic Achievement - *How Can it be Explained British Journal of Education Psychology*, 56(1), 64-74.
- Weinberg, R. S. & Gould D. (2003). *Foundation of Sport and Exercise Psychology. USA: Human Kitenics Books Champaign.*
- Willis, J. D. (1982). Three scales to measure competition-related motives in sport. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 4(4), 338-353.

Yaman, M., Duman, S. & Hergüner, G. (2001). Türkiye 1. Ligindeki Müsabık Voleybolcu, Hentbolcu ve Futbolcu Bayanlar Arasındaki Başarı Motivasyonu Farklılıklarının Araştırılması. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 25, 102-107.

Yapıcı, Ş. & Yapıcı, M., (2010).“Eğitim Psikolojisi”, Anı Yayıncılık, Ankara.

Yaprak, P. & Amman, M. T. (2009). “Sporda Kadınlar ve Sorunları”, *Türkiye Kick Boks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1) , 39-49.

YAŞAR, M. (2010). “Duygusal Zeka ve Sporcu Performansı İlişkisi: Kayseri’de Bir Araştırma.” *TC Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri*, 1-90.

Yeltepe, H. (2007). Spor ve Egzersiz Psikolojisi, Epsilon Yayınevi, İstanbul.

Yetim, A.(2000). Sosyoloji ve Spor. Topkar Matbaacılık. Ankara.27-28.

YILDIRIM, F., (2013). “Sportif Sürekli Kendine Güven Alt Ölçeğinin Uyarlanması ve Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerde Sportif Sürekli Kendine Güvenin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Mersin.

Yılmaz, G., İri, R. & Çözeli, M. S. (2010). The long term effects of different training models on power, speed, ability and anaerobic capacity of 13–16 years old female basket ball players. *British Journal of Sports Medicine*, 44

Yolaç, A. & Ay, S. M., (2020). “Farklı Voleybol Liglerindeki Takımlarda Görev Alan Voleybol Antrenörlerinin Sosyal İyilik Hali Yönünden Karşılaştırılması”. *Eurasian Research in Sport Science*, 5(2), 110-117.

Zorlu, E., Gözde, D.,Yıldız, A. B. & Yılmaz, B. (2020). “Atletizm Branşındaki Sporcuların Kişilik Özelliklerinin Başarı Motivasyonuna Etkisinin İncelenmesi”. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 24-35.

EKLER

EK-1

SPORA ÖZGÜ BAŞARI MOTİVASYONU ÖLÇEĞİ

Cinsiyetiniz:

Yaşınız:

Aşağıda genellikle sporcuların antrenman, yarışma ve yarışma sonrasında gösterdikleri bir takım duygular, düşünceler ve davranımlarla ilgili ifadeler verilmiştir. Lütfen her birini dikkatle okuyunuz ve kendi durumunuzu dikkate alarak verilen örnekteki gibi yanıtlayınız. İfadelerde doğru ya da yanlış yanıt yoktur. Bu nedenle daha önce verdiğiniz yanıtlara geri dönüp kontrol etmeniz gerekmemektedir. Yalnızca tüm sorulara yanıt verdiğinizden emin olunuz. Ayrıca bu envanteri doldururken lütfen kimliğinize ilişkin hiçbir şey yazmayınız. Yaşınız ve cinsiyetinizi belirtmeniz bizim için yeterlidir.

Yardımlarınız için teşekkür ederiz.

Örnek:

	Hiçbir zaman	Çok az	Bazen	Oldukça fazla	Her zaman
Yarışma öncesi içimde garip bir sıkıntı hissedirim		x			

	Hiçbir zaman	Çok az	Bazen	Oldukça fazla	Her zaman
1. Takım arkadaşlarım oyundaki mücadeleciliğime saygı duyarlar.					
2. Maçtan hemen önce gergin oluyorum ve olduğum yerde duramıyorum.					
3. Takım arkadaşlarımı oyuna ısındırma becerisine sahibim.					
4. Zor bir antrenman anında çalıştırıcının takdiri bana zorluğu unutturur.					
5. Diğerleri beni önde gelen bir yarışmacı olarak görmüyorlar.					
6. İyi bir oyun çıkarmak heyecan veriyor.					
7. Takım arkadaşlarım liderlik yeteneğime saygı duyarlar.					
9. Takım arkadaşlarım kadar sert ve dayanıklı görünmüyorum.					
10. Takım arkadaşlarım iş bitiriciliğimi ve kararlılığımı beğeniyor.					

	Hiçbir zaman	Çok az	Bazen	Oldukça fazla	Her zaman
11. Diğer oyuncuların eğitilmesi için çok çaba gösteriyorum.					
12. Spordaki geçmiş başarılarımdan söz etmeyi seviyorum.					
13. Takım lideri olmaktan hoşlanıyorum.					
14. Maçta kendimi oyuna öylesine veriyorum ki geçici olarak gerçekle bağlantımı yitiriyorum.					
15. Kaybedilen bir maçtan sonra uyumakta güçlük çekiyorum.					
16. Bir maçı kazanınca kendimi çok tatmin olmuş hissediyorum.					
17. Bir maçtan önce sakın olmak benim için çok zor.					
18. Yeteneklerini geliştirmek için fazladan antrenman yapmaya istekli olan sporcuları takdir ediyorum.					
19. İnsanların maç sırasında beni izlemelerinden hoşlanıyorum.					
20. Sporda başarılı olmayı istiyorum.					
21. Benimle aynı düzeyde olan birisiyle başa baş mücadele ederken kazanmaktan çok kaybederim.					
22. Kaybetmek beni gereğinden fazla etkiliyor.					
23. Sporda başarılı olmak için tüm yıl boyunca çalışmayı isterim.					
24. Amacım, bir spor dalında önde gelen biri olmaktır.					
25. Maç sırasında, maçı verebilecek bir hata yaparsam kendime gelmem biraz zaman alır.					
26. İyi bir sporcu olmak benim için önemli değildir.					
27. Bazen, maçı kaybettiğimizde günlerce bunu kendime dert ederim.					
28. bir maçtan hemen sonra karnıma ağırlar girer.					
29. Sportif kapasitemi beğenmiyorum.					
30. Çok yetenekli rakiplere karşı daha iyi oynadığımı sanıyorum.					
31. En iyisini yapmak için çok çaba gösteririm.					
32. Birisiyle maç hakkında konuşurken heyecanlanıyorum.					
33. Tanınmak umuduyla spor branşında çok çalışıyorum.					
34. Bir hata yaptığımda maçın geri kalan bölümünde bu beni çok üzüyor.					

	Hiçbir zaman	Çok az	Bazen	Oldukça fazla	Her zaman
35. Bir takım arkadaşımın oynamasına yararlı olacak önerilerde bulunmaktan hoşlanıyorum.					
36. Başkalarının güç bulduğu bir görevin bana verilmesinden zevk duyuyorum.					
37. Bir maçtan önce olabilecekleri kendime çok dert etmiyorum.					
38. Sezon dışında sporu unutmaktan hoşlanıyorum.					
39. Maçtan önceki gece uyumakta güçlük çekiyorum.					
40. Başarıya açılan yol, şanstın çok daha fazla çalışmadan geçer.					

EK-2

← 📧 ⚠️ 🗑️ 📧 🕒 🔄 📧 📧 📧 82 ileti dizisinden 5. < > 📧 📧

Ölçek 📧 Gelen Kutusu x

📧 sefik tiryaki <sefikt@gmail.com> 12 Kas 2020 16:59 ★ 🔄 📧

Alici: ben

Sayın Arnal
İstemiş olduğunuz Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği ektedir.
Araştırmanızda ölçeği kullanabilirsiniz.
saygılarımla
Prof.Dr.M.Şefik Tiryaki

📧 SPORA ÖZGÜ BAŞ...

📧 Bahir Arnal <bahir.arnal@gmail.com> 00:40 (0 dakika önce) ☆ 🔄 📧

Alici: sefikt

Değerli hocam katkılarınızdan ve ilginizden dolayı çok teşekkür ederim.
Saygılarımla.

📧 Virüs bulunmuyor. www.avg.com

Bahir Arnal <bahir.arnal@gmail.com>, 18 Kas 2020 Çar, 14:22 tarihinde şunu yazdı:

...

EK-3

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

24.03.2021

Sayın Bahir Arnal

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2021/896 proje numaralı ve **“Takım Sporlarında Mücadele Eden Sporcuların Başarı Motivasyonlarının Karşılaştırılması: K.K.T.C. Örneği”** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.

EK-4

İntihal (Turnitin) Raporu

ORIGINALITY REPORT			
13%	12%	3%	%
SIMILARITY INDEX	INTERNET SOURCES	PUBLICATIONS	STUDENT PAPERS
PRIMARY SOURCES			
1	docs.neu.edu.tr Internet Source	3%	
2	nazanaydin.com.tr Internet Source	2%	
3	acikerisim.sakarya.edu.tr Internet Source	2%	
4	dergipark.org.tr Internet Source	1%	
5	www.sporbilim.com Internet Source	<1%	
6	i-rep.emu.edu.tr:8080 Internet Source	<1%	
7	dspace.akdeniz.edu.tr Internet Source	<1%	

ÖZGEÇMİŞ

Adı	BAHİR	Soyadı	ARNAL
Doğum Yeri	LEFKOŞA	Doğum Tarihi	22/04/1990
Uyruğu	K.K.T.C.	Tel	
Email			

Eğitim Düzeyi	Mezun Olduğu Kurumun Adı	Mezuniyet Yılı
Doktora/Uzmanlık		
Yüksek Lisans		
Lisans	Yakın Doğu Üniversitesi	2013
Lise	Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesi	2008

İş Deneyimi

Görevi	Kurum	Süre(Yıl)
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni	K.K.T.C. Milli Eğitim Bakanlığı	4 Yıl
Hentbol Antrenörü	Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi	4 Yıl

Bilgisayar Bilgisi

Program	Kullanma Becerisi
İyi	İyi